RADU TEODORESCU

METODE DE ÎNFRÂNGERE A ABSURDULUI SAU DESPRE ORIGINILE DEMONICE ALE ABSURDULUI

Cugir 2023

CUPRINS

Introducere
1. Demonii şi demonismul ca apariţie a absurdului
2. Logica: o metodă eficientă de înfrângere a absurdului
3. Raţiunea: o metodă sistematică de a înfrânge absurdul
4. Credinţa în Dumnezeu şi rugăciunea ca înfrângere a absurdului
5. Trezvia şi vigilenţa ca metode spiritule şi psihologice de înfrângere a absurdului
6. Absurdul din lumea noastră nu este nimic altceva decât prefigurarea iadului şi de demonicului
Concluzii

INTRODUCERE

Această carte despre absurd şi despre metodele prin care absurdul poate să fie învins şi biruit este inspirată de o carte pe aceiaşi temă publicată în România anilor '70. Este vorba cartea domnului Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul*.[1] Această carte însă se poate spune că are un cusur: ea analizează absurdul mai mult din prisma literaturii şi a teatrului absurd.[2]

Absurdul este o realitate a lumii noastre ce nu poate în nici un fel să fie contestată. Ne lovim de absurd şi de cele mai multe ori ajungem să suferim de pe urma lui. Aceasta fiindcă absurdul este unul care ştim că nu merge după

- logică
- şi raţiune.

Prin urmare ce este absurdul?

„Absurdul este care contrazice gândirea logică, care nesocotește legile naturii și ale societății, contrar bunului-simț. Absurdul este un termen care desemnează ruptura totală dintre om și mediul său sociocultural, sentimentul generat de trăirea acestei rupturi.”[3]

Prin urmare oricât am căuta să găsim o logică în absurd nu vom găsii. Aceasta fiindcă el nu este unul care se poate spune că este conform cu legile bunului simţ. Ei bine în această carte vom demonstra că au fost mai mulți în istorie care sub o formă sau alta au ajuns să slujească absurdul şi mai mult au ajuns să în propage în societatea noastră.

Absurdul este unul care la drept vorbim când ne confruntăm cu el ajunge să ne paralizeze viaţa. Când dăm de absurd ajungem să suferim fiindcă absurdul adevărul este că provoacă suferință. Este de cele mai multe ori o suferinţă profundă şi dură ce ne face să se ridicăm întrebări cu privire la

- sensul vieţii,
- la Dumnezeu,
- la existență în genere
- şi la finalitatea noastră ultimă în această viaţă.

Absurdul este unul care nu poate să eradicat destul de uşor din viaţa noastră fiindcă el are la bază elemente reală din cotidian pe care ajunge să le distorsioneze şi să ne schimbe sensul.

Ceea ce ştim este că şi anticii au fost conştienți de absurd şi de implicaţiile lui nefaste. De unde ştim acest lucru? Din mitul lui Sisif. Sisif a fost un om rău care după moarte a ajunge în hades (iadul păgân în care mergeau toţi cei vii). Acolo Sisif este pedepsit cu una dintre cele mai absurde pedepse: Sisif este pus să ducă o piatră pe vârful unui munte. Ajuns cu piatra în vârful muntelui aceasta se rostogolea la baza muntelui şi Sisif era pus să repete operaţiune la nesfârşit.

Mitul lui Sisif ne spune că anticii au fost cât se poate de conştienți de absurd şi şi-au imaginat lumea de apoi ca fiind un apogeu al absurdului.

Absurdul este fără doar şi poate o modalitate de manifestarea a răului în lumea noastră. Răul are mai multe forme de manifestare în această lume:

- război,
- crimă,
- suferinţă,
- perversiune,
- sadism
- sau genocid etc.

Totuşi ceea ce trebuie să ne dăm seama este că sunt mai multe metode de a ajunge să învingem absurdul şi să îl eradicăm din viaţa noastră. Se ştie că cu privire la modul cum răul ajunge să învingă în lumea noastră cineva spunea: pentru ca răul să învingă în lumea noastră tot ceea ce trebuie să facă oamenii este să stea cu mâinile în sân.

---

[1] A se vedea Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Editura Univers, 1971).

[2] **Teatrul absurd** cuprinde o serie de lucrări scrise de anumiți dramaturgi americani și europeni în timpul anilor 1940, 1950 și 1960 și, în general, ceea ce a rezultat din munca acestora. Acesta este caracterizat de cadre și scene care par dialoguri repetitive, fără sens și lipsită de secvență dramatică, care creează adesea o atmosfera suprarealistă și/sau onirică.
Teatrul absurd are trăsături existențiale puternice care chestionează societatea și omul. Prin umor și mistificare se ascunde o atitudine foarte exigentă față de această artă. Incoerența, nonsensul sunt, de asemenea, caracteristici reprezentative ale acestor lucrări comune. https://ro.wikipedia.org/wiki/Teatru_absurd (accesat pe 08.04.2023).

[3] După Dicţionarul explicativ.

Într-o dictatură şi o tiranie se poate vedea foarte bine cum absurdul ajunge să ne invadeze viaţa şi să ne ţină captivi. „Ca şi melancolia pe timpul romanticilor, absurdul a devenit în lumea gândirii şi artelor occidentale din ultimele două decenii o tema dominanta. Eseistica speculează cu privire la absurd, teatrul absurdului a invadat scenele cu piesele sale, iar părerile despre un univers absurd, despre un sentiment al absurdului, despre umorul, despre omul absurd au devenit moneda curentă în publicistica, ba chiar şi în conversaţia de toate zilele. Prezentă în conştiinţa publica - printr-o largă difuzare - a unui concept ce se aplică unor realităţi diverse este întotdeauna simptomatică."[4]

Sunt mai mulţi care atunci când se confruntă cu situaţii absurde ei bine ajung să îşi ridice mai multe semne de întrebare cu privire la existenţa lui. De ce îngăduie Dumnezeu absurdul? De unde vine absurdul? De ce uneori absurdul are o putere aşa de mare? Cum de absurdul poate să existe în cele din urmă?

Acestea trebuie să ştim că sunt câteva întrebări legitime cu privire la absurd pe care trebuie să le soluţionăm într-un fel sau altul. Dacă este să găsim originea absurdului trebuie să ştim că ea nu se face află în lumea noastră şi are o origine metafizică. Aceasta fiindcă în cele din urmă se poate vorbii de o *metafizică a absurdului.* Metafizica absurdului este una care ne spune că absurdul este antecedent existenţei omului. De ce? Fiindcă pentru prima dată absurdul a apărut în mintea diavolului. Creat de Dumnezeu ca un înger de slavă şi lumină diavolul ajunge să vrea un lucru absurd: el a voit să devină dumnezeu sau mai bine spus să ia locul lui Dumnezeu din cer. De ce spunem că acest lucru este absurd? Fiindcă diavolul nu avea nici un motiv bine întemeiat să vrea acest lucru. Nu ai cum din câine să ajungi să devii pentru totdeauna om sau din om să devii pentru totdeauna masă sau scaun. De ce? Fiindcă sunt mai multe condiţii ontologice ce nu pot să fie schimbate.

Dorinţa diavolului de a devenii dumnezeu este absurdă. Diavolul

- nu suferea,
- nu era nedreptăţit,
- nu ducea lipsă de nimic,
- nu avea o viaţă grea,
- nu era dat la o parte din lumină etc.

Totuşi diavolul ajunge să nu mai să vrea să ia locul lui Dumnezeu ci să devină şi violent pentru a îşi realiza scopul lui.

Iată prin urmare prima apariţie a absurdului care a avut loc mai înainte de timpul istoric al omului. Evident că mai apoi absurdul va ajunge să fie preluat şi de om. În zilele noastre am ajuns să avem şi o filozofie a absurdului: „tema absurdului apare în filosofie în secolul al XIX-lea prin Artur Schopenhauer, care considera că viaţa este absurdă pentru că ea nu are altă raţiune de a fi decât aceea dată de "voinţa de a trăi", oarbă şi fără scop. Această conştientizare a absurdului justifica în ochii săi pesimismul şi detaşarea. Nietzsche vedea în această atitudine o concepţie negativă despre viaţă, moştenită din creştinism, astfel sentimentul absurdului este însoţit de suferinţă şi de renunţare. Reprezentanţii existenţialismului (Kierkegaard, Jaspers, Heidegger, Sartre, Camus) considerau că trăirea absurdului ar fi autentica trăire a existenţei. Potrivit existenţialismului, lumea este absurdă pentru că ea nu are sens."[5]

Absurdul are mai multe forme de manifestare şi una dintre ele este păcatul. Este vorba de păcatul repetat care ajunge să se transforme în patimă. Păcatul este fără doar şi poate un lucru absurd. De ce? Fiindcă el are numai o logică aparentă. Ce fel de logică aparentă? Este vorba de o logică ce se bazează pe aparenţe şi nu merge la profunzime şi la ceea ce este peren. Păcatul însă este absurd şi fiindcă el nu este după Dumnezeu. Omul trebuie să ştim că are o logică limitată şi şubredă. Această logică pentru a fi de valoarea trebuie să se bazeze pe Dumnezeu şi să ţină cont de el. Ei bine păcatul nu mai ţine cont de Dumnezeu şi se poate spune că *merge după propria cale şi lege*. Absurdul trebuie să ştim că nu este convenţional fiindcă nu ţine cont de nimic din ceea ce este obişnuit şi firesc. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că absurdul nu este firesc.[6]

Evident că unul dintre primele lucruri pe care cineva îl poate remarca cu privire la absurd este că el nu merge după ceea ce este

- natural,
- firesc
- de la sine înţeles
- şi obişnuit.

---

[4] https://www.scritub.com/sociologie/filozofie/FILOSOFIA-SI-ABSURDUL15112198.php (accesat pe 17.03.2023).

[5] Gheorghe Bobână, Mitul lui Sisif şi filosofia absurdului apud https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Mitul%20lui%20Sisif%20si%20filosofia%20absurdului.pdf (accesat pe 17.03.2023).

[6] A se vedea Radu Teodorescu, *Firescul în religia creştin ortodoxă* (Cugir, 2014).

Absurdul prin urmare iasă din tiparele lumii noastre fiindcă de cele mai multe ori originea lui este una demonică. Am greşii mult dacă am crede că absurdul este unul care ţine cont de normele şi elementele bunului simţ. De ce? Fiindcă el nu are nici unul dintre ele. Sunt mulţi care cred că absurdul ajunge să treacă de la sine. De cele mai multe ori nu o face şi trebuie să luăm măsuri împotriva lui. Aceste măsuri sunt de fapt metode prin care ajungem să înfrângem absurdul din viaţa şi lumea noastră.

„Raţiunea curajoasă, mândră, eroică aparţine omului, care tinde spre viaţă aici şi acum, care vrea să ştie totul, să vadă clar, să simtă acut – cu un cuvânt, să trăiască. Raţiunea nu are frică de moarte, fiindcă înţelege unitatea indisolubilă dintre viaţă şi moarte. Raţiunea constată că răul nu constă în moarte, ci în viaţă, căci moartea este sfârşitul suferinţelor umane, iar viaţa este doar începutul lor. Este ridicol şi absurd să te temi de moarte, la fel ca şi de cei decedaţi. Trebuie să te temi de oamenii vii, căci de la ei te poţi aştepta la orice fel de primejdii şi neplăceri. Paradisul şi infernul nu se află în cer sau în tartar, ci pe pământ, acolo unde noi trăim, între oameni mari şi de nimic, fericiţi şi nefericiţi, bogaţi şi săraci, bărbaţi şi femei, sfinţi şi păcătoşi. Trebuie doar să priveşti la toate cu ochii deschişi, să vezi şi să ştii şi să simţi totul.”[7]

Doi logicieni discutau într-o zi.

- Ştii ce mă preocupă mai nou?
- Nu.
- Problema absurdului.
- De ce?
- Fiindcă este mult absurd în jurul lor.
- Cum ar fi?
- Spune-mi: nu este moartea cel mai mare absurd?
- În ce sens.
- Vrea cineva să moară?
- Nu.
- Dar totuşi murim.
- Dacă mergi pe această linie de gândire vei ajunge la diavol.
- De ce?
- Fiindcă diavolul este autorul morţii.
- Nu Dumnezeu?
- Nici vorbă.
- Cum aşa?
- Dumnezeu ne-a creat pentru a fi nemuritori.
- Ştiu asta din Biblie.
- Păi vezi?
- Da ai dreptate, diavolul a voit ca noi să murim.
- Pentru asta i-a înşelat pe Adam şi Eva în Eden.
- Bine dar tot absurdul vine de la diavol?
- Nu.
- Păi vezi?
- Omul poate să creeze singur absurdul.
- Dacă ne gândim la război cred că ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Şi ce este făcut în faţa absurdului.
- Absurdul în toate formele lui de manifestare întotdeauna are unul sau mai multe puncte slabe.
- Asta este o veste bună.
- Sigur că este.
- Deci nu trebuie să ajungem să înţelegem absurdul.
- Nu ai cum să ajungi să înţelegi absurdul.
- De ce?
- Fiindcă nu este logic.
- Aşa este.

[7] Gheorghe Bobână, Mitul lui Sisif şi filosofia absurdului apud https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Mitul%20lui%20Sisif%20si%20filosofia%20absurdului.pdf (accesat pe 17.03.2023).

- Dar există un absurd ce nu mai poate să fie depăşit în învins.
- Care?
- Ca să înţelegi mai bine îţi voi spune o întâmplare din istorie.
- Te ascult.
- Era pe vremea regelui Filip II al Spaniei.
- Înţeleg.
- La un moment dat a un supus a greşit mult.
- Şi ce a făcut regele?
- Regele Filip II i-a spus:
- Pleacă din faţa mea şi să nu te mai văd niciodată.
- Dar clemenţă majestate.
- Pleacă de aici.
- Şi a plecat?
- Da.
- Nu a avut de ales nu?
- Da.
- Şi ce a urmat?
- Ei bine supusul a fost atât de afectat de vorbele regelui că pe drumul de plecare s-a supărat aşa de tare că a căzut jos mort.
- Vai nu se poate.
- Ba da.
- Şi care este morala?
- Când omul păcătuieşte mult el cade în absurd.
- Aşa este.
- Atunci Dumnezeu ajunge să îşi întoarcă faţa de la el.
- Pentru totdeauna?
- Da.
- De unde ştim acest lucru.
- De la Iisus.
- Din Noul Testament?
- Da.
- Unde?
- Când Iisus descrie cum va avea loc judecata de apoi El le spune păcătoşilor: depărtaţi-vă de la mine în focul cel veşnic.
- Da îmi aduc aminte.
- Ei bine acesta este momentul când pentru sufletele existenţa lor va devenii veşnic absurdă.
- De ce?
- Fiindcă iadul este un loc al absurdului veşnic.
- De ce?
- Acolo unde nu este Dumnezeu prezent nu poate exista decât absurdul.
- Asta aşa este.
- Viaţa şi lumea noastră nu sunt absurde fiindcă Dumnezeu este prezent în ele.
- Şi când Dumnezeu nu mai este prezent?
- Ele devin absurde.
- Sunt de acord.
- Vezi tu noi nu prea suntem conştienţi că fără de Dumnezeu lumea are devenii un mare absurd.
- Nu?
- Nu.
- De ce?
- Când la Facere „Dumnezeu a văzut că sunt toate bune foarte" ei bine atunci Dumnezeu s-a asigurat că lumea are logică, sens şi nu este absurdă.
- Nu m-am gândit la asta.
- Te gândeşti acum.[8]

[8] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

O viaţă fără de Dumnezeu este cu adevărat un mare absurd. Ei bine sunt mulţi care tânjesc spre acest absurd. Cine sunt ei?

- Ateii,
- nihiliştii,
- necredincioşii,
- cei fărădelege
- şi rebelii fără de cauză.

„Pentru a-ți construi viața, trebuie mai întâi de toate să conştientizezi că în lume nu este şi nu poate fi nici o speranță. Omul trebuie să înțeleagă că el trăieşte doar astăzi şi nici un fel de mâine, de viitor nu va avea:"Idealul omului absurd este prezentul" (Albert Camus). Chiar dacă şi va fi acest viitor, apoi numai nu pentru el, ci pentru acei ce vor veni după el, însă şi pentru ei viitorul va fi la fel doar prezentul. De aceea trebuie să trăim în prezent, să trăim o viață omenească veritabilă. Toate discuțiile şi promisiunile despre "viitorul frumos" nu sunt decât iluzii şi himere. Omul poate trăi cu gândul la viitor doar până la întâlnirea cu absurdul. Absurdul este important prin faptul că pune capăt iluziilor. El îl învață pe om să privească la viață cu ochii larg deschişi, cu inimă darnică, fără a se resemna şi a se supune destinului. Omul trebuie să-şi trăiască din plin şi liber viața aici, în prezent, şi nu într-un îndepărtat şi iluzoriu şi niciodată realizabil viitor."[9]

CAPITOLUL 1

DEMONII ŞI DEMONISMUL CA APARIŢIE A ABSURDULUI

Am spus în introducere că absurdul este antecedent lumi noastre fiindcă el a fost unul care a fost creat de diavol. Demonii sunt fără doar şi poate slujitori ai absurdului pentru veşnicie. Însă trebuie să ştim că ei nu slujesc absurdul pentru ei ci pentru a îl aplica celor din jur. Demonii se bucură când ne văd că noi oamenii se chinuim cu situaţii absurde în lumea noastră. De ce? Fiindcă de la apariţia noastră ca specie umană demonii ne urăsc de moarte. Ei văd în noi creația lui Dumnezeu şi tot ceea ce ține de Dumnezeu trebuie să moară.

Totuşi deşi demonii ne vor tortura prin absurd ceea ce trebuie să ştim este că şi ei suferă de absurd. În iad nu există:

- logică,
- raţiune,
- sens
- noimă
- şi înţeles.[10]

Iadul este un spațiu al absurdului prin excelență. De ce? Fiindcă în iad nu există Dumnezeu şi mai mult prezența lui Dumnezeu acolo nu este dorită. Deşi diavolii ştiu că absența lui Dumnezeu ajunge să creeze un absurd veşnic ei bine ei nu vor să recunoască faptul că au nevoie de prezența lui Dumnezeu în iad. De ce? Fiindcă dacă ar face-o iadul s-ar preschimba în rai. Se ştie de cazul unui om care avea o răutate aşa de mare că atunci când a ajuns la judecata regelui cu un duşman de-al lui regele i-a dat dreptate de cauză dar a voit s vadă cât de mare este răutatea lui şi i-a spus că să îşi aleagă o pedeapsă pentru el care să fie aplicată dublu duşmanului lui. Şi ce pedeapsă a ales nefericitul? A ales să îi fie scos un ochi pentru ca duşmanului lui să îi fie scos ambii ochi (dublu).

Ei bine acesta este logica absurdă a demonilor: a cere ca Dumnezeu să fie prezent în iad ar însemna ca toate suflete ţinute acolo să se mântuiască şi să nu se mai chinuie. Aşa că demoni preferă să se chinuie veşnic alături de sufletele damnate ca să nu se elibereze de acolo.

Scriitorul german Goethe spunea că: „într-o lume absurdă, inteligența este absurdă."[11]

Prin urmare trebuie să ştim că acolo unde absurdul ajunge să triumfe în nici un fel inteligența şi deşteptăciunea nu îşi mai au nici un loc.

Teoretic trebuie să ştim că nici un om nu este adept oficial al absurdului. A recunoscut Adolf Hitler că a pornii un război mondial este un lucru absurd? Nu. Totuşi el a declanşat un război mondial în care zeci de milioane de oameni au ajuns să îşi piardă viața.

---

[9] Gheorghe Bobână, Mitul lui Sisif şi filosofia absurdului apud https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Mitul%20lui%20Sisif%20si%20filosofia%20absurdului.pdf (accesat pe 17.03.2023).

[10] A se vedea Hans Urs von Balthasar, *Mic discurs despre iad* (Bucureşti, 1994).

[11] Goethe apud http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=absurd (accesat pe 17.03.2023).

Absurdul ajunge să devină o notă dominată în lumea noastră când oamenii sunt sub influenţa demonilor. Am fi naivi dacă am crede că Jack Spintecătorul nu a fost cumva influenţat de demoni. Totuşi el a ales cu voia lui să slujească demonilor. Ceea ce voim să facem cât se poate de clar aici este că demonismul în sens uman este cel mai mare absurd. Demonii ştiu că noi suferim când ne confruntăm cu absurdul şi pentru aceasta sunt unii care ajung să creeze noi şi noi metode de a propaga absurdul în lumea noastră. Istoria absurdului este una lungă în lumea noastră:

- păgânism,
- panteism,
- inchiziţie,
- hedonism,
- nazism
- sau comunism

sunt cu toate doctrine absurde care se poate spune că au un numitor comun: demonismul.[12]

Că demonii sunt fiinţe ale absurdului poate să fie văzut din modul în care se manifestă în cei posedaţi. Aceştia:

- urlă,
- îşi rup hainele de pe ei.
- se mutilează,
- spumegă
- sau sunt violenţi

şi demonstrează de fapt cum sunt demonii din interiorul lor.

Pentru cine a stat la o şedinţă de exorcizare acest lucru poate să fie văzut foarte bine.[13]

Este evident că în interacţiunile lor cu demonii aceştia de multe ori afişează raţionalitate. Această raţionalitate este numai una aparentă. De ce? Fiindcă după cum am spus demonii sunt fiinţe ale răului absolut. Pentru aceasta

- existenţa
- şi sensul vieţii lor

este unul absurd.

Evident că sataniştii nu privesc lucrurile aşa. Ei din contră cred că absurdul satanic este adevărata logică. De exemplu se ştie că una dintre cele mai cunoscute rugăciuni satanice este Tatăl nostru dar este o rugăciune care este întoarsă pe dos în care Dumnezeu Tatăl este înlocuit cu satan.

Nu este aceasta o dovadă cât se poate de concludentă de absurd? Evident că da.

A căuta logică şi sens la demoni este un lucru fără izbândă. Aceasta fiindcă nu ai cum să porţi o conversaţie

- normală
- şi bună

cu un nebun.

Eugen Ionescu spunea cât se poate de inspirat: „totul e absurd şi toţi sunt absurzi atunci când lipseşte Dumnezeu.”[14]

Evident că demonii nu cred acest lucru. Aceasta fiindcă ei neagă evidenţele. Cum ştim acest lucru? Deşi au fost izgoniţi din rai şi l-au pierdut pentru totdeauna şi acum demonii cred că vor învinge în lupta lor împotriva lui Dumnezeu şi vor ajunge să Îl detroneze. Ce dovadă mai mare putem avea că demonii sunt fiinţe ale absurdului total şi definitiv? Evident că nici una.

Deşii demonii sunt conştienţi de rezultatul absurdului lor mândra îi facă să nu recunoască acest lucru. Aşa se face că acolo unde ajung demonii nu fac decât să răspândească şi să susţină absurdul în formele lui cele mai crase.

Nu au fost absurde camerele de gazare de la Auschwitz?

Nu a fost absurd că Nero a dat fac Romei ca văzând flăcările ei să poată să scrie poezie de calitate?

Nu a fost absurd că împăraţii Romei îi aruncau pe creştini să fie mâncaţi de lei şi tigrii?

Nu a fost absurd că la Coloseumul de la Roma gladiatorii se luptau unii cu alţii până la moarte fără să se cunoască bine unul cu altul?

---

[12] A se vedea Mănăstirea Paraclitu, *Demonii şi lucrările lor* (Galaţi, 2007).

[13] A se vedea Nichifor Horia, *Practica exorcizări în Biserica Ortodoxă* (Iaşi, 2020).

[14] Eugen Ionescu apud http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=absurd (accesat pe 17.03.2023).

Nu fost absurd că Stalin a trimis mai multe milioane de oameni să moară în gulagurile din Siberia?

Nu a fost absurd că radicalii islamici s-au aruncat cu avioanele în Turnurile Gemene pe 11 septembrie 2001?

Evident că am putea continua cu această enumerare.

Toate aceste mari situații mari ale absurdului din istoria umană trebuie să știm că au în spatele lor dacă nu influența demonilor cel puțin inspirația lor. Aceasta fiindcă mari tirani și sadici se află sub influența demonilor. Nu este însă o influență forțată ci una voită și pe care aceștia o doresc.

Gânditorul francez Andre Malreux spunea că: „poți trăi acceptând absurdul, dar nu poți trăi în absurd."[15] Aceasta fiindcă:

- una este să vezi cum cei din jurul tău aleg să trăiască în absurd
- și alta este ca acest absurd să ajungă să te afecteze și pe tine.

Ei bine trebuie să știm că demonii sunt unii care știu să se ascundă și nu dau pe față că ei trăiesc în absurd. Ei cred că absurdul poate să fie depășit prin viclenie. Demonii se încăpățânează să creadă că de fapt adevărata deșteptăciune și înțelepciune este viclenia. Toți demonii sunt vicleni și pentru acesta toți sfinții creștin ortodocși ne învață să nu credem ce ne spun demonii. Ce i-a spus diavolul Evei, maica noastră a tuturor? Că dacă va mânca din pomul cunoștinței binelui și al răului nu va murii ci va fi ca Dumnezeu. Fatal a fost că Eva la crezut pe diavol.

În lumea noastră de azi – emancipată tehnologic și științific – toți oamenii sunt acord că demonii sunt ființe ale răului total. Totuși nu toți sunt de acord că demonii sunt ființe ale absurdului. De ce? Fiindcă răul și absurdul nu sunt unul și același lucru.

Fiindcă sunt mulți care nu sunt capabili să facă diferența dintre viclenie și deșteptăciune sunt mai mulți care cred că de fapt demoni sunt ființe

- inteligente,
- deștepte
- și înțelepte.

Dacă ar fi așa evident că s-ar trezii din răutatea lor și ar oprii să mai facă răul sub toate formele lor. Se poate vedea că demonii nu fac acest lucru. Este aceasta o dovadă de deșteptăciune? Nu, în nici un caz. Prostia demonilor nu poate să fie negată chiar dacă ei

- o camuflează
- o ascund
- și o țin ferită.

Părintele Alexander Schmemann spunea foarte bine despre prostia diavolului: „se spune despre diavol că este inteligent. Nu, adevărul este că diavolul e foarte prost, iar nerozia lui este tocmai sursa puterii sale. Dacă ar fi fost inteligent, n-ar mai fi fost diavol; s-ar fi căit de mult timp și «s-ar fi acoperit cu cenușă». Să te ridici împotriva lui Dumnezeu este, înainte de toate, o mare prostie. Esența răului: mândrie, invidie, ură, goana după libertate («a fi precum zeii») stă în prostie. Stalin era prost, la fel ca și Lenin și Mao. Doar un prost metafizic poate fi stăpânit total de o idee, de o pasiune. Însă prostia, fiind o simplificare, este foarte puternică. Întreaga lume căzută este nerozie, expertă în inventivitate. Prostia este o fraudă, o amăgire de sine. Diavolul este un mincinos din timpuri imemoriabile. Se minte pe sine și pe ceilalți dintotdeauna. Iar minciunile sale amețitoare par inteligente, mai ales pentru că oferă o satisfacție rapidă. Prostia este satisfăcută întotdeauna, iar satisfacția este impresionantă. (...) Putem spune că, în lumea căzută, prostia are succes pentru că s-a declarat pe sine inteligentă, o dată pentru totdeauna, înveșmântându-se în inteligență. Iată de ce creștinismul și Evanghelia încep cu metanoia – cu prefacerea, cu transpunerea inteligenței, pur și simplu, cu trezirea omului."[16]

Este evident că diavolul este prost fiindcă din moment ce ai pierdut raiul și continui să persiști în ideile care te-au făcut să îl pierzi nu poți decât să fi prost și prost de o prostie colosală.

Prostia diavolului este una care evident că s-a dezvoltat după căderea din rai și de la Dumnezeu. Nu ai cum să fie cu adevărat deștept afară de Dumnezeu. Fiindcă fără de Dumnezeu deșteptăciunea este numai

- aparentă,
- de suprafață,
- de domeniul derizoriului
- fictivă
- și una care ține mai mult de imaginație.

---

[15] Andre Malreux apud http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=absurd (accesat pe 17.03.2023).

[16] *„Biografia unui destin misionar. Jurnalul Părintelui Alexander Schmemann. 1973-1983"*, (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004), pp. 225-226.

Absurdul ne face să suferim dar dacă suntem perseverenţi şi ne punem nădejdea în Dumnezeu în cele din urmă vom reuşii să învingem acest absurd fiindcă el nu este dincolo de puterea lui Dumnezeu Tatăl. Trebuie să ştim că demonii deşi sunt fiinţe ale absurdului nu prea îşi ridică mari probleme în acest sens şi nici nu se sinchisesc să facă ceva pentru a schimba soarta lor. Aceasta fiindcă ei sunt unii care sunt stăpâniţi de tot ceea ce aduce putere. Absurdul poate aduce o putere iluzorie şi relativă. Ei bine demonii vor ajunge să creadă în absurd ca într-o religie. Dacă este să spunem că demonii au o religie, ei bine acea religie este absurdul. Aceasta fiindcă logica şi raţiunea sunt deja ocupate de Dumnezeu.

Cu privire la experienţa sa din carcerele comuniste din România Petre Ţuţea spunea: „libertatea eu o asemăn cu o frânghie agăţată de undeva, de sus. Te poţi urca pe ea la cer, participând la actul mântuirii tale creştine, sau poţi să cobori în întuneric. Bipolaritatea libertăţii. După creştini, libertatea este vehiculul cu care poţi să cobori în întuneric, dacă eşti vicios. Infractorii sunt primitivii actuali, pentru că ei nu sunt adaptabili la morala zilnică şi o calcă fiind liberi. Am învăţat la închisoare că omul e un animal stupid, deoarece confiscă libertatea semenilor săi. Tiranul e un om absurd şi lipsit de ruşine. Nu îi e ruşine să îşi chinuie semenii. Oricum suntem captivi în univers. Ne ajunge această grozăvie. Dar să intensifici această captivitate până la nivelul puşcăriei - numai omul e capabil de asemenea nebunie."[17]

Doi istorici discutau într-o zi.

- Cum este viaţa ta?
- Bine în mare.
- A mea nu prea este.
- De ce?
- Nu ştiu cum să spun.
- Păi găseşte o formă să te poţi explica.
- Mă parcă am căzut într-o buclă de timp.
- Cum?
- Ni se pare că tot ceea ce fac este absurd.
- De ce?
- Mă sârguiesc şi să străduiesc după mult.
- Şi?
- Îmi tot vine un gând.
- Care?
- La ce bun?
- Adică?
- În cele din urmă voi murii.
- Asta este problema?
- Da.
- Ştii ce?
- Ce?
- Tu nu eşti Dumnezeu.
- Ştiu asta.
- Deci Dumnezeu ţi-a dar în dar viaţa. Şi viaţa este un dar sacru de la Dumnezeu[18]
- Ştiu asta.
- Deci dacă Dumnezeu ţi-a dat viaţa tu de ce ai gânduri că viaţa este absurdă?
- Nu ştiu pur şi simplu îmi vin.
- Trebuie să iei măsuri.
- Ce măsuri?
- Care să prevină aceste gânduri.
- Dar cum.
- Bine îţi voi spune.
- Te ascult.
- Îţi voi spune o poveste din antichitate.
- Care?

[17] Petre Ţuţea, *Ştiinţă şi religie* apud https://www.deinteres.ro/news/tiranul_e_un_om_absurd_si_lipsit_de_rusine/2016-10-16-1974 (accesat pe 17.03.2023).

[18] A se vedea John Breck, *Darul sacru al vieţii* (Cluj-Napoca, 2001).

- În antichitate senatorul Thebei era Plitorius.
- Nu au auzit de el.
- Şi ce a putut să constate senatorul Plitorius la Thebei?
- Ce?
- Că în Theba criminalitatea a crescut alarmant.
- Grav.
- Şi mai mult.
- Ce
- Senatorul Plitorius a văzut că judecătorii din Theba erau indulgenţi.
- Nu respectau legea?
- Da. Şi ce a făcut Plitorius?
- Ce?
- A chemat mai mulţi oficiali ai Thebei.
- V-am adunat aici fiindcă am nevoie de voi, le-a spus Plitorius.
- De ce?
- Criminalitatea a crescut în Theba.
- Aşa este.
- Nu putem să stăm şi să nu facem nimic.
- Aşa este.
- Aşa că uite ce trebuie să faceţi.
- Ce?
- Trebuie să faceţi mai multe instrumente de tortură.
- Şi ce să facem cu ele?
- Să mergeţi să le puneţi în piaţa centrală din Theba.
- De ce?
- Fiindcă oamenii le vor vedea şi îşi vor da seama că dacă nu se schimbă din răutatea lor vor fi supuşi torturii.
- Dar le vom spune că le vom folosii.
- Şi mai bine.
- După aceasta criminalitatea din Theba a început să scadă.
- Bună soluţia lui Plitorius.
- Da. Aşa face Dumnezeu cu noi.
- Cum?
- Dacă tot păcătuim El ne pune în faţă chinurile iadului.
- Aşa este.
- Deci la Dumnezeu nimic nu este absurd.
- În ce sens?
- La Dumnezeu totul are sens, înţeles, noimă.
- Dar la diavol?
- Totul este absurd.
- De ce?
- Fiindcă el a ales să se despartă de sursa logicii şi a raţiunii.
- Care este Dumnezeu?
- Da.
- Nu am gândit niciodată aşa lucrurile.
- Le gândeşti acum.
- Aşa am să fac.
- Foarte bine.
- Îţi mulţumesc pentru discuţie.
- Pentru nimic.
- A fost foarte edificatoare pentru mine.
- Mă bucur.
- Te salut.[19]

[19] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Din întâmplarea de mai sus se poate vedea că atunci când absurdul ajunge să ne inunde şi să ne invadeze trebuie să luăm măsuri. Acesta fiindcă este firesc şi logic să facem acest lucru. Diavolul crede că dacă ne aruncă în absurd, după cum absurd total este rău, absurdul lui va devenii mai uşor de purtat. Adevărul este că în nici un fel absurdul lui nu se va diminua. Prin urmare trebuie să ştim şi noi să nu vom ajunge să scăpăm de absurd dacă îl vom promova în jurul nostru.

Absurdul din viaţa noastră este un semnal de la Dumnezeu că trebuie să ne schimbăm şi să fim diferiţi. Absurdul este unul care se poate manifesta prin faptul că ne face să punem totul la îndoială: „pe scurt, totul a devenit discutabil. Siguranța magnifică pe care o vedem la Sfinții Părinți și la Sfinții Bisericii, precum și la toți credincioșii adevărați, care raportează totul, fie în gândire, fie în viețuire, la Dumnezeu, văzând totul ca având-și începutul și sfârșitul în El, totul ca pe voia Sa – această siguranță și această credință care odinioară țineau la un loc societatea, lumea și omul însuși, au dispărut acum, iar **întrebările ale căror răspunsuri oamenii învățaseră să le găsească în Dumnezeu, acum nu mai au răspuns pentru majoritatea lor**."[20]

Este evident că demonii nu au raţiune şi pentru aceasta ei sunt fiinţe ale absurdului

- total,
- deplin
- şi absolut.

Ceea ce trebuie să fim conştienţi este că demonii fac răul şi absurdul nu pentru un anume scop ci pentru ele însele. Aceasta fiindcă ei nu mai judecă firesc şi normal. Demonismul este un lucru care în nici un fel se bazează pe raţiune şi firesc fiindcă nu mai există nimic firesc şi normal în el.

Demonii prin urmare sunt unii care îi inspiră pe oameni şi pe cei care le urmează la absurd. Mai toţi tiranii şi marii dictatori ai lumii sunt unii care ajung să facă lucruri ce nu au nici o logică şi nici un sens. La fel de bine sunt mai multe ideologii demonice în lumea noastră care se bazează pe absurd. Ce logică şi ce raţiune există în mai multe ritualuri satanice în care sunt jertfite chiar fiinţe umane? Ei bine demonii de mai multe ori cer lucruri absurde cum este sacrificiul uman. Este plină antichitatea de religii în care sacrificiul uman este foarte des întâlnit.

Dar sunt şi mai multe ideologii demonice absurde în vremurile noastre. Una dintre ele este nihilismul. Iată ce spunea în acest sens părintele Serafm Rose: „desigur, au existat și alte forme de coerență în afară de creștinism și alte forme de incoerență în afară de nihilismul și absurdismul modern. În cadrul lor, viața omenească are sens sau nu are, dar numai într-o măsură limitată. De pildă, oamenii care cred și urmează concepția hinduistă sau cea chineză despre lucruri au o anumită măsură din adevăr și din pacea care vine din adevăr – dar nu adevărul absolut, nici „pacea care covârșește orice minte", care provine numai din adevărul absolut; iar cei care cad din adevărul și pacea acestea relative au pierdut ceva real, dar nu totul, cum a pierdut creștinul apostat. Niciodată până acum nu a domnit în lume și în inima omului o astfel de neorânduială; dar acest lucru se întâmplă tocmai pentru că **omul a căzut de la un adevăr și o coerență care și-au descoperit plinătatea numai în Hristos**. Numai Dumnezeul creștin este în același timp putere deplină și iubire deplină; numai Dumnezeul creștin, prin iubirea Lui, i-a făgăduit omului nemurirea și, prin puterea Lui de a împlini acea făgăduință, a pregătit o Împărăție în care oamenii vor trăi în Dumnezeu ca dumnezei, după ce vor fi fost înviați din morți. Acest Dumnezeu, cu făgăduința Lui, este atât de incredibil pentru înțelegerea omenească obișnuită, încât, după ce odinioară au crezut în ea, oamenii care o resping nu mai pot niciodată să creadă că orice altceva mai are o valoare mare. Lumea din care un astfel de Dumnezeu a fost înlăturat, omul din care o astfel de speranță a fost stinsă – sunt, într-adevăr, în ochii celor care au suferit o astfel de deziluzionare, „absurzi"."[21]

Ei bine este foarte adevărat că atunci când avem de a face cu demonii trebuie să ştim că

- logica
- şi raţiunea

nu mai funcţionează.[22]

Prin urmare se poate vorbii de un aspect metafizic ala absurdului fiindcă el nu este o invenţie pur umană. Oamenii sunt de multe ori inspiraţi de demoni să comită absurdul şi este bine să fim conştienţi de acest fapt. Nu

[20] Ieromonahul Serafim Rose**,** *Nihilismul: rădăcina revoluției în epoca modernă*, traducere din limba engleză de Dana Cocargeanu, Ed. a 2-a, Editura Sophia, București, 2012, pp. 165-167 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/filosofia-absurdului (accesat pe 17.03.2023).

[21] Idem.

[22] A se vedea Christopher Nugean, *Masks of Satan. The Demonic in history* (Sheed and Ward, 1983).

trebuie să credem că absurdul este o invenție pur umană fiindcă el a existat de mai înainte fiind pus în practică de demoni.

Logica demonismului este că din moment ce demonii sunt unii care au renunţat la Dumnezeu ei bine ei ajung să nu mai vrea ființa dată lor de Dumnezeu şi pentru aceasta ajung să vrea să iese din ființă. Totuşi nu pot să facă acest lucru fiindcă ei sunt unii care trebuie să ne dăm seama că nu au cum să existe afără de ființă. Se poate vedea aici că demonii sunt unii care doresc lucruri absurde.[23]

Absurdul nu trebuie să facem eforturi să ajungem să îl înţelegem fiindcă la drept vorbind el nu are nici o logică şi nici un sens. Ori ştim că omul nu poate să trăiască fără de sens. Iată de ce acolo unde apare absurdul ajunge să provoace durere. Sunt mulţi care nu ştiu de ce suferă fiindcă ei sunt victime ale absurdului. Trebuie să ştim în mare cum se manifestă absurdul fiindcă numai aşa vom ajunge să ne dăm seama de implicaţiile lui.

A fost Nietzsche care în secolul XIX a anunţat moartea lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei credeam că fiindcă Dumnezeu a murit ei bine a venit vremea ca să apară supra-omul. Ce era super-omul lui Dumnezeu? Era de fapt un fel de om-Dumnezeu care nu mai are nevoie de Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens părintele Serafim Rose: „Dumnezeu a murit", „adevărul nu există": cele două propoziții au exact același înțeles; **ambele sunt o descoperire a absurdității absolute a unei lumi al cărei centru nu mai este Dumnezeu, ci nimic**. Însă tocmai aici, în miezul absurdismului, se vede cel mai bine dependența acestuia de creștinismul pe care îl respinge. Una dintre dogmele creştine cel mai greu de înțeles și de acceptat pentru necreștini și anticreștini este *creatio ex nihilo*: **crearea lumii de către Dumnezeu nu din El Însuși, nu dintr-o materie deja existentă, ci din *nimic***. Cu toate acestea, fără a înțelege creația, absurdistul dă mărturie despre realitatea ei prin faptul că o inversează și o parodiază, încearcă, de fapt, să o nimicească, să întoarcă lumea tocmai la acel nimic din care Dumnezeu a chemat-o mai întâi."[24]

Din afirmaţia de mai sus se poate vedea că sunt mulţi care

- visează
- îşi imaginează
- şi doresc

o lume a absurdului. Cum? Din moment ce mai mulţi au anunţat „moartea lui Dumnezeu" evident că aceştia sunt unii care cred în absurd şi în modul lui de manifestare.

O lume fără de Dumnezeu este o lume absurdă. Ei totuşi se pare că sunt mulţi care visează la o astfel de lume. Iată de ce trebuie să fim conştienţi că absurdul este o realitate

- actuală,
- distructivă
- şi operativă

în lumea noastră.

Din Coreea de Nord avem o întâmplare dintr-una din ţările cu cel mai absurd sistem de guvernare. Ea se referă la un misionar creştin pe nume Kim din Coreea de Sud: „Sud-coreeanul a reuşit să evite pedeapsa cu moartea pentru că "s-a căit de faptele sale criminale" adică de încercarea de a stabili o Biserică creştină subterană în Coreea de Nord.

Acest lucru a fost considerat o subversiune împotriva statului, spionaj şi propagandă în ţara condusă în mod absurd de un conducător care pretinde că obiectul religiei cetăţenilor ţării trebuie să fie el.

Acuzatul a mărturisit toate aceste crime.

Kim a fost misionar creştin la graniţa Coreei de Nord cu China. Ori creştinismul este religia privită ca o ofensă adusă "conducătorului iubit" şi crimă de les majestate împotriva acestuia care este celebrat de către toţi cetăţenii ţării.

Coreea de Nord este regimul politic cel mai absurd al planetei, în care populația este înfometată, amenințată, ţinută în lagăre, încarcerată şi ucisă pentru orice părere sau denunţ calomios, în care nu există practic libertate de niciun fel şi care imită în mod monstruos regimul stalinist al USSR într-un grad de o paranoia aberantă mult mai mare."[25]

Poate că cele mai mari monumente ale absurdului din lumea noastră sunt tiraniile şi dictaturile. Aceasta fiindcă ele sunt unele care nu merg pe logică şi ceea ce este firesc ci pe tot ceea ce nu este normal şi firesc. Nu

---

[23] A se vedea părintele Rodion, *Oameni și demoni* (Galaţi, 2013).

[24] Ieromonahul Serafim Rose**,** *Nihilismul: rădăcina revoluției în epoca modernă*, traducere din limba engleză de Dana Cocargeanu, Ed. a 2-a, Editura Sophia, București, 2012, pp. 165-167 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/filosofia-absurdului (accesat pe 17.03.2023).

[25] https://doxologia.ro/lumea-crestina/munca-silnica-pe-viata-pentru-un-misionar-crestin-coreea-de-nord (accesat pe 17.03.2023).

putem să cerem unui tiran să fie logic şi normal fiindcă el nu mai are de mult aceste simţuri. Tiranii găsesc o plăcere demonică de a face viaţa semenilor lor absurdă. Evident că ei vor găsii mai multe justificări în acest sens pentru a susţine că de fapt ceea ce fac ei este

- bine,
- firesc
- şi normal.

Iată de ce am voit să arătăm în această carte că există o legătură profundă şi amplă dintre absurd şi demonism care sunt două lucruri ce vor cam aceleaşi lucruri.[26]

Este evident că istoria ne spune că au fost mai mulţi cei care au încercat să facă din lumea un loc al absurdului. Aceasta fiindcă ei sunt unii care nu mai cred în raţiune şi bine ci au ajuns să creadă în rău. De ce să ne facem atât de multe ori probleme cu logica ţi raţiunea pe când putem să trăim o lume fără de explicaţii logice. Aşa se face că de mai multe ori în lumea noastră s-a ajuns să se inaugureze absurdul ca fiind un lucru

- natural,
- firesc,
- de la sine înţeles
- şi de dorit

în lumea noastră. Despre triumful absurdului în lumea noastră părintele Serafim Rose spunea: „compromisul creștin în cugetare, în cuvânt și negrijă a deschis într-adevăr calea către triumful forțelor absurdului, ale Satanei, ale Antihristului. Epoca actuală a absurdului este dreapta răsplată a creștinilor care au renunțat să mai fie creștini."[27]

Un alt aspect la absurdului în lumea noastră este faptul că diavolul nu vrea să fie ca Dumnezeu. Aceasta fiindcă la Dumnezeu totul este:

- ordine,
- raţiune,
- sens,
- logică
- şi proporţie.

Ei bine diavolul în nebunia lui crede că de fapt toate aceste lucruri trebuie să fie cu susul în jos. Aşa ase face că în ceea ce îl privește pe diavol toate valorile morale sunt întoarse cu susul în jos.

Forţa absurdului în lumea noastră este una de natură demonică şi este bine să ştim că această luptă cu aceste forţe ale absurdului nu este una care să de cu arme ci mai mult cu

- virtuţile,
- faptele bune,
- iubirea
- compasiunea
- şi moralitatea.

Aceasta fiindcă trebuie să ştim că absurdul nu este moral. În absurd moralitatea este o povară ce trebuie să fie abandonată.

Părintele Nicolae Steinhardt ne-a spus că de fapt nu ai cum să îl înşeli pe Dumnezeu prin a crede că poţi fi absurd: „trag două concluzii:

Întâi, adevăratele temeiuri ale concepției creștine: absurdul și paradoxul. Apoi, divinitatea lucrează amănunțit și cu pricepere, și când răsplătește și când pedepsește. Se înșeală amarnic toți cei ce cred — și nu-s totdeauna nerozi — că-l pot *duce* pe Dumnezeu, că-L pot șmecheri. Nicidecum. Dă sau bate cu nespus de migălit rafinament. De unde rezultă că Dumnezeu nu e numai bun, drept, atotputernic etc., e și foarte deștept."[28]

Realitatea este că de mai multe ori absurdul a triumfat în lumea noastră. Au fost mai mulţi care au fost seduşi de el şi au ajuns să creadă că cine ştie ce ideologii absurde sunt soluţii existenţiale la problemele omului. Unii adevărul este că au făcut aşa fiindcă au fost seduşi de demoni în timp ce alţii pur şi simplu au făcut acest lucru fiindcă ei de mai multe ori au renunţat să mai creadă în bine. Când cineva nu mai crede în bine trebuie să ştim că absurdul ajunge să învingă şi să câştige în lumea noastră. Absurdul este una care seduce prin faptul că trebuie să existe o lume simplă şi fără de multe complicaţii.

---

[26] A se vedea Pedro Arturo Aguirre, *Istoria megalomaniei. Deliruri și fantezii ale cultului personalității în politică* (București, 2016).

[27] *Ne vorbește părintele Serafim Rose — Scrisori*, traducere de Ștefan Francisco Voronca, (Editura Egumenița, Galați, 2003), p. 28 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/compromis (accesat pe 17.03.2023).

[28] Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, (Editura Mănăstirii Rohia, Rohia, 2005), p. 26.

Absurdul de multe ori ajunge să apară din locuri sensuri foarte neașteptate. Sunt mai puțini cei care știu că cel mai mare dictator sovietic Stalin a fost în tinerețe seminarist creștin ortodox: „trebuie să rămânem în duh. Duhul dă viață, iar litera - mortifică. Dacă am vedea mănăstirea doar formal, nu numai că ne-ar fi greu să vieţuim aici, ci chiar îngrozitor. Rămâneți în duh. Priviți câtă necredință și nihilism avem în seminarele și academiile teologice, și aceasta pentru că acolo e numai toceală, fără simțământ și fără sens. Revoluția din Rusia a pornit din seminar. Unui seminarist îi este straniu și de neînțeles să meargă singur în biserică, să stea undeva într-o parte, să verse o lacrimă, să se umilească - este absurd pentru el. Unui elev de gimnaziu i se mai poate întâmpla, dar nu seminaristului. Litera omoară."[29]

Doi psihologi discutau într-o zi.

- Cum merge dragul meu?
- Ca de obicei.
- Bine.
- Da.
- Frumos.
- Aşa este.
- Dar tu cum eşti?
- Mă confrunt de multe ori cu absurdul.
- În ce sens?
- Sunt atât de mulți oameni care au probleme că mă mir cum mai pot să îi ajut.
- Da îmi dau seama.
- Îmi dau seama că absurdul este o realitate efectivă în lumea noastră.
- Nu neg acest lucru.
- Dar care să fie această origine a absurdului din lumea noastră.
- Este o poveste lungă.
- Absurdul a început odată cu diavolul.
- Oare?
- Da.
- Cum?
- Diavolul a ajuns să imagineze o existență fără de Dumnezeu.
- Dar este absurd un astfel de lucru.
- Evident.
- Și pentru acest lucru diavolul a fost scos din rai?
- Da. A fost aruncat în iad.
- Să știi că până acum nu m-am gândit la diavol ca fiind absurd.
- Este tatăl absurdului.
- Dar de ce?
- Fiindcă el vrea o lume a absurdului?
- Da.
- De fapt este de la sine înțeles.
- Păi cum să nu fie.
- Și ce trebuie să facem să înfrângem absurdul?
- Este important în primul rând să fim conștienți de el.
- Aşa este.
- Și mai apoi să luptăm cu el.
- Dar oare vom reuşii?
- Dacă ne folosim de metodele creştin ortodoxe, da.
- Nu înțeleg.
- O să îți explic.
- Chiar te ascult.
- O să îți spun o întâmplare scurtă.
- Care?
- Despre un anume Thales.
- Ce este cu Thales?

[29] Sfântul Varsanufie de la Optina, *Filocalia de la Optina, (*Editura Egumeniţa, Galaţi, 2009), p. 149.

- Thales într-o zi a făcut un lucru ciudat.
- Care?
- Thales era un om înalt.
- Înţeleg.
- Şi ce a făcut el?
- Ce?
- A găsit un dulap şi s-a băgat în el.
- Dulap?
- Da.
- Cum aşa?
- El nu putea să se culce şi nici să stea comod în el.
- De ce?
- Fiindcă dulapul nu avea decât doi coţi lungime şi un cot lăţime.
- Şi cât timp a dormit în acest dulap?
- 10 ani.
- 10 ani?
- Da.
- Păi de ce?
- Îţi voi spune. Într-o zi la Thales a venit un prieten pe nume Theodoret.
- Thales ce mai faci?
- Bine.
- Tot în dulap petreci?
- Da.
- Dar de ce?
- Sunt un mare păcătos, am grele şi multe păcate de ispăşit, mă chinui aici pe pământ pentru ca să pot suporta mai uşor chinurile iadului.
- A acum înţeleg.
- Deci Thales voia să îşi ispăşească păcatele.
- Foarte frumos.
- Aşa este.
- Dar este o metodă extremă se poate spune.
- Absurdul nu poate fi învins decât dacă eşti dur şi extrem cu el.
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Uite cum este.
- Cum?
- Diavolul vrea ca viaţa noastră să fie absurdă.
- Dar de ce?
- Fiindcă când dă de absurd omul ajunge să sufere.
- Asta aşa este.
- Deci absurdul este unul care trebuie să fie eradicat.
- Sunt de acord.
- De multe ori durează ca absurdul să fie învins.
- Deci este o luptă grea?
- Da.
- Dar de ce?
- Fiindcă de multe ori în spatele absurdului se ascund demoni.
- Nu era conştienţi de acest lucru.
- Eşti acum.
- Mulţumesc că m-ai lămurit.
- Pentru nimic.[30]

[30] Din Grigorie Comşa. *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Avem mai sus o metodă extremă prin care Thales a ajuns să învingă şi să depăşească absurdul. Ceea ce am voit să evidenţiem în aceste rânduri este că de multe ori pentru a învinge absurdul trebuie să recurgem la măsuri extreme. Aceasta fiindcă absurdul după cum am spus de cele mai multe ori este o imitaţie a realului şi ajunge să se muleze pe el şi să ne facă să credem că ele este

- sensul
- şi finalitatea

ultimă a existenţei.

Absurdul este unul care evident că ajunge să ne facă să suferim. Totuşi dacă suntem sârguincioşi şi persistenţi în cele din urmă vom ajunge să învingem absurdul.

CAPITOLUL 2

LOGICA: O METODĂ EFICIENTĂ DE ÎNFRÂNGERE A ABSURDULUI

Acolo unde există logică trebuie să ştim că nu poate să existe absurd. De ce? Fiindcă logica are întotdeauna o explicaţie. Este logica ştiinţa care ne explică lucrurile din jur şi cum trebuie să decurgă ele în viitor. Prin urmare ce este logica? „Prin *logică* (din greaca veche λογική, *logike*) se înțelege folosirea rațiunii în realizarea anumitor activități. Logica se folosește în mod predominant în filosofie, matematică și informatică. Se intersectează cu lingvistica și psihologia.

Logica a fost studiată din antichitate de către numeroase civilizații incluzând India, China, Persia și Grecia. În Europa aceasta era răspândită ca disciplina lui Aristotel, care-i acordase un loc esențial în filosofie. Studierea ei era inclusă în clasicul *trivium*, care includea de asemenea gramatica și retorica. Logica a fost dezvoltată în continuare de către Al-Farabi care a despărțit-o în două aspecte: ideea și dovada. Mai târziu Avicenna a redeschis studierea logicii. Iar în Est aceasta a fost dezvoltată de către Budism și Jainism."[31]

Logica este una care se poate spune că ajunge să eradice absurdul din lumea noastră fiindcă omul fiind o fiinţă raţională ajunge să îşi dea seama că viaţa este logică. În nici un fel Dumnezeu nu a făcut o viaţă ilogică şi nici nu ne cere lucruri ilogice.

Totuşi ajungem de multe ori să facem lucruri care nu sunt logice şi care nu sunt raţionale. La fel de bine trebuie să ştim că pentru a justifica

- patima,
- păcatul
- şi răul

omul a ajuns să creeze mai multe logici aparente. Vom da câteva exemple?

Ce logică este acolo când un beţiv se îmbată ca un porc şi cade în şanţuri?

Ce logică este acolo când un narcoman se droghează până acolo că nu mai este conştient?

Ce logică există acolo când un lacom la mâncare se îmbuibă de abia se mai mişcă?

Ce logică mi există acolo când un mânios răcneşte ca un descreierat?

Ce logică mai există acolo când un avar nu dă nici un ban chiar şi pentru lucruri de maximă necesitate?

Evident că enumerarea ar putea continua.

Ei bine numai revenirea la Dumnezeu poate să ne readucă la logică şi să restabilească logica în lumea noastră. „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă! Acesta este secretul călugărilor și al tuturor celor care duc viață duhovnicească începând de la marii Părinți ai pustiului. Pentru ei, această chemare plină de credință și dragoste a Domnului Hristos a devenit una cu respirația sufletului lor. Iubesc, de asemenea, ca în fiecare zi să spună: „Preasfântă Treime, slavă Ție", „Slavă Domnului pentru toate", „Preasfântă de Dumnezeu Născătoare, mântuiește-ne pre noi". Acestea înlocuiesc la ei cu desăvârșire tot acest cinema lăuntric care este adesea atât de absurd și inutil dar care înlănțuiește foarte multe minți."[32]

Absurdul prin urmare trebuie să ştim că este logic şi deşi are o logică aparentă ea este una falsă. Iată de ce trebuie să vedem logica mai în profunzime.[33]

---

[31] https://ro.wikipedia.org/wiki/Logic%C4%83 (accesat pe 10.04.2023).

[32] Geronda Placide Deseille, *Lettres aux amis du Monastère apud* https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/tot-acest-cinema-launtric-este-adesea-atat-de-absurd-inutil (accesat pe 17.03.2023).

[33] A se vedea Calnic Dumitru, *Logica Trinității* (Editura Crimca, 2022).

Evident că nu toţi putem să fim logicieni dar evident că putem să studiem puţină logică. Aceasta fiindcă dacă vom sta şi vom analiza vom vedea că sunt mulţi care nu ştiu exact ce este logica şi modul cum ea se manifest în lumea noastră. Logica se poate spune că a ajunge să îşi atingă un anumit apogeu în antichitate cu filosoful grec Aristotel care este considerat de mulţi părintele logicii moderne.

Logica este una care are la bază principiul cauză-efect. Nu poate să existe efect fără o anumită cauză. Ei bine sunt mulţi care de multe ori acceptă lucrurile din jurul lor fără să ştie care sunt cauzele lor. Aşa se face că în cele din urmă vor ajunge să sufere fiindcă nu ştiu exact care este rostul şi sensul final al vieţii şi al lucrurile din jur. Cu privire la acest lucru Arhimandritul Chiril Kotsopoulos spunea: „este o constatare de fiecare zi ca mai cu seamă omul contemporan trăieşte haosul nonsensului vieţii. Una gândeşte, alta crede, alta spune, alta face. Se adevereşte spusa lui Albert Camus că ne aflăm într-un «teatru al absurdului».

Şi asta pentru că în epoca noastră toate valorile umane au fost răsturnate. Valori morale, adevăruri religioase, convingeri ştiinţifice şi sociologice – care altădată erau fundamentul activităţii umane – devin toate obiect de zeflemisire şi de critică acida. Cu adevărat trăim «teatrul absurdului» …”[34]

Evident că dacă am ştii şi am studia mai multă logică am vedea că sunt mai multe lucruri care nu au

- înţeles,
- finalitate,
- obiectiv
- şi noimă.

Iată cum sunt mai mulţi care fiindcă nu pun nici un preţ pe logică ajung să se trezească duc o viaţă absurdă şi fără de sens. Unii ajung să se trezească foarte târziu. Aceasta fiindcă după cum am spus diavolul vrea să facă viaţa noastră să nu aibă nici o logică. Unde nu este logică evident că

- stăpâneşte,
- domneşte
- şi tronează

absurdul.

Absurdul este unul care poate duce la sinucidere. Aceasta fiindcă acolo unde nu mai este

- sens,
- logică,
- raţiune
- şi înţeles

evident că se ajunge la sinucidere.[35]

Este logica la fel de bine care ne învaţă să gândim corect fiindcă sunt mulţi care se lasă duşi de primele impulsuri ale vieţii şi nu mai ştiu exact ceea ce trebuie să simtă. „Logica nu este în conflict cu psihologia ci în colaborare, pentru că informațiile privitoare la condițiile preliminare ale unei gândiri normale sunt necesare pentru accesul la formele corecte de gândire urmărite de cercetarea logică. În această fază logica încă mai are de a face cu psihologia deoarece o categorie de cauze ce determină abaterea gândirii de la corectitudine este de natură extralogică, cauze denumite paralogisme ce sunt de competență comună psihologiei și logicii. După detașarea de factorii paralogici, logica își preia mai deplin obiectul mai având de luptat cu a doua categorie de factori care țin într-adevăr de corectitudinea formelor și operațiilor gândirii, anume cu grupul sofismelor adică a erorilor logice propriu zise. Însă odată obținute condițiile normalității gândirii și realizată trecerea la formele corecte, logica se află pe tărâmul ei unde poate opera distincțiile proprii între genurile și speciile formelor corecte și celor incorecte. În acest stadiu logica nu mai are de a face de loc cu fenomene afective, volitive sau de altă natură preocupându-se exclusiv de aspectul obiectiv al formelor gândirii.”[36]

Prin urmare trebuie să ştim că şi sufletul nostru chiar dacă este nevăzut are o logică şi este plin de sens. Este vorba evident de logică bine definită şi cât se poate de firească.

Cei care susţin că viaţa duhovnicească creştin ortodoxă nu este logică evident că se înşeală. Logica prin urmare este una care ne spune că în această lume există sensuri la tot ceea există chiar dacă uneori aceste sensuri nu sunt văzute din prima.

Logica este una care ne spune că există nişte principii generale ale gândirii pe care trebuie să le cunoaştem:

---

[34] Arhimandrit Chiril Kotsopoulos, apud https://jurnal365.ro/religie/din-invataturile-sfintilor-parinti/absurdul-ucigasilor-de-sine-sinucigasii-ne-vorbesc-sfintii-parinti-si-sfinta-scriptura-despre-aceasta-chestiune/ (accesat pe 17.03.2023).

[35] A se vedea Radu Teodorescu, *Combaterea demonului amiezii: akedia sau depresia ca lucrare demonică* (Cugir, 2021).

[36] https://ro.wikipedia.org/wiki/Logic%C4%83 (accesat pe 10.04.2023).

„1. **Principiul identității**

Orice lucru este identic cu el însuși și numai cu el însuși.

Din acest principiu se deduce că putem avea un act de gândire corect dacă și numai dacă păstrăm în cursul unuia și aceluiași act de gândire același înțeles al unui cuvânt.

2. **Principiul noncontradicției**

Un lucru ori este ori nu este, în același timp.

Deci un lucru nu *este* și totodată *este*. Cu privire specială la raportul între două judecăți dintre care una neagă ceea ce cealaltă afirmă nu pot fi ambele adevărate. Suntem obligați să nu ne contrazicem pe noi înșine când gândim sau eventual când comunicăm.

3. **Principiul terțului exclus**

Din două judecăți în care una neagă ceea ce cealaltă afirmă, una din ele este cu necesitate adevărată, altă posibilitate neexistând.

Această lege obligă la admiterea a două și numai două valori de adevăr pentru judecată. Deci judecata poate fi sau adevărată sau falsă.

4. **Principiul rațiunii suficiente**

Orice lucru are un temei.

Deci nu există ceva fără bază. Nu există ceva fără cauză. Tot așa orice judecată trebuie să aibă un temei constând în dovezi, argumente, probe."[37]

Acestea sunt principii ale logicii pe care sunt foarte puțini cei care ajung să le stăpânească şi să ne le ia în considerare.

Nu avem cum să ne dăm seama de logică dacă ajungem să fim stăpâniţi numai de sentimente. Sunt mulţi – şi mai ales femeile – care nu judecă după raţiune ci se lasă duse numai de sentimente. Aşa se face că în cele din urmă vor ajunge să sufere fiindcă ceea ce au făcut este un lucru absurd.

Cu privire la faptul că absurdul duce la sinucidere arhimandritul Chiril Kotsopoulos spunea: „dacă sentimentul absurdului poate fi definit drept conştientizarea «non-sensului» acţiunilor umane, atunci toate în viaţă sunt în afara raţiunii şi, astfel, sunt lipsite de scop. Din acest motiv, urmarea «logică» a «lipsei de scop» a acestei vieţi este – potrivit nihilistului Schopenhauer – sinuciderea.

Sinuciderea în zilele noastre tinde să devină o modă având ca justificare criza economică. Cu toate acestea, problema sinuciderii este veche. A intrat în existența omului din clipa în care el a crezut că este stăpânul vieţii sale şi prin urmare poate să îi pună capăt când vrea şi când judecă el că este necesar. Mulţi filosofi din antichitate prezintă sinuciderea ca act de eroism şi nu de laşitate, precum stoicii, Hegesias din Cyrene şi alţii. Dar şi filosofii contemporani sunt susţinători ai poziţiei de mai sus şi promotori ai sinuciderii. Menționăm pe câțiva, precum Hume, Voltaire, Schopenhauer, Morselli."[38]

Se poate vedea că au fost mai mulţi filosofi care nu au considerat sinuciderea ca fiind un lucru

- absurd
- şi fără de logică

ci mai mult un lucru care ţine de demnitatea şi a puterea omului.

Este logica una care ne spune că a îţi curma propria viaţă în nici un fel nu este un lucru

- firesc,
- natural
- şi logic.

Viaţa este *darul sacru* pe care Dumnezeu ni l-a dat nouă oamenilor.[39]

Ei bine se poate vedea că în cazul sinuciderii absurdul ajunge să învingă logica şi ne face să ne numai judecăm firesc şi sănătos lucrurile. Logica este un lucru care stă în profundă contradicţie cu absurdul şi în nici un fel nu pot să stea ambele în acelaşi loc. nu au cum fiindcă după cum am spus acolo unde există logică nu mai poate să existe absurd.

Totuşi sunt mulţi care susţin că de fapt logica este un apanaj relativ al vieţii şi nu trebuie să ne punem mari speranţe în el. acest lucru este fals. De ce? Fiindcă avem suflet şi o componentă esenţială a sufletului nostru este raţiunea. Raţiunea este una care întotdeauna ne duce la logică şi ne face să ne bazăm pe ea.

---

[37] Idem.

[38] Arhimandrit Chiril Kotsopoulos, https://jurnal365.ro/religie/din-invataturile-sfintilor-parinti/absurdul-ucigasilor-de-sine-sinucigasii-ne-vorbesc-sfintii-parinti-si-sfinta-scriptura-despre-aceasta-chestiune/ (accesat pe 17.03.2023).

[39] A se vedea John Breck, *Darul sacru ale vieții* (Cluj-Napoca, 2001).

Patimile şi viciile sunt unele care au nici o logică şi sunt în cele din urmă absurde: „putem da un exemplu clasic, binecunoscut de toată lumea, şi mă refer la droguri. Aici intră orice ne acaparează, ne îngenunchează voinţa: nicotina, heroina, cocaina, alcoolul, cafeina, marijuana. Aici dependenţa de aceste droguri este direct proporţională cu gradul de intoxicare. Dar mai găsim şi alte exemple, la fel de nocive, precum jocurile de noroc, care fac prăpăd în familiile în care există un astfel de dependent. Alimentele gustoase sunt iarăşi provocatoare de dependenţă şi multe altele pe care nu mai e necesar să le enumăr. Înțelegi, oricum, ce vreau să spun. Cine este dependent de astfel de apucături este un om încătuşat în propriile vicii. Iar ca să ne câştigăm libertatea, trebuie să luptăm cu propriile patimi, cu propriile dorinţe interioare, până la înfrângerea lor. Asta este ideea de libertate. Să te rupi de tentații, patimi, vicii ori alte dependenţe. Nu contează că ai un loc de muncă solicitant ori o familie pentru care îţi asumi anumite responsabilităţi, după cum greşit ai înţeles ideea de libertate. Libertatea este în faţa a ceea ce ne domină, a ceea ce ne ține pe loc ori ne trage în jos. Acestea sunt lucrurile care trebuie eliminate. Cu totul. Tăiate din rădăcină. Acest lucru înseamnă, în fapt, lupta duhovnicească. Cu asta trebuie să te ocupi. Acesta este sensul existenței tale. Fără lupta asta, în care să faci paşi înainte, totul este pură teorie, iar Ortodoxia are şi o parte practică: lupta cu propriile patimi, până la înfrângerea lor. Totul se rezumă la un singur cuvânt: despătimirea.”[40]

Doi logicieni discutau într-o zi.

- Te salut.
- Salut.
- Cum de ne-am întâlnit?
- Coincidență?
- Da.
- Să ştii că eu nu prea cred în coincidenţe.
- De ce?
- Acolo unde mulţi văd coincidenţă eu văd pronie.
- Adică purtarea de grijă a lui Dumnezeu?
- Da.
- Poate aşa este.
- Aş ar trebuii să fie.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Pronia lui Dumnezeu este un lucru pe care trebuie să îl deducem.
- Cum?
- Ştii ce spunea la un moment sat Albert Einstein?
- Ce?
- Coincidenţele sunt calea prin care Dumnezeu rămâne anonim.
- De ce?
- Ai ajuns să te întâlneşti la un moment dat cu viitoarea soţie.
- Şi?
- Un necredincios va spunea că a fost o simplă coincidenţă.
- Şi un credincios ce va spune?
- Ca Dumnezeu a rânduit să fie aşa.
- Cred că al doilea are dreptate.
- Sigur că are dreptate.
- Şi tu crezi în forţa logicii din lumea noastră?
- Da.
- De ce?
- Oamenii nu trebuie să fie guvernaţi numai de sentimente.
- Sunt de acord.
- Dar ce să facem cu evenimentele în care nu există logică?
- O să îți spun.
- Te ascult.

[40] Ionuţ Riteş, *Cu picioarele pe pământ* apud https://www.aparatorul.md/taieste-luandu%E2%80%91i-ca-model-pe-sfintii-parinti/ (accesat pe 17.03.2023).

- Tu de Sfântul Martinian ai auzit?
- Nu.
- Sfântul Martinian a fost un sfânt care fiindcă l-a iubit nespus pe Dumnezeu s-a retras în pustie.
- Frumos.
- A petrecut 25 de ani în post şi nevoinţă.
- Aşa este mult.
- Da.
- Şi ce a urmat?
- Nevoinţele Sfântului Martinian au atras atenţia diavolului.
- Cum?
- Într-o zi o prostituată a auzit de el şi a voit să îi corupă la desfrânare.
- Cum?
- Prostituata s-a dat că s-a rătăcit prin pustie şi ar vrea să rămână peste noapte cu el.
- Ca să îl seducă la desfrânare?
- Da.
- Şi?
- Ei bine Sfântul Martinian şi-a dat seama că este diavolul care a acţionat aici.
- Şi ce a făcut?
- A aprins un foc şi se arunca cu picioarele în el.
- De ce?
- Plin de durere Sfântul Martinian spunea.
- Ce?
- Doamne dacă nu pot suporta un foc pământesc mic, cum voi putea suporta focul iadului, în care voi fi aruncat dacă mă voi lăsa ispitit de diavolul.
- Şi ce s-a întâmplat?
- Când a văzut aceasta desfrânata s-a ruşinat.
- Îmi dau seama.
- În cele din urmă a plecat.
- Şi l-a lăsat pe Sfântul Martinian în pace?
- Da.
- Interesantă povestea.
- Deci vei care este morala?
- Care?
- Dacă omul vrea cu adevărat logica se dovedeşte mai puternică decât absurdul.
- Cred că ai dreptate.
- Trebuie însă să ştii că logica este mai presus decât absurdul.
- Nu ştiu ce să spun.
- Absurdul nu are cum să fie câştige.
- De ce?
- Fiindcă el ţine mai mult de haos.
- De neorânduială?
- Da.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Nu eram conştient foarte mult de acest conflict dintre logică şi absurd.
- O este un conflict foarte vechi.
- Acum îmi dau seama.
- Deci logica trebuie să triumfe în lumea noastră.
- Sper.
- Acum eşti lămurit?
- Sunt.
- Mă bucur.
- Te salut.[41]

[41] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Întâmplarea de mai sus cu Sfântul Martinian ne spune că de multe ori trebuie să fim unii care să recurgem şi la metode mai extreme pentru a ajunge la raţiunea şi logica să învingă în lumea din jur. Adevărul este că de mult prea multe ori ajungem să ne lăsăm pradă:

- absurdului,
- derizoriului,
- superficialului
- şi aparenţelor.

Toate aceste lucruri trebuie să fim conştienţi că ajung să îl caracterizeze pe diavol care evident că nu are nimic logic în el.

Dacă vom crede că diavolul este unul care se bazează în acţiunile lui pe logică ne înşelăm. Aceasta fiindcă diavolul şi logica nu au nimic în comun din moment cel el din proprie iniţiativă a ales absurdul ca mod de viaţă. De unde ştim acest lucru? Din faptul că el a ales o viaţă fără de Dumnezeu. O astfel de viaţă este fără doar şi poate ilogică.[42]

Evdent că ce mai mulţi cred că Dumnzezeu este autorul logicii ceea ce este şi adevărat. Totuşi trebuie să ştim că în creştinismul ortodox Dumnezeu este mult mai mult decât logica. Aceasta fiindcă El este mai presus de logică. Dumnezeu este supra-logic fiindcă El este

- începutul,
- cuprinsul
- şi finalul

logicii.

Este logica cea care ne face să ajungem să ducem o viaţă echilibrată. Iată ce spunea în acest sens scriitorul Ionuţ Riteş: „Dacă am fi persoane echilibrate, chiar când avem totul la discreţie, nu s-ar ajunge la situaţii extreme, la exagerări şi, implicit, la înrobire în faţa unui viciu. Dar centrul echilibrului nostru s-a descentrat. Mai bine spus, l-am descentrat. Şi asta pentru că nu ducem o viaţă duhovnicească corespunzătoare. Ca în orice sport de performanţă, lupta duhovnicească este tot un sport, să-i spunem, cu reguli clare. Dacă le încalci, eşti penalizat, dacă le încalci grav, eşti penalizat grav. Noi încălcăm grav şi deseori regulile jocului, motiv pentru care suntem penalizaţi pe măsură şi ajungem să pierdem controlul cu totul. Controlul asupra vieţii noastre în primul rând. Şi când realizezi că nu mai ai controlul, s-ar putea să fie cam târziu. Zice corpul: vreau să beau, aşa că îi dai, de multe ori peste măsură. Vreau să mănânc mult, foarte mult, aşa că îi dai cât cere, adică mult, foarte mult. Plus alte cerinţe, unele ruşinoase, pe care i le îndeplineşti. Corpul te conduce pe tine, el este stăpânul, în loc să îl conduci tu. Atunci a preluat controlul asupra ta, tu ai devenit sclavul lui. Te vei elibera abia atunci când nu va mai face ce doreşte din tine."[43]

Un mod de viaţă logic fără doar şi poate că va ahjunge să scoată absurdul din viaţa noastră şi se poate spune că ne eliberează de absurd. Absurdul de multe ori ajunge să se cuprindă fiindcă nu luăm amite la noi înşine. Ajungem să fim prinşi de iureşul de evebimente din jurul noastre care ajung

- să se cuprindă,
- să ne stăpânească
- şi să ne domine.

Aşa se face că viaţa noastră fiindcă lumească şi una care este orientată spre deşertăciunile lumii ajunge să devină absurdă. Este naiv să crede că viaţa nu are cum să ne scoată din sfera de influenţă a absurdului fiindcă acesta este unul care nu are nimic de a face cu Dumnezeu: „Dumnezeu a murit", „adevărul nu există": cele două propoziții au exact același înțeles; **ambele sunt o descoperire a absurdității absolute a unei lumi al cărei centru nu mai este Dumnezeu, ci nimic**. Însă tocmai aici, în miezul absurdismului, se vede cel mai bine dependența acestuia de creștinismul pe care îl respinge. Una dintre dogmele creștine cel mai greu de înțeles și de acceptat pentru necreștini și anticreștini este *creatio ex nihilo*: **crearea lumii de către Dumnezeu nu din El Însuși, nu dintr-o materie deja existentă, ci din *nimic***. Cu toate acestea, fără a înțelege creația, absurdistul dă mărturie despre realitatea ei prin faptul că o inversează și o parodiază, încearcă, de fapt, să o nimicească, să întoarcă lumea tocmai la acel nimic din care Dumnezeu a chemat-o mai întâi."[44]

---

[42] A se vedea Denis de Rougement, *Partea diavolului* (Bucureşti, 1994).

[43] Ionuţ Riteş, *Cu picioarele pe pământ* apud https://www.aparatorul.md/taieste-luandu%E2%80%91i-ca-model-pe-sfintii-parinti/ (accesat pe 17.03.2023).

[44] Ieromonahul Serafim Rose, *Nihilismul: rădăcina revoluției în epoca modernă*, traducere din limba engleză de Dana Cocargeanu, Ed. a 2-a, Editura Sophia, București, 2012, pp. 165-167 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/filosofia-absurdului (accesat pe 17.03.2023).

Logica prin urmare este un lucru care ne plasează într-un raport sănătos cu lumea din jur şi cu viaţa în genere. După cum putut vedea au fost mai mulţi care au ajuns să imagineze această lume ca fiind una care nu este decât un mare absurd fiindcă ei nu vor să Îl mai vadă pe Dumnezeu în ea ci tot ceea ce văd este nimicul. Deşi logica din lumea noastră a ajuns să ne ducă la Dumnezeu adevărul este că mulţi nu mai vor să facă ceea ce este logic şi ceea ce este firesc în lumea noastră: „pe scurt, totul a devenit discutabil. Siguranța magnifică pe care o vedem la Sfinții Părinți și la Sfinții Bisericii, precum și la toți credincioșii adevărați, care raportează totul, fie în gândire, fie în viețuire, la Dumnezeu, văzând totul ca având-și începutul și sfârșitul în El, totul ca pe voia Sa – această siguranță și această credință care odinioară țineau la un loc societatea, lumea și omul însuși, au dispărut acum, iar **întrebările ale căror răspunsuri oamenii învățaseră să le găsească în Dumnezeu, acum nu mai au răspuns pentru majoritatea lor**."[45]

Există şi unii care sunt foarte buni logicieni şi care au explicaţie la toate în această lume. Totuşi ei nu merg pe firul logicii la Dumnezeu şi nici nu cred că Dumnezeu este autorul acestei lumi fiindcă în cele din urmă într-o lume a omului nu este logic să vorbim de Dumnezeu. Această logică este înşelătoare fiindcă nu poate să existe o logică ce nu pleacă şi se întoarce la Dumnezeu. „Desigur, au existat și alte forme de coerență în afară de creștinism și alte forme de incoerență în afară de nihilismul și absurdismul modern. În cadrul lor, viața omenească are sens sau nu are, dar numai într-o măsură limitată. De pildă, oamenii care cred și urmează concepția hinduistă sau cea chineză despre lucruri au o anumită măsură din adevăr și din pacea care vine din adevăr – dar nu adevărul absolut, nici „pacea care covârșește orice minte", care provine numai din adevărul absolut; iar cei care cad din adevărul și pacea acestea relative au pierdut ceva real, dar nu totul, cum a pierdut creștinul apostat. Niciodată până acum nu a domnit în lume și în inima omului o astfel de neorânduială; dar acest lucru se întâmplă tocmai pentru că **omul a căzut de la un adevăr și o coerență care și-au descoperit plinătatea numai în Hristos**. Numai Dumnezeul creștin este în același timp putere deplină și iubire deplină; numai Dumnezeul creștin, prin iubirea Lui, i-a făgăduit omului nemurirea și, prin puterea Lui de a împlini acea făgăduință, a pregătit o Împărăție în care oamenii vor trăi în Dumnezeu ca dumnezei, după ce vor fi fost înviați din morți. Acest Dumnezeu, cu făgăduința Lui, este atât de incredibil pentru înțelegerea omenească obișnuită, încât, după ce odinioară au crezut în ea, oamenii care o resping nu mai pot niciodată să creadă că orice altceva mai are o valoare mare. Lumea din care un astfel de Dumnezeu a fost înlăturat, omul din care o astfel de speranță a fost stinsă – sunt, într-adevăr, în ochii celor care au suferit o astfel de deziluzionare, „absurzi"."[46]

Există o categorie de oameni care cred în Dumnezeu dar nu au încredere în El. Cum este posibil acest lucru? Aceşti oameni recunosc că există o fiinţă

- superioară,
- absolută
- şi transcendentă

însă nu cred că această fiinţă are un interes cu noi oamenii. Aceasta fiindcă ei sunt unii care merg pe o logică ce se reduce numai la această lume. Ori se poate vedea că în lumea noastră există:

- suferinţă,
- tragedii,
- durere,
- chin
- şi boală.

Dacă lui Dumnezeu i-ar păsa de lumea noastră ei bine El ar intervenii în cursul istoriei umane. Prin urmare aceşti oameni deduc „logic" că lui Dumnezeu nu îi pasă de noi. Dacă i-ar păsa de noi evident că El ar intervenii în cursul istoriei umane mai des şi de mai multe ori.

Această opinie trebuie să ştim că este eronată. Din moment ce Dumnezeu este veşnic şi absolut El ştie mult mai bine când să intervină în istoria umană. Iată de ce trebuie să ne încredem mult mai mult în logica lui Dumnezeu decât în propria noastră logică.[47]

---

[45] Ieromonahul Serafim Rose, *Nihilismul: rădăcina revoluției în epoca modernă*, traducere din limba engleză de Dana Cocargeanu, Ed. a 2-a, Editura Sophia, București, 2012, pp. 165 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/filosofia-absurdului (accesat pe 17.03.2023).

[46] Ieromonahul Serafim Rose, *Nihilismul: rădăcina revoluţiei în epoca modernă*, traducere din limba engleză de Dana Cocargeanu, Ed. a 2-a, Editura Sophia, Bucureşti, 2012, pp. 165-167 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/filosofia-absurdului (accesat pe 17.03.2023).

[47] Vasile Gogonea apud https://gorjeanul.ro/educatiasi-lectia-de-viata-despre-temeiul-stiintific-si-logic-al-existentei-lui-dumnezeu-in-sine-dumnezeu-este-gandire-necunoscuta-cuvant-negrait-si-viata-necuprinsa-sfan/ (accesat pe 11.04.2023).

Logica după cum am spus este un fapt care lipseşte din absurd şi absurdul nu trece de testul ei. Totuşi sunt mulţi care fiindcă nu

- gândesc,
- simt
- şi trăiesc

logic ajung să vadă că viaţa poate să fie trăită şi fără de Dumnezeu. Aşa se face că s-au născut mai multe utopii în lumea noastră care vor să ne facă să fim unii ce nu mai avem nici un

- sens,
- noimă
- şi înţeles

în viaţa de zi cu zi.

Nu este de mirare că au fost mai mulţi care au ajuns să creeze chiar şi o literatură a absurdului: „literatura absurdului, născut în timpul al doilea război mondial , ilustrează suferința omului, ca un străin în fața unei lumi și o existență de care el nu mai înțelege sensul. Această noțiune, care produce un efect de prostii, este adesea folosită pentru a desemna un anumit tip de literatură. Printre cele mai cunoscute romane despre absurd se număra *Străinul* de Albert Camus , *Marea frică şi mizeria de III e Reich* de Bertolt Brecht sau *Deşertul tătarilor* de Dino Buzzati.”[48]

Fără de logică şi ajutorul ei evident că în istorie omul a ajuns să creeze mai multe utopii:

- nazism,
- fascism,
- comunism,
- hedonism,
- rasism etc

sunt cu toate modalităţi de manifestare a utopiei în lumea noastră.

Trebuie să ştim că termenul de utopie este unul care înseamnă un lucru ce nu are loc sau mai bine spus o realitate ce nu poate să fie localizată undeva anume.

Evident că sunt mai multe cazuri în care se poate vedea că ortodoxia prin credința ei în Dumnezeu este considerată o utopie: „lucrarea Bisericii tocmai aceasta este: să ne purifice și să ne vindece de patimi. Dacă creștinii participă la slujbele bisericești fără a se purifica de patimi (mai ales că, așa cum se știe, aceste slujbe sunt îndreptate tocmai spre o astfel de purificare), înseamnă că ei nu trăiesc cu adevărat în Biserică; fără purificare de patimi, creștinismul e o utopie. În consecință, putem vorbi despre religie numai după ce ne-am curățit de patimi sau numai atunci când ne străduim să ne curățim de ele.”[49]

Patimile trebuie să ştim că sunt utopii şi sunt absurde fiindcă ele nu respectă nici o logică. Dacă patimile au o logică trebuie să ştim că aceasta este:

- aparentă,
- de faţadă,
- externă
- şi la suprafaţă.

Patimile sunt unele care îi au pe demoni în spatele lor şi pentru acest lucru ajung să manifeste

- absurdul
- şi iraționalitatea

demonică în lumea noastră.[50]

Aşa se face să în lume filosofia absurdului este din ce în ce mai crezută şi răspândită.

„Deși legat într-o anumită măsură de existențialism , Albert Camus s-a separat clar de acesta pentru a-și atașa numele la o doctrină personală, filosofia absurdului. Definită în *Le Mythe de Sisyphe* , un eseu despre absurd (1942), repetat în *L'Étranger* (1942), apoi în teatrul din *Caligula* și *Le Malentendu* (1944), se regăsește printr-o evoluție semnificativă a gândirii sale, până în *La Peste* (1947). Camus a spus că „absurdul apare din această confruntare dintre chemarea umană și tăcerea nerezonabilă a lumii” .

[48] https://ro.frwiki.wiki/wiki/Absurde (accesat pe 17.03.2023).

[49] Mitropolit Hierotheos Vlachos**,** *Psihoterapia ortodoxă: ştiinţa sfinţilor părinţi*, traducere de Irina Luminița Niculescu, Editura Învierea, Arhiepiscopia Timișoarei, 1998, p. 33 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/lucrarea-bisericii-vindecarea-de-patimi (accesat pe 11.04.2023).

[50] A se vedea Radu Teodorescu, *De la tirania patimilor la libertatea nepătimirii* (Cugir, 2021).

Sentimentul absurdului poate apărea din „greață” inspirată de caracterul mecanic al existenței fără scop; poate apărea din sentimentul ciudățeniei naturii, al ostilității primitive a lumii față de care cineva se simte brusc străin. Sau ideea că toate zilele unei vieți plictisitoare sunt prost subordonate zilei următoare, când timpul care duce la anihilarea eforturilor noastre este cel mai rău dușman al nostru. În cele din urmă, este mai presus de toate certitudinea morții, această „latură elementară și definitivă a aventurii”, care ne dezvăluie absurditatea.

De fapt, nu lumea este absurdă, ci confruntarea caracterului său irațional și această dorință disperată de claritate a cărei chemare răsună în adâncul omului. Astfel, absurdul nu este nici în Om, nici în lume, ci în prezența lor comună. Apare din antinomia lor. „Pentru moment, el este singura lor verigă. El îi sigilează unul pe celălalt, deoarece ura singură poate nitura ființele ". ’[51]

Doi moralişti discutau într-o zi.

- Şi cum merge studiul moralei?
- Binişor.
- Foarte bine.
- Dar tu ce mai faci?
- Ştii ce?
- Ce?
- Mă tot gândesc cât de utili şi de buni suntem noi societăţii.
- Asta aşa este.
- Ce s-ar face lumea fără de noi?
- De ce?
- Nu suntem noi cei care arătăm calea ce dreaptă pe care trebuie să meargă lumea?
- Ba da.
- Păi vezi?
- Ce?
- Cât de importanţi suntem.
- Sunt dar nu foarte importanţi.
- De ce?
- Fiindcă dacă ne supraevaluăm vom păcătuii.
- Prostii.
- Nu sunt prostii.
- Cum să nu?
- Greşeşti.
- De ce?
- Nu este bine să te vezi unic şi de neînlocuit.
- Păi nu suntem noi moralştii unii care scoatem lumea din absurdul în care a căzut.
- Nu.
- Cum nu?
- Sunt mulţi care nu vor să ne asculte.
- Asta este altceva.
- Adică?
- Uite noi ne facem datoria.
- Evidentă.
- Dacă lumea nu vrea să ne asculte nu este vina noastră.
- Şi ce îmi vine în minte?
- Ce?
- O poveste din vechime.
- Ce poveste?
- Una care cred că ţi se potriveşte?
- Mie?
- Da.
- Ce poveste.
- Am să ţi-o spus.

[51] https://ro.frwiki.wiki/wiki/Absurde (accesat pe 17.03.2023).

- Te ascult.
- Se spune că era cărturar religios.
- Înţeleg.
- Acesta cărturar religios mai toată ziua şi-o petrecea rugându-se şi citind cărţi de religie.
- Foarte frumos.
- Lângă acest cărturar tăria un muncitor simplu.
- Ca mulţi alţii nu?
- Da.
- Acest muncitor se trezea de dimineaţă şi mergea la muncă şi avea în viaţa de zi cu zi foarte puţin timp pentru rugăciunea şi cititul de cărţi religioase.
- Îmi dau seama.
- Când se mai întâlneau cei doi cărturarul religios îl privea pe muncitor cu dispreţ.
- Eu stau toată ziua şi mă rog şi mă nevoiesc pentru Dumnezeu şi el ce face? Nimic. Munceşte toată ziua.
- Muncitorul când îl vedea îşi spunea:
- Vai de mine, eu mă îngrijesc de problemele vieţii şi nu am timp ca el să mă rog şi să studiez cărţi sfinte.
- În cele din urmă ambii au murit cam în acelaşi timp.
- Cărturarul şi muncitorul?
- Da.
- Şi ce a urmat?
- Au ajuns în faţa judecăţii lui Dumnezeu.
- Înţeleg.
- În faţa la mai mulţi îngeri stătea o mare balanţă.
- Şi ce a urmat?
- Un înger a pus în partea dreaptă a balanţei toate faptele bune şi virtuţile cărturarului.
- Şi?
- Imediat balanţa s-a înclinat în favoarea lui.
- Evident.
- Un alt înger a venit şi a pus de cealaltă parte a balanţei privirea dispreţuitoare a cărturarului când se întâlnea cu muncitorul.
- Balanţa s-a înclinat invers imediat.
- A urmat judecata muncitorului.
- Ce au pus îngerii în balanţă pentru muncitor?
- Îngerii au pus în balanţă suspinul muncitorului de fiecare dată când se întâlnea cu cărturarul şi îi părea rău că nu se poate ruga şi citii mai mult.
- Şi în cele din urmă muncitorul s-a mântuit şi el?
- Da.
- Foarte frumos.
- Aşa este.
- Este o poveste frumoasă.
- Da aşa este.
- Deci trebuie să nu judecăm pe ceilalţi care nu pot face multe fapte bune fiindcă sunt ocupaţi cu problemele vieţii.
- Da.
- Ştii la ce gândeam?
- La ce?
- La ce spunea filosoful Platon în cartea lui Phedron.
- Ce spunea el?
- „Cei răi vor fi aruncaţi în Tartar, de unde nu se vor putea întoarce niciodată. Suferinţele lor sunt grozave şi vor fi vecinice".
- Chiar şi un filosof păgân ca Platon credea în iad?
- Da.[52]

[52] https://moralstories26.com/short-stories-with-moral-values-scholar-arrogance/ (accesat pe 11. 04.2023).

Întâmplarea de mai sus ne spune despre faptul că logica lui Dumnezeu şi a îngerilor Lui este una superioară şi se cuvine să ne bazăm mai mult pe această logică decât pe logica noastră. Dacă ar fi să mergem pe logica noastră vom fi la fel cu cărturarul religios care se vedea pe sine mult mai bun decât muncitorul cel simplu. Logica lui Dumnezeu este una care aparent nu poate să fie trăită şi simţită foarte bine. Totuşi ea este una existentă şi se cuvine să ţinem cont de ea.

Când logica noastră slăbeşte în valurile şi vârtejurile acestei lumi ei bine putem foarte bine să facem apel la ajutorul lui Dumnezeu. Când nu înţelegem de ce evenimentele lumii din jur sunt cum sunt se cuvine să ne rugăm lui Dumnezeu să ne întărească şi să ne facă să vedem care este logica tainică şi dumnezeiască a lucrurilor.[53]

CAPITOLUL 3

RAŢIUNEA: O METODĂ SISTEMATICĂ DE A ÎNFRÂGE ABSURDUL

Când vorbim de raţiune evident că vorbim de mintea omului care este o parte ce alcătuieşte sufletul uman. Raţiunea este unul dintre lucrurile fundamentale care îl deosebesc pe om de regnul animal şi de cel vegetal.

În istorie au existat două mari tendinţe cu privire la raţiune:

- a face din raţiune un idol,
- sau a trece raţiunea în întregime cu vederea.

De ce spunem că raţiunea a ajuns să fie un idol? Vom da numai un exemplu: la revoluţia franceză de la 1789 revoluţionarii au găsit într-o prostituată un simbol al raţiunii pe care au dus-o şi au pus-o pe altarul Catedralei Notre-Dame.[54]

Se poate vedea aici foarte bine cât de departe au mers lucrurile cu raţiunea în istoria umană. Aceasta fiindcă mai mulţi au ajuns să vadă raţiunea ca singurul lucru care contează cu privire la om.

Este evident că acolo unde nu există raţiune ei bine absurdul va ajunge să triumfe: „Conflictul ca stare individuală sau generală este una dintre contradicţiile care guvernează întreaga viaţă umană. La nivel interior individual sau la nivel relaţii interumane ori în planul economic sau social, între naţiuni şi state, starea conflictulală a fost din totdeauna una dintre condiţiile care au determinat dezastre pentru unii şi prosperitate pentru alţii. Dintr-un conflict, cele două părţi nu vor ieşi cu pagube distribuite în mod egal. Întotdeauna una dintre părţi va avea mai mult de suferit decât cealaltă, fără a aminti de faptul că pe lângă pierderile de ordin uman şi financiar există şi o categorie de instituţii sau indivizi care prosperă într-un mod cu totul uimitor în urma conflictelor de orice fel.

Războiul, precum conflict interstatal, reprezintă un dezastru total cu consecinţe din cele mai cumplite. Învinşi sau învingători, consecinţele finale sunt aproximativ aceleaşi. Nu există decât un nou început pentru fiecare dintre ei. Adevăraţii învingători nu sunt cei care au participat în mod direct în luptă, ci cei din culisele războiului, cei care au dirijat din umbră şi de la adăpost de bombe şi tunuri.”[55]

Afirmaţia de mai sus ne spune că sunt mai mulţi care ajung să se lase pradă:

- instinctelor,
- urii,
- răzbunării,
- invidiei
- sau minciunii.

Toate aceste lucruri sunt unele care ajung să ne ducă pe calea absurdului.

Aceasta fiindcă după cum am spus acolo unde există absurd nu poate să existe

- raţiune,
- gândire
- şi inteligenţă.

Aceasta fiindcă raţiunea şi absurdul nu sunt două lucruri care merg mână în mână. Ele ajung să se excludă reciproc. Evident că sunt mai mulţi care cred că pot să le împace dar ceea ce trebuie să ştim este că acest lucru nu va putea să se facă fiindcă nu au cum să împaci focul cu apa.

---

[53] A se vedea Ernest Bernea, *Mic tratat de înţelepciune şi virtute* (Editura Predania, 2021).

[54] https://peregrinprinlume.com/2019/12/16/introducere-in-istoria-parisului/ (accesat pe 11.0.2024).

[55] http://viata-absurda.blogspot.com/ (accesat pe 17.03.2023).

„Aşa cum bine se ştie, motivul declanşării conflictului este unul aparent, în spatele lui ascunzându-se o cu totul altă cauză, de multe ori adevărata motivaţie fiind de ordin ocult, raţiune care a determinat declanşarea conflictului respectiv. În general cei care declanşează conflicte violente, de la certuri finalizate cu agresiuni, până la conflicte armate declanşate între state determinate de raţiuni politice, cu pierderi de vieţi omeneşti şi dezastre materiale, nu-şi pun problema mijloacelor cu care scopul urmărit va fi atins. Orbiţi şi uneori obligaţi de adversar să intre în conflict, participanţii chiar dacă nu cred în totalitate în cauza pe care o apără, se vor lăsa târâţi într-o luptă inegală şi nejustificată. Gândind raţional, orice conflict poate fi evitat dacă părţile adoptă poziţii tolerante, renunţă la pretenţii absurde şi nu doreşte să cucerească teritorii care nu-i aparţin. Însă dorinţa de putere, de a domina teritorial lumea, industrial ori economic, a determinat din toate timpurile, războaie absurde."[56]

Este evident că sunt mai multe lucruri iraţionale în lumea noastră:

- violenţa,
- războiul,
- ura,
- crima,
- înşelăciunea,
- genocidul
- sau sadismul

sunt cu toate lucruri care nu numai că nu sunt raţionale dar la fel de bine sunt unele care sunt şi absurde.

Absurdul ajunge

- să înflorească
- şi să ajungă la apogeu

acolo unde oamenii au renunţat la raţiune.

Trebuie să ştim că logica şi raţiunea nu sunt două lucruri identice chiar dacă se aseamănă. Raţiunea este partea care ne face să înţelegem care sunt:

- sensurile,
- şi rosturile

lucrurilor din lume.[57]

Pictorul Goya a avut o pictură care era intitulată: *somnul raţiunii naşte demoni.*[58] Ei bine această expresie ne spune că acolo unde oamenii nu mai merg şi nu se mai bazează pe raţiune ei bine ei vor ajunge să creeze lucruri monstruoase. Ce ar fi lumea noastră fără raţiune? Ar fi o reperate la nesfârşit a absurdului. De ce? Fiindcă absurdul apare acolo unde nu mai este raţiune.

Este evident că trebuie să ştim că raţiunea este una care:

- ne apară,
- ne fereşte
- şi ne depărtează de absurd.

Absurdul trebuie să ştim că este unul care ajunge să meargă după lucrurile cele mai grosiere şi mai josnice lucruri. Raţiunea ne spune întotdeauna că războiul este absurd şi iraţional dar sunt mulţi care ajung să îl facă şi să găsească motive pentru a îl pune în aplicare: „şi ca întotdeauna, pierderile nu sunt ale celor care au declanşat conflictul, ci ale celor care participă şi sunt folosiţi, inoculându-li-se persuasiv ideea că „războiul" este al lor. Este trist şi dezolant faptul că cei care au murit sau cei a căror viaţă a fost distrusă în urma "războiului lor", au fost absolut nevinovaţi în faţa orgoliilor şi dorinţei de putere ale celor care au declanşat conflictul. În general, primii mor, iar ceilalţi înfloresc. Aceasta este legea nescrisă a războiului. Armele n-au rezolvat niciodată nimic pentru ce-i în mâna cărora au fost efectiv, ei fiind doar o masă de manevră la îndemâna puterilor oculte, puteri care au avut ca motivaţie convingătoare, problemele politice ale ţării, naţionalismul, cucerirea teritorială şi deţinerea resurselor aferente acelor teritorii."[59]

Este evident că trebuie să ştim că

- războiul
- şi violenţa

nu sunt soluţii la problemele omului ci sunt lucruri absurde fiindcă ele se soldează cu pierderea de vieţi umane. Cineva spunea că cei care fac război sunt unii care de fapt au o sete nebună după violenţă. Când în

[56] http://viata-absurda.blogspot.com/ (accesat pe 17.03.2023).

[57] A se vedea Radu Teodorescu, *Raţiunea în religia creştin ortodoxă* (Cugir, 2014).

[58] https://destepti.ro/somnul-ratiunii-naste-monstri-sensul-si-originea-expresiei/ (accesat pe 11.04.2023).

[59] http://viata-absurda.blogspot.com/ (accesat pe 17.03.2023).

sufletul omului există sete de violență trebuie să știm că acel suflet este unul care este deplin adeptul absurdului. Aceasta fiindcă violența este o manifestare a absurdului. „Au murit sau au rămas mutilați pe viață, dar cu mândria și demnitatea fabricată, numită pompos patriotism. Noțiune extrem de falsă însă care a prins în mod copleșitor în mințile celor mulți și săraci. Li s-a inoculat ideea, forțându-i mai apoi pe cei care nu credeau în patriotism, să participe la conflict fără să aibă posibilitatea alegerii opțiunii. Patria și teritoriul trebuiau apărate de invazia străină care amenința să ne adauge ca teritoriu la imperiul pe care tocmai îl construiau. Și rău ne-ar fi stat acum să fim cetățeni germani, civilizați, cu Cioran alături de Goethe."[60]

În lumea noastră se poate vedea că din cele mi vechi timpuri are loc un conflict dintre rațiune și irațional. Sunt mai mulți care sunt adepți ai iraționalului. Aceste persoane sunt unele care consideră că

- haosul,
- dezordinea,
- legea junglei
- hazardul
- și arbitrarul

sunt lucruri care trebuie să ne guverneze lumea.[61]

Sunt mulți care cred în irațional și aceasta se poate vedea din faptul că sunt din ce în ce mai mulți care nu vor să știe de

- școli,
- educație
- și emanciparea intelectuală.

Aceștia sunt oameni care deși nu

- o spun
- și nici nu o recunosc

adevărul este că sunt adepți ai absurdului. De ce? Fiindcă în absurd:

- nu trebuie să cugeți,
- să gândești,
- să înveți
- și să fi educat.

Absurdul pentru aceștia este unul care înseamnă puterea instinctului. Aceste persoane sunt unele care apără și susțin o viață primitivă și fără de complexitate care este privită de ei ca fiind ceva complicat. Complexul trebuie să știm că nu este complicat. Este bine să facem această distincție fiindcă ea este fundamentală.

După cum am spus sunt mulți avocați ai absurdului dar care nu susțin că ei sunt oameni absurzi. Ei de fapt nu sunt de acord cu

- convențiile,
- acordurile
- și sensurile

lumii din jur.

Oamenii absurdului de multe ori sunt genați când li se spune că sunt absurzi fiindcă ei sunt unii care cred că de fapt nu trebuie să pună nici un accent pe rațiune și modul cum se manifestă ea. Ceea ce se poate vedea este că absurdul este mult mai ușor de creat în lumea noastră fiindcă sunt mulți care nu vor să folosească rațiunea.

„Despre război nu pot vorbi cu adevărat decât cei care au trăit acele clipe de groază, acei ani care sau scurs între temeri și speranțe, între viață și moarte. Noi cei care am aflat ce este războiul din cărți sau din filme , nu suntem capabili să ne imaginăm dimensiunea tragediei războiului. Suntem departe de a înțelege cele trăite de populația civilă sau de soldații folosiți precum carne de tun. Mizeria, disperarea, frica, condițiile inumane, moartea ce bântuia la tot pasul, dezastrul economic și social, drama familiilor rămase singure, toate acestea și multe altele conduc la întrebarea legitimă… Este sau a fost războiul necesar?"[62]

Rațiunea este prin urmare una dintre cele mai puternice arme pe care o avem împotriva absurdului

- din jurul nostru
- și uneori din sufletul nostru.

Nu avem cum să luptăm eficient cu absurdul dacă nu recurgem la ajutorul rațiunii. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim uni care să ne dăm seama că absurdul este un lucru care seduce și nu convinge. Ca

---

[60] Idem.

[61] A se vedea Radu Teodorescu, *Combaterea haosului și a anarhiei* (Cugir, 2021).

[62] http://viata-absurda.blogspot.com/ (accesat pe 17.03.2023).

orice lucruri care nu conving ci seduc trebuie să ştim că nici absurdul nu are o viaţă lungă şi bună. „O componentă importantă a filosofiei existențialiste este reprezentarea existenței ca fiind în mod fundamental irațională în natură. În timp ce majoritatea filozofilor au încercat să creeze sisteme filosofice care să producă o explicație rațională a realității, filosofii existențiali s-au concentrat asupra caracterului subiectiv și irațional al existenței umane.

Ființele omenești, forțate să se bazeze pe sine pentru valorile lor, mai degrabă decât orice natură umană fixă, trebuie să facă alegeri, decizii și angajamente în absența unor ghiduri absolute și obiective.

În cele din urmă, aceasta înseamnă că anumite alegeri fundamentale sunt făcute independente de rațiune - și că, susțin existențialismul, înseamnă că toate alegerile noastre sunt în cele din urmă independente de rațiune.

Aceasta nu înseamnă că motivul nu are nici un rol în niciuna dintre deciziile noastre, dar prea adesea oamenii ignoră rolurile emise, pasiunile și dorințele iraționale. Acestea influențează în mod obișnuit alegerile noastre într-un grad înalt, chiar motiv imperativ, în timp ce ne străduim să raționalizăm rezultatul, astfel încât să ne gândim cel puțin la noi înșine, ca și cum am făcut o alegere rațională.”[63]

Doi soldaţii dintr-o mare armată discutau într-o zi.

- Bună prietene.
- Bună.
- Ce zi frumoasă.
- Aşa este.
- Şi ce mai faci?
- Sunt îngrijorat.
- De ce?
- Dacă începe un război?
- Ce este cu el?
- Va trebuii să mergem să luptăm.
- Aşa vom face.
- Dar de ce fac oamenii război?
- Fiindcă oamenii pot să devină iraționali.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă oamenii pot să devină absurzi.
- Aşa de mult că i-au viaţa semenilor lor?
- Da.
- Asta aşa este.
- Sigur că aşa este.
- Deci tu spui că războiul este absurd?
- Da.
- Este bine de ştiut.
- De ce?
- Fiindcă sunt mulţi care nu cred că războiul este absurd.
- Asta aşa este.
- Şi atunci?
- Ce?
- Cum se stabileşte adevărul?
- Se stabileşte după rezultate.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Pomul se cunoaşte după fructe nu?
- Da.
- Şi mai este ceva.

[63] https://ro.eferrit.com/absurditatea-existentiala/ (accesat pe 17.03.2023).

- Ce?
- O să îţi spun poveste.
- Ce poveste?
- Despre absurdul războiului.
- Te ascult.
- Este din timpul celui de al doilea război mondial.
- Din ce an?
- 1916.
- Înţeleg.
- Ei bine în acest an a avut loc o bătălie decisivă la Verdun.
- Şi?
- Bătălia s-a terminat.
- Şi?
- Medicii au mers cu restul soldaţilor pe câmpul de luptă de la Verdun.
- Să găsească răniţi?
- Da.
- Şi?
- Au găsit mai mulţi grav răniţi.
- Şi?
- Aceştia nu au mai cerut să fie salvaţi.
- Nu?
- Nu.
- Dar ce au cerut?
- Au cerut să fie împuşcaţi.
- De ce?
- Ca să scape mai repede de chinuri.
- A, înţeleg.
- Foarte bine.
- Deci vezi cât de absurdul este războiul?
- De ce?
- Ajunge să te facă să nu mai vrei să trăieşti.
- Bine dar este greu să trăieşti mutilat.
- Aşa este dar este totuşi viaţă.
- Aşa este.
- Vezi?
- Şi când te gândeşti că Biblia ne spune că chinurile iadului sunt veşnice.
- Aşa este.
- Există raţiune în iad?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă iadul este absurdul la modul superlativ.
- Adică în iad totul este absurd?
- Da.
- Nu ştiam acest lucru.
- Dacă absurdul produce durere în această lume cu cât mai mult el va produce absurdul veşnic?
- Cu mult mai mult.
- Infinit mai mult.
- Mă bucur că am avut discuţia asta cu tine.
- Şi eu.
- Sunt mult mai liniştit acum.
- Este bine să am ştiu ce să îţi răspund.
- Aşa este.
- Foarte bine.[64]

[64] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Este evident că absurdul este unul care a găsit mai mulţi care să îl susţină. Aceasta fiindcă după cum am spus sunt mai mulţi care vorbesc de

- o literatură a absurdului
- şi un teatru al absurdului.

„Absurdul, ca structură estetica semnificativă, apare în istoria literaturii şi artelor abia în secolul nostru. Dar absurditatea e un dat logic si psihologic (recunoscut în psihologia infantila, la primitivi, în psihologia anormala etc.) care a fost utilizat adeseori în creaţia literară din trecut. Acest fapt a determinat pe unii cercetători ai literaturii absurdului - mai exact ai teatrului, capitol care a atras până acum mai mult decât critica literară - să considere această literatura drept o *revenire* la modalităţi artistice străvechi, mai degrabă decât o revoluţie înnoitoare. "Teatrul absurdului e o întoarcere la vechi, chiar arhaice tradiţii - arata Martin Esslin - noutatea sa rezidă în combinarea, oarecum neobişnuită, a acestor antecedente"[2]. Iar Eugen Ionescu care vorbeşte despre avangardă, afirmă pe de altă parte, în legătura cu acest teatru, că el "revine la fondul comun universal" şi "spune adevărul uitat, reintegrând inactualul în actual"[3]. Fără îndoiala - cum vom avea prilejul să vedem - literatura, sau numai teatrul absurdului, nu este un fenomen de sincretism literar, nu-şi datoreşte noutatea unei simple asocieri inedite de tradiţii actualizate. Toate curentele literare sunt rezultante - prin asocieri, disocieri etc. - ale unor tendinţe anterioare, şi noutatea lor apare, în egală măsură, din ruptura cu trecutul, ca şi din redescoperirea unor sectoare "uitate" ale trecutului."[65]

După cum am spus absurdul poate să nu îşi aibă originea în lumea noastră fiindcă el poate să vină de la demoni. Evident că cei mai mulţi dintre noi nu suntem conştienţi de acest lucru dar dacă voim să înfrângem absurdul din jurul nostru evident că trebuie să o facem. Absurdul este o realitate ce poate să fie eradicată din jurul şi din viaţa noastră dacă suntem:

- hotărâţi,
- dedicaţi
- determinaţi
- şi motivaţi.

Cel mai mult absurdul în lumea noastră ajunge să se perpetueze când oamenii nu fac nimic şi nu i-au nici o măsură împotriva lui. Neatenţia noastră în acest sens costă fiindcă ajungem să lăsăm ca absurdul

- să se perpetueze
- şi să se răspândească

în jurul nostru.[66]

Absurdul după cum am spus nu apare niciodată de la sine deşi sunt mai mulţi care cred acest lucru. De ce? Fiindcă Dumnezeu nu a creat o lume absurdă. Cartea Facerii din Biblie este cât se poate de explicită când ne spune că după ce Dumnezeu a creat lumea a privit la ea şi „a văzut că era bună foarte." Lumea este bună fiindcă este creaţie a lui Dumnezeu.

Totuşi lumea se poate înrăii şi când o face ea merge pe calea absurdului. Cine ar putea spune că cele două războaie mondiale din secolul XX în care au murit zeci de milioane de oameni nu a fost o dovadă de absurd? Şi totuşi acest absurd al celor două războaie mondiale a avut loc chiar în lumea noastră.

Istoria a demonstrat că au existat mai mulţi care au început să creadă că lumea noastră este absurdă: „potrivit existențialiștilor atei ca Sartre, "absurditatea" existenței umane este rezultatul necesar al încercărilor noastre de a trăi o viață de sens și de scop într-un univers indiferent și necarionar. Nu există nici un Dumnezeu, astfel încât nu există un punct de vedere perfect și absolut, din care se pot spune că acțiunile sau alegerile umane sunt raționale.

Existențialiștii creștini nu merg atât de departe, deoarece, desigur, ei nu resping existența lui Dumnezeu.

Cu toate acestea, ei acceptă noțiunea de "absurd" și iraționalitatea vieții umane, deoarece sunt de acord că oamenii sunt prinși într-o rețea de subiectivitate de care nu pot scăpa. După cum a argumentat Kierkegaard, în final, trebuie să facem alegeri cu toții care nu se bazează pe standarde fixe, raționale - alegeri care sunt la fel de susceptibile de a fi greșite."[67]

Este evident că absurdul este o forţă iraţională care ajunge să manifeste cel mai bine

- primitivismul
- şi sălbaticul

[65] https://www.scritub.com/literatura-romana/STRAMOSII-LITERARI-AI-ABSURDUL14313181510.php (accesat pe 17.03.2023).
[66] A se vedea, *Credință și rațiune. Dialoguri, contradicții, împăcări* (Editura Lumea Credinței, 2017).
[67] https://ro.eferrit.com/absurditatea-existentiala/ (accesat pe 17.03.2023).

din noi.

- Existenţialiştii,
- nihiliştii
- şi ateii

cu toţii susţin că de fapt absurdul este o categorie a vieţii noastre fiindcă în cele din urmă lumea şi viaţa omului sunt absurde. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că acolo unde Dumnezeu este

- negat
- şi contestat

viaţa şi existenţa devin absurde.[68]

„Pentru eroul *literaturii absurde* lipsa de măsură nu reprezintă o excepție, așa cum se întâmplă în cazul eroului tragic, pentru care un moment excepțional este o deturnare, nu-l definește. Oedip comite *hybris*,dar condiția sa nu este de nebunie, de mândrie nemăsurată. Va fi pedepsit pentru acest fapt, disperarea acestuia nu se naște din grozăvia pedepsei, se naște din sentimentul cumplit de vinovăție pe care-l resimte.

Greșind, nu acționează în deplină cunoștință de cauză, implicit existența sa nu se va raporta niciodată la timp, pentru că el știe că există ceva dincolo de moarte, are convingerea că omul va da mereu socoteală zeilor, fapt pentru care va exista mereu o măsură a faptelor, care, pentru el, este firescul lucrurilor de aceea pentru Oedip există o salvare. Pentru Oedip dincolo de moarte se află divinitatea, care-l și absolvă până la urmă.

Până acum a fost prezentat absurdul ca realitate, orice om se poate întâlni cu el. Din punct de vedere filosofic știm că are la bază un raționament *antiraţional*, fiind o temă de gândire existențialistă, acestea stând la baza definirii conceptului de *om absurd*, despre care trebuie să reținem că lipsirea sa de nemurire are două mari consecințe: libertatea totală și, cea mai importantă, faptul că este un „condamnat la moarte". El nu poate face nimic cu libertatea propriu-zis."[69]

Literatura absurdului prin urmare nu este una care se bazează pe raţional fiindcă ştim că absurdul nu este raţional. În acest mod se poate vedea cum absurdul – din literatură şi nu numai – ajunge să ne ducă spre demonic. Aceasta fiindcă demonii nu sunt fiinţe raţionale. Ei au fost raţionali atât timp când au fost îngeri dar mai apoi odată cu căderea lor din rai ei bine raţionalitatea lor s-a atrofiat.

Este evident că în această viaţă omul trebuie să se bazeze pe raţiune. Aceasta fiindcă raţiunea poate să fie cultivată şi în cele din urmă să ghideze viaţa omului.

Ceea ce s-a putut remarca este că în această viaţă nici un om nu a fost lipsit de confruntarea cu absurdul care sub o formă sau alta a ajuns

- să îl provoace
- şi să cheme

pe om la confruntarea cu el.

Evident că raţiunea este importantă în confruntarea cu absurdul însă nu trebuie să cădem în cursa în care au căzut iluminiştii în secolul XVIII şi XIX care socoteau că tot ceea ce contează pentru om în această lume este raţiunea dincolo de care nu mai există nimic.

„**Iluminismul**, numit și **Epoca Luminilor** sau **Epoca Raţiunii**, a fost o mișcare intelectuală, filozofică, ideologică și culturală, antifeudală, desfășurată în perioada pregătirii și înfăptuirii revoluțiilor din sec. XVII-XIX în țările Europei, ale Americii de Nord și ale Americii de Sud și având drept scop crearea unei societăți „raționale", prin răspândirea culturii, a „luminilor" în mase (cf. Carp Maxim).

Iluminismul, rezultat din curentul umanist al Renașterii, este o replică la adresa barocului, în încercarea de a înlătura dogmele religioase și de a propaga luminarea maselor pe baza experienței proprii."[70]

Prin urmare raţiunea este fundamentală în procesul nostru de a înfrânge absurdul care ne dă târcoale însă este bine să ştim că ea nu este totul. Aceasta fiindcă omul nu poate să fie redus numai la raţiune.

Raţiunea este un far de lumină care riscă să se afunde în întunericul absurdului din lumea noastră. Trebuie să ne folosim de lumina raţiunii şi să ne dăm seama că prin ea putem să nu cădem în absurd.

Deşi nu pare sunt mai mulţi care susţin că omul este o fiinţă a absurdului. Cum să nu fie o fiinţă a absurdului fiindcă el moare? Nu este moartea cea mai mare dovadă de absurd în lumea noastră?

Dacă omul este muritor acest lucru nu înseamnă că el este o fiinţă absurdă. Nu are cum fiindcă viaţa este un lucru care nu este absurd. Este adevărat că moartea este absurdă însă prin Hristos moartea a fost înfrântă şi

---

[68] A se vedea, Siluana Vlad, *Căutând sensul vieţii, m-a găsit Dumnezeu* (Iaşi, 2021).

[69] https://substantial.ro/omul-absurd-filosofia-lui-kierkegaard-si-existentialismul-lui-camus/ (accesat pe 17.03.2023).

[70] https://ro.wikipedia.org/wiki/Iluminism (accesat pe 12.04.2023).

biruită fiindcă Hristos a înviat. Este clar că în lumea noastră se dă o luptă dintre absurdul morţii şi lumina vieţii. Acest lucru poate să fie constatat chiar şi de copii cei mici.

După cum ne spune scriitorul bisericesc Tertulian în Vinerea Mare Hristos s-a pogorât în chiar inima absurdului adică în iad: „pentru noi, infernul nu este nici vreo peşteră goală, nici o apă murdară a lumii de pe pământ, ci o întindere vastă în adâncul pământului, o adâncime ascunsă în măruntaiele lui, dacă citim că pentru Hristos a fost un interval de trei zile săvârşit în inima pământului, adică în retragerea cea mai adâncă şi mai lăuntrică din interiorul pământului, în părţile cele mai de jos ale abisului (Efeseni 4, 9; 1 Corinteni 15, 4). Iar dacă Domnul Hristos, ca om a murit, potrivit Scripturilor, şi a fost înmormântat, potrivit tot lor, dacă a îndeplinit această lege sub chipul morţii omeneşti, ducându-se în iad (1 Corinteni 15, 3), şi nu s-a urcat în înălţimile cerurilor înainte de a se coborî în adâncurile pământului (Efeseni 4, 9), ca acolo să facă pe patriarhi şi pe profeţi credincioşi Lui (1 Petru 3, 19), ai să crezi că există şi acea regiune a lumii subpământene".[71]

Sunt mulţi care consideră că raţiunea umană este mult prea slabă pentru a rezista în faţa demonilor. Aceasta fiindcă în cele din urmă nu ai cum să opui absurdului demonilor raţiunea minţii omului. Această opinie este

- eronată,
- falsă,
- greşită
- şi mincinoasă.

Este bine să ştim că Hristos care a înviat din morţi ne poate

- ilumina
- şi întări

raţiunea pentru a se opune demonilor şi iadului. Prin urmare în confruntarea cu absurdul din lumea noastră în nici un fel nu suntem singuri. Hristos este cel care i-a creat pe demoni buni şi raţionali dar ei au optat din proprii iniţiativă să devină răi şi absurzi.

Faptul că demonii au ajuns absurzi şi iraţionali în nici un fel nu îi face mai mari şi mai puternici decât Cel care i-a creat.[72]

Evident că sunt mulţi care deşi constată că absurdul este prezent în lumea noastră se fac că nu îl văd şi îşi continuă viaţa lor. Este şi aceasta o soluţie însă ceea ce trebuie să ştim este că este posibil ca la un moment dat absurdul să ajungă

- să îi invadeze,
- să îi lovească
- şi să vină peste.

Ceea ce au de făcut atunci aceste persoane este să trezească şi să ajungă să îşi folosească raţiunea. Aceasta fiindcă după cum am spus absurdul şi raţiunea nu pot să coexiste în acelaşi loc. Aşa se face că absurdul ajunge să fie

- un test,
- un examen
- şi o probă

a raţiunii într-o lume care de multe ori ajunge să păşească pe calea absurdului fără să îşi dea seama. În cele din urmă dacă viaţa din această lumea devine stăpânită de absurdul demonilor ea se va sfârşii după moarte în iad: „Iadul (...) nu trebuie socotit ca un loc în spaţiu care poartă acest nume, ci ca ceva nevăzut şi nematerialnic, în care sufletul îşi duce mai departe viaţa, după cum ne învaţă Scriptura".[73]

După cum am spus ceea ce trebuie să ne dăm seama este că iadul ajunge să îşi găsească adepţii în această viaţă. Acest lucru el o face prin mai multe lucruri absurde:

- crimă,
- patimi,
- răutate,
- ură,
- dezmăţ,
- vicii
- sau viclenie.

---

[71] Tertulian, *Despre suflet*, LV, 1-2, în PSB, voi. 3, p. 330.
[72] Părintele Rodion, *Demoni şi oameni* (Galaţi, 2013).
[73] Sf. Grigorie de Nyssa, *Dialogul Despre suflet şi înviere,* în *PSB,* voi. 30, p. 378.

Iadul prin urmare – după cum ne spune mai mulţi mari sfinţi părinţi creştin ortodocşi – ajunge să înceapă în această viaţă şi evident că se va continua în viaţa de apoi prin iad. „Dar, iată, (spunea Sfântul Macarie) un suflet era dus cu sila, de demoni, în cele mai adânci ale pământului. Era al unei slugi care, în acel ceas se sugrumase cu o sfoară, îngerul său îl urma şi plângea pierderea lui, zicând îndurerat: Vai, (vouă) nenorociţilor de demoni, care pregătiţi aceste lucruri îngrozitoare".[74]

Un călugăr s-a dus la părintele lui duhovnicesc.

- Blagosloviţi părinte.
- Domnul fiul meu.
- Cum mai sunteţi părinte?
- Bine cu mila Domnului.
- Mă bucur.
- Dar tu cu mai eşti fiul meu?
- Părinte mă preocupă un lucru nou.
- Care?
- Am tot auzit de Sfântul Arhanghel Mihail.
- Da, ce este cu el?
- Se spune că Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste diavol.
- Aşa este.
- Dar de unde ştim?
- Din Biblie.
- Unde?
- Din Apocalipsă.
- Şi ce spunea acolo?
- Un moment să deschis Biblia.
- Vă ascult.
- "Şi s-a făcut război în cer: Mihail şi îngerii lui au pornit război cu balaurul. Şi se războia şi balaurul şi îngerii lui. Şi n-a izbutit el, nici nu s-a mai găsit pentru ei loc în cer. Şi a fost aruncat balaurul cel mare, şarpele de demult, care se cheamă diavol şi satana, cel ce înşeală pe toată lumea, aruncat a fost pe pământ şi îngerii lui au fost aruncaţi cu el" (Apocalipsă 12, 7-9).
- Vă mulţumesc să mi-aţi spus.
- Plăcerea este de partea mea.
- Deci este adevărat.
- Ce să fie adevărat?
- Că Sfântul Arhanghel Mihail are putere asupra diavolului.
- Da.
- Nu eram sigur.
- De ce?
- Fiindcă sunt mulţi care nu cred acest lucru.
- Păi rău fac.
- Aşa este.
- Aceasta fiindcă sunt mulţi care când demonii le dau târcoale nu cer ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail.
- Deci trebuie să îi cerem ajutorul?
- Da.
- Ştiam eu.
- Păi da, omul prin puterile lui nu poate sta împotriva demonilor.
- Aşa de slab este omul?
- Faţă de demoni da.
- Nu ştiam acest lucru.
- Demonii au puteri când vine vorba de facerea răului.
- Oare?
- Da.
- Bine de ştiut.

[74] *Viaţa Sfântului Macarie Egipteanul,* în *PSB,* voi. 34, pp. 51-54.

- Noi trebuie să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail când avem de a face cu demonii.
- Şi trebuie să ajungem să îl cinstim pe Sfântul Arhanghel Mihail?
- Da.
- Cum?
- Îţi voi spune o întâmplare în acest sens.
- Care?
- Este de la noi din România.
- Vă ascult.
- Se spune că într-o zi trei meseriaşi de obiecte religioase I. Georgescu, C. Mihăilescu şi D. Popescu au fost invitaţi la regele Mihai al României în 1928.
- Ce îi vom duce regelui? A spus unul.
- Ce să îi ducem chiar?
- Ceva care să fie potrivit pentru el.
- Dar ce?
- Da este rege.
- Cred că ştiu eu ce să îi ducem.
- Ce?
- O icoană.
- O icoană?
- Da.
- Ce icoană?
- Pe rege îl cheamă Mihail nu?
- Da.
- Îmi vom duce o icoană cu Sfântul Arhanghel Mihail.
- Bună idee.
- A venit data de 7 iulie când cei trei trebuiau să se prezinte în faţa regelui.
- Bine v-am găsit maiestate.
- Bine aţi venit.
- Maiestate ne-a gândit ce dar ar fi mai potrivit să vă aducem.
- Înţeleg.
- Ne-am gândit să primiţi această icoană cu Sfântul Arhanghel Mihail.
- Sfântul mai preferat.
- Vă place?
- Da.
- Ne bucurăm.
- Am primit multe daruri şi din tara Mea şi din America şi din alte multe ţări. Dar aceasta este prima icoană pe care o primesc şi o voi păstra până la moarte.
- Deci regele a fost mulţumit?
- Da.
- Frumos.
- Aşa este.
- Regele Mihai a fost un rege credincios.
- Da.
- Nu ştiam de acest eveniment din viaţa lui.
- Da, se leagă de cultul Sfântului Arhanghel Mihail.
- Aşa este.
- Deci când dăm de absurdul demonic este bine să alegăm la Sfântul Arhanghel Mihail.
- Aşa am să fac.
- Aşa să faci.
- Părinte vă mulţumesc pentru cuvinte.
- Pentru nimic fiul meu.
- Au fost foarte folositoare.
- Mă bucur.[75]

[75] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

După cum raţiunea este un lucru care ţine mai mult de ordinea spirituală a lucrurilor ceea ce trebuie să ştim este că şi absurdul ţine tot de spirituală în cele din urmă. Aceasta fiindcă demonii absurdului şi iadul sunt lucruri care ţin de spiritual. Sfântul Macarie Egipteanul spunea în acest sens: „(După cum în lume) este (un loc), pământul, pe care locuiesc patrupedele, şi un loc, aerul, în care umblă şi trăiesc păsările; iar dacă acestea vor să stea şi să umble pe pământ, vânătorii le prind; şi un loc al peştilor, apa mării; şi fiecare (vieţuitoare) îşi are locuinţa, hrana, locuinţa, în locul unde s-a născut: pe pământ, în apă (sau în aer); la fel este un loc şi o patrie a lui satan, unde vieţuiesc, umblă şi se odihnesc puterile întunericului şi duhurile răutăţii. Există, însă, şi un loc luminos al Dumnezeirii, unde umblă şi se odihnesc oştirile îngerilor şi duhurile sfinţilor. Dar nici locul cel întunecat (al lui satan) nu poate fi văzut cu ochii acestui trup, nici experiat (prin simţuri); nici locul cel luminos al Dumnezeirii nu poate fi văzut cu ochii trupeşti, nici experiat (prin simţuri). Celor duhovniceşti, însă, prin mijlocirea ochiului inimii, se arată atât locul satanic al întunericului, cât şi cel luminos al Dumnezeirii.”[76]

CAPITOLUL 4

CREDINŢA ÎN DUMNEZEU ŞI RUGĂCIUNEA CA ÎNFRÂNGERE A ABSURDULUI

Omul ajunge de multe ori să se simtă ca fiind aruncat în această lume. Aceasta fiindcă în această lume el poate vedea mult absurd

- patimi,
- răutate,
- ură
- moarte
- şi chiar demonism

cu toate sunt lucruri care de multe ori ajung să ne invadeze.[77]

Ce este de făcut?

Trebuie să ştim că atunci când devenim conştienţi de absurdul din lumea noastră evident că putem să recurgem la credinţa în Dumnezeu. Toate religiile lui propovăduiesc credinţa dar în cele din urmă credinţa este numai una. Totuşi trebuie să ştim că nu trebuie să abuzăm de credinţa noastră dacă suntem într-un grup de oameni necredincioşi: "când se întâmplă să fii în lume, în mijlocul unui grup de oameni, nu trebuie să vorbeşti despre lucrurile sufleteşti, mai ales dacă între ei nu observi nici o dorinţă de a asculta asemenea lucruri."[78]

Facem apel la credinţa în Dumnezeu fiindcă de multe ori absurdul din lumea noastră este mult prea

- cras,
- incisiv,
- ameninţător,
- evident
- şi perturbator.

Absurdul din jurul nostru ne perturbă şi de multe ori ne scoate din rutina vieţii de zi cu zi fiindcă el nu este un lucru

- firesc
- şi natural

din lumea noastră.

De ce trebuie să recurgem la credinţa în Dumnezeu atunci când ne confruntăm cu absurdul? Fiindcă el este unul care ne face să ne dăm seama că noi a fiinţe create suntem:

- limitaţi,
- slabi
- şi de multe ori neputincioşi

în faţa acestui absurd care de multe ori iasă din adâncurile întunecate şi tenebroase ale iadului.

Credinţa este una care ne duce la speranţă fiindcă ea este una care ne face să înţelegem că există

- sens
- şi raţiune

dincolo de ameninţarea grea a absurdului.

---

[76] Sf. Macarie Egipteanul**,** *Cele cincizeci de omilii duhovniceşti,* omilia XIV, 6, în *PSB,* voi. 34, p. 151.

[77] A se vedea Constantin C. Pavel, *Problema răului la Fericitul Augustin* (Bucureşti, 1996).

[78] Sfântul Serafim de Sarov, *Scopul vieţii creştine*, (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2010), pp. 98-99.

Credinţa în Dumnezeu de multe ori ajunge să explice de ce absurdul fiindcă sunt lucruri în această lume ce nu pot să fie explicate prin sine. Trebuie prin urmare să fim unii care să ne dăm seama că este credinţa cea care ajunge să ne facă să înţelegem lucruri care pe cale simplă a acestei lumi nu au cum să fie explicate. Despre credinţă academicianul Nicolae Dabija spunea: "dacă a crede înseamnă a putea să muţi munţii din loc, o astfel de credinţă este aproape imposibilă unui om muritor. El mai degrabă vrea să creadă decât crede, omul se află mai curând în preajma credinţei decât în miezul ei; Dumnezeu cu care ar trebui să se confunde credinciosul în credinţa sa îi este inaccesibil acestuia din urmă, doar Iisus îi deschide portiţa către cele veşnice prin calitatea sa de om şi de Dumnezeu."[79]

După cum am spus în primul capitol al acestei cărţi absurdul este unul care nu îşi are originile în lumea noastră fiindcă el vine din lume demonilor. Fiindcă au căzut de la Dumnezeu ei bine existenţa demonilor a devenit una absurdă. Fiindcă pe lângă că sunt absurzi demonii mai mult şi răi ei vor ca absurdul lor să ajungă să fie:

- prezent,
- lucrător
- şi operativ

şi în lumea omului.

Iată cum de multe ori demonii ajung să îi înşele pe oameni supând că dacă vor să atingă fericirea ei bine ei trebuie să ducă o viaţă destrăbălată. Viaţa destrăbălată trebuie să ştim că este una care este

- o manifestare,
- o arătare
- şi o prezentare

a absurdului.

În acest sens mistic şi creştin ortodox se poate spune că absurdul poate să fie şi ispită. De ce să avem credinţă? De ce să credem în raţiune? De ce să luptăm cu răul? De ce să ne opunem perversiunii? În cele din urmă sunt mulţi care au abdicat şi susţin absurdul în diferitele lui forme de manifestare.

Despre credinţa creştin ortodoxă scriitorul Ioan Ianolide spunea: "deşi pare abstractă, credinţa e concretă. Deşi pare imposibilă, credinţa e reală. Deşi pare grea, credinţa e uşoară. Deşi pare oarbă, credinţa e lumină. Deşi are origini divine, credinţa se plineşte prin oameni. Deşi are o eshatologie transcendentă, credinţa se plineşte pe pământ, în prezentul istoric."[80]

Sunt mulţi care cred că ei pot să rezolve orice problemă şi evident că pot să rezolve chiar şi absurdul din lumea noastră. În acest sens s-au creat mai multe

- teorii,
- filosofii,
- dogme
- şi doctrine

care ne promit că pot

- să explice,
- să justifice
- şi chiar să asimileze

absurdul din lumea noastră.

Acestea toate însă vor să facă acest lucru fără de credinţa în Dumnezeu. La fel de bine aceşti oameni nu au frică de Dumnezeu dar simt multă frică faţă de grotescul absurdului din jurul lor. Părintele Filothei Zervakos spunea foarte bine: "credința îl duce pe om la frică. Ce frică? Frica de păcat! Omul se teme să nu-L supere pe Dumnezeu. Cel ce se teme se smerește. Și smeritul are pe Duhul Sfânt în el."[81]

Prin urmare frica de absurdul din jurul nostru trebuie să ne ducă la credinţa în Dumnezeu. Este un lucru mai greu de făcut dar nu imposibil. Aceasta fiindcă fără de Dumnezeu absurdul ar devenii absolut în lumea noastră.

Absurdul este prin urmare un lucru care ajunge să ne facă să nu mai ştim calea dreaptă de urmat în această viaţă.

---

[79] Nicolae Dabija, Drumul spre Biserică, Editura Europress, Chişinău, 2013 apud https://citateortodoxe.ro/citate-credinta (accesat pe 12.04.2023).

[80] Ioan Ianolide, *Deținutul profet*, (Editura Bonifaciu, Bacău, 2009), p. 75.

[81] Andrei Andreicut, *Cuvintele Bătrânilor*, Ediția 1, (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004), p. 32.

Iată de ce rezolvarea la problema absurdului nu poate să vină decât din credinţă. Ştim acest lucru din Biblie din Cartea dreptului Iov. Acolo ni se spune că Iov era un om cu frică de Dumnezeu care avea familie numeroasă dar care era şi foarte bogat. În cer între Dumnezeu şi diavol se iscă o controversă cu privire la credincioşia lui Iov şi în cele din urmă diavolul primeşte aprobare de la Dumnezeu să îl încerce pe Iov. Peste Iov se abat cele mai absurde pedepse:

- îi moare familia,
- îşi pierde averile
- şi e îmbolnăveşte grav.

Totuşi Iov nu îşi pierde credinţa. Dumnezeu apare în persoană lui Iov şi îi spune de ce toate aceste pedepse absurde au venit peste el. În cele din urmă dreptul Iov îşi reprimeşte toate cele pierdute fiindcă el a rămas credincios lui Dumnezeu.[82]

Este evident că deşi sunt mulţi care devin conştienţi de absurdul din lumea noastră – absurd de origine demonică în cele din urmă – totuşi ei sunt unii care nu vor să ajung la credinţa în Dumnezeu. Sfântul Ioan de Kronstandt spunea în acest sens: "compătimește-i și deplânge-i cu amar pe cei ce iau în râs cuvintele și faptele credinței, evlaviei și adevărului, pe cei ce se împotrivesc binelui pe care îl faci sau ai vrea să îl faci spre folosul semenilor. Să te ferească Dumnezeu să te mânii pe ei, fiindcă sunt jalnici, vrednici de plâns."[83]

Credinţa în Dumnezeu prin urmare este fundamentală când vine vorba de absurdul din lumea noastră fiindcă omul numai prin propriile puteri nu are cum să explice şi să justifice absurdul din lume. După cum am spus absurdul din lumea noastră este o putere:

- ilogică,
- irațională,
- ciudată,
- distrugătoare
- şi nemiloasă.

A crede că de unul singur omul ajunge să găsească răspunsuri în faţa absurdului

- morţii
- şi răului

din lumea noastră este cea mai mare înşelăciune. Iată de ce absurdul trebuie să ne ducă la credinţa în Dumnezeu. Trebuie să credem că la fel cum absurdul are o cauză externă de lumea noastră la fel de bine trebuie să scăpăm de el prin credinţă şi iubire de Dumnezeu.

Părintele Ioil Ianakopoulos spunea în acest sens: "ce este credința? Este o experienţă sigură, căci Dumnezeu nu este doar o fiinţă, ci El este Fiinţa. Dumnezeu este existenţa mai sigură ca unitatea în matematică! Noi nu trebuie să visăm sau să vorbim în aer, noi trebuie să gândim şi să uzăm de raţiunea noastră! Să zburăm, dar în acelaşi timp, să avem şi picioarele pe pământ! Căci dacă noi zburăm fără a ne păzi picioarele pe pământ, vântul ne va purta, pe noi şi raţiunile noastre!"[84]

Sunt mai multe curente umaniste şi antropocentrice care ne spun că de fapt absurdul este un lucru care trece de la sine şi trebuie să nu ne alertăm în privinţa lui. Adevărul este că absurdul este unul care nu ne face bine şi trebuie să ajungem să îl tratăm ca o problemă ce numai Dumnezeu o poate rezolva

- deplin,
- total,
- final
- şi complet.

Evident că omul poate să rezolve anumite aspecte minore ale absurdului dar în cele din urmă absurdul ajunge să fie un lucru care ţine mai mult de puterea lui Dumnezeu.

Orice om poate să îşi dea seama că moartea este unul dintre cele mai mari şi mai absurde lucruri din lumea noastră. Totuşi moartea este o problemă care vine dincolo de puterile limitate şi şubrede ale omului.

Moartea este o creaţie ce vine din tenebrele infernului şi nu este una care este în puterile omului. Acest lucru aduce în discuţie acest absurd demonic care nu poate să fie soluţionat de om. Iată de ce omul trebuie să ajung la Dumnezeu şi la credinţa în El pentru a putea să treacă cu bine

- proba,
- şi testul

---

[82] A se vedea Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Iov* (Iaşi, 2012).

[83] Părintele Adrian Făgeţeanu, *Viața mea mărturia mea*, (Editura Areopag, 2012), p. 256.

[84] Andrei Andreicut, *Cuvintele Bătrânilor,* Ediția 1, (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004), p. 31.

absurdului.

Deținutul din temnițele comuniste Valeriu Gafencu spunea în acest sens: "sunt oameni care cred prin firea lor și prin mediul în care au trăit. Sunt oameni care ajung la credința din ei înșiși după căutări și rătăciri. Sunt oameni care pervertesc credința din ei prin manifestări străine, degradante ori chiar satanice. Credința este o componentă potențială a structurii sufletești, dar ea necesită un proces atent și ordonat de cunoaștere. Iar Biserica are rolul de a ne învăța dreapta-credință."[85]

Un elev discuta cu profesorul lui de religie.

- Bună ziua domnule profesor.
- Bună ziua.
- Vă deranjez?
- Nu.
- Bine.
- De ce?
- Fiindcă vreau să discut o problemă cu dumneavoastră.
- Care?
- Ce este absurdul?
- Absurdul?
- Da.
- Este ceva care nu are logică şi nici un sens.
- Da?
- Da.
- Mă gândeam eu că aşa este.
- De ce?
- Fiindcă sunt multe lucruri absurde în jurul meu.
- Cum ar fi?
- De ce trebuie să fim disciplinaţi la şcoală?
- Disciplina nu este un lucru absurd.
- Eu cred că este.
- De ce?
- Fiindcă este aşa greu să fi disciplinat.
- Nu este chiar atât de greu.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă numai prin disciplină ajungi departe.
- Da?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Să crezi în disciplină.
- Deci sunt lucruri care numai aparent sunt absurde?
- Da.
- Cum este disciplina?
- Da.
- Nu ştiam acest lucru.
- Trebuie să ai credinţă în Dumnezeu.
- De ce?
- Ca să înţelegi unele lucruri din lumea noastră.
- Nu ştiu ce să spun.
- Uite ca să te fac să înţelegi îţi voi spunea o întâmplare.
- Ce întâmplare?
- Despre cum Dumnezeu lucră fără ca noi să ne dăm seama de acest lucru.
- Vă ascult.

[85] Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos. Document pentru o lume nouă*, Ediţia 2, (Editura Bonifaciu, Bacău, 2012), p. 486.

- Se spune că în vechime trăia un mare ascet pe nume Ioan.
- Şi unde trăia el?
- În pustie.
- Ce pustie?
- Din jurul Ierusalimului.
- Şi?
- Acest ascet avea în peştera lui o icoană cu Maica Domnului cu pruncul.
- Şi noi avem acasă o astfel de icoană.
- Frumos.
- Şi?
- La această icoană ascetul Ioan avea o candelă.
- Pe ulei?
- Da.
- Înţeleg.
- De multe ori ascetul Ioan trebuia să plece mai multe zile din peştera sa.
- Şi ce făcea?
- Punea ulei la candelă şi după acea se ruga.
- Cum?
- O sfântă Fecioară trebuie să călătoresc departe, şi să lipsesc multe zile de lângă tine. Grijeşte de această luminiţă şi nu o lăsa să se stingă. Scutului tău binecuvântat, încredinţez, sufletul meu.
- Frumos se ruga.
- Aşa este.
- Şi?
- De fiecare dată când se întorcea găsea candela aprinsă.
- Dar era plecat mai multe zile.
- Aşa este.
- Şi cine ţinea candela aprinsă?
- Nu ţi-ai dat seama?
- Nu.
- Maica Domnului.
- Dar asta este o minune.
- Da.
- Ce frumos.
- Aşa este.
- Nu ştiam de această minune.
- Ştii ce ne spunea ea?
- Ce?
- Că Dumnezeu de multe ori intervine în persoană.
- În viaţa noastră?
- Da.
- Eu mă îndoiam de asta.
- Să nu te îndoieşti.
- Acum nu.
- Aşa este şi cu absurdul.
- Cum?
- Dacă avem credinţă în Dumnezeu în cele din urmă îl vom biruii.
- Credeţi?
- Da.
- De fapt povestea cu ascetul Ioan este cât se poate de concludentă.
- Aşa este.
- Vă mulţumesc că aţi vorbit cu mine domnule profesor.
- Plăcerea a fost de partea mea.
- Vă las cu bine.[86]

[86] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Avem mai sus o minune cu ascetul Ioan din pustia Ierusalimului care ne spune că Dumnezeu nu este total absent în faţa absurdului şi de multe ori poate să intervină miraculos şi să schimbe cursul evenimentelor din istoria lumii. Totuşi sunt mulţi care se compact cu absurdul din jurul lor şi din lumea noastră şi nu vor să lupte cu el. Cu privire la acest lucru Sfântul Ioan Gură de Aur spunea: „de venirea lui Hristos, care n-au auzit nici de nume de iad şi nici de înviere, vor fi pedepsiţi pe lumea cealaltă, după ce au fost pedepsiţi şi aici, apoi cu mult mai mult noi, care am fost născuţi şi crescuţi cu cuvintele filosofiei! Aş putea fi, însă, întrebat: Dar e drept să fie aruncaţi în iad cei care nici n-au auzit de iad? Vor spune: Dacă ne ameninţai cu iadul, ne-am fi temut şi ne-am fi înţelepţit! Nu cred! Că şi noi, cei de astăzi, auzim în fiecare zi vorbindu-ni-se de iad şi totuşi nu ne sinchisim deloc. în afară de asta, trebuie să mai spun şi aceea că acela care nu se teme de pedepsele care îi stau în faţă, cu mult mai mult nu se va teme de pedepsele de pe lumea cealaltă. Că pe oamenii mai puţin ascuţiţi la minte şi mai legaţi de pământ îi cuminţesc de obicei mai repede pedepsele imediate decât cele de mai târziu. Deasupra noastră, însă, stă o frică mai mare, iadul, mi se poate spune. Cei dinainte de venirea lui Hristos n-o aveau, aşa că li se face nedreptate când sunt pedepsiţi."[87]

Rugăciunea este o metodă de a ne opune absurdului din jurul nostru. Aceasta fiindcă prin rugăciune ajungem să ne smerim în faţa lui Dumnezeu şi să recunoaştem că prin

- forţele proprii
- şi prin noi înşine

nu vom ajunge să învingem absurdul care de multe ori ajunge să stăpânească lumea noastră.

Este evident că sunt mai multe tipuri de rugăciuni:

- de laudă,
- de mulţumire
- sau de cerere.

Sfinţii părinţi sunt de părere că rugăciunea pentru întreaga lume este făcută şi practicată numai de cei avansaţi duhovniceşte.

Oricum rugăciunea şi mai ales Rugăciunea lui Iisus rămâne unde dintre cele mai puternice arme împotriva absurdului şi este o metodă deficientă pentru a îl combate.

Cu privire la multiplele sensuri ale rugăciunii arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor spunea: „rugăciunea, în gândirea Sfinţilor Părinţi, este vorbirea minţii cu Dumnezeu, hrană şi curăţire a minţii, zid sigur, portar al virtuţilor, omorâre a patimilor, întărire a sufletului, vedere a celor nevăzute, încredinţare a celor dorite, ipostas al celor nădăjduite, îndemn la virtuţi, vlăstarul blândeţii şi al lipsei de mânie, rodul bucuriei şi al mulţumirii, alungarea întristării şi a descurajării, legătura gândurilor şi înţelegerea supremă a minţii, urcuşul minţii spre Dumnezeu şi lepădarea de toate pentru dobândirea a toate. Ea este cunoştinţă a lui Dumnezeu, pecetea şi bucuria lui Hristos, arvuna Duhului Sfânt, mişcare îngerească şi puterea celor netrupeşti, propovăduirea apostolilor, lucrarea credinţei şi încredinţarea inimii, nădejde de mântuire, securea care taie deznădejdea, dovedirea nădejdii, semn de curăţie şi simbol al sfinţeniei, baia curăţiei şi arătarea botezului, veselia sufletului şi semn al împăcării, raza soarelui minţii şi luceafăr al inimii, întărirea creştinismului, lucru al pustnicilor şi petrecerea sihaştrilor, arătarea împăcării cu Dumnezeu şi unirea omului cu Dumnezeu, puterea susţinătoare a lumii, maica lacrimilor şi totodată fiica lor, punte împotriva ispitelor, peretele din mijloc împotriva necazurilor, zdrobirea războaielor, veselia viitoare, izvorul virtuţilor, pricinuitoarea darurilor, propăşirea nevăzută, descoperirea celor viitoare, judecata şi scaunul de judecată a lui Hristos, înainte de scaunul judecăţii viitoare."[88]

Este evident că rugăciunea este o metodă de restaurare a umanului fiindcă ea este una care ajunge să ne scoată din logica absurdului lumii din jur care nu pune mare preţ pe legătura şi raportul cu Dumnezeu. Absurdul este unul care ajunge să ne atace fiindcă el face ca limita dintre

- raţional
- şi imaginar

să fie ştearsă în mod sistematic.

„Rugăciunea constă în a-ţi împreuna cugetul cu evlavie, cu străpungerea inimii, cu mărturisirea păcatelor şi cu suspine nevăzute şi cu o dispoziţie nepătimaşă câştigată prin deprindere şi care răpeşte mintea prin dragoste desăvârşită spre înălţimea spirituală."[89]

---

[87] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, omilia XXXVI, IV, în PSB, voi. 23, pp. 449-450.

[88] Calinic al Sucevei şi Rădăuţilor apud https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/rugaciunea-in-gandirea-sfintilor-parinti-99313.html (accesat pe 13.04.2023).

[89] Idem.

Evident că Dumnezeu ştie de lupta noastră cu absurdul din lume şi din jurul nostru însă El vrea ca noi să dăm dovadă de smerenie şi să devenim conştienţi că nu suntem atotputernici şi nu putem să ne descurcăm în această lume singuri şi fără de ajutorul Lui. „Rugăciunea neîntreruptă constă în a avea mintea alipită de Dumnezeu, în a depinde şi a te încrede pururea în El. Când ai ajuns în vremea rugăciunii să nu-ţi mai tulbure mintea nimic din cele ale lumii, să ştii că te afli în hotarele nepătimirii, deoarece starea cea mai înaltă a rugăciunii este aceea în care mintea a ajuns în afară de trup şi de lume şi a devenit cu totul imaterială şi fără formă. Căci, cel ce se roagă nu trebuie să se oprească din urcuşul său, pentru că numai aşa mintea va putea urma Celui ce a străbătut cerurile pentru noi, lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu."[90]

Este evident că într-o lume care bâjbâie de multe ori în absurd şi în mai multe incertitudini,[91] ei bine adevărul este că rugăciunea este arma şi modalitatea noastră de a îi cere ajutorul lui Dumnezeu. Este bine să ştim că sunt mulţi care nu cred în rugăciune fiindcă ei au o concepţie materialistă a lumii şi ceea ce nu văd nu cred. Dumnezeu fiind nevăzut evident că nu putem să credem în El şi nici nu ne putem baza pe El.

De mai multe ori Dumnezeu este

- eliminat
- şi cumva „exilat"

din lumea noastră fiindcă sunt mulţi care nu vor să ştie de El şi de faptul că prin rugăciunea El poate să ne ajute şi să vină de partea noastră.

„Rugăciunea neîncetată este aceea care nu se isprăveşte din suflet niciodată. Ea nu se arată privitorilor în întinderea mâinilor sau în înfăţişarea trupului şi în sunetul limbii, ci se face cunoscută celor ce ştiu să înţeleagă, în meditaţia cugetării, în lucrarea minţii şi în pomenirea lui Dumnezeu cu umilinţă stăruitoare. Taina rugăciunii nu se săvârşeşte în vreme şi în loc hotărât, ci ea înseamnă mişcarea necontenită a minţii în jurul lui Dumnezeu, fapta ei stă în învârtirea sufletului în jurul lucrurilor dumnezeieşti, iar sfârşitul ei este lipirea cugetării de Dumnezeu şi înălţarea la un singur duh cu El."[92]

Ei bine când ne rugăm avem un mare atu cu privire la absurdul din jurul nostru şi din lumea noastră: Îl avem de partea noastră pe atotputernicul Dumnezeu. Acest lucru este menită să ne dea speranţă şi să ne facă să fim unii care să mergem mai departe.

Este evident că lupta cu absurdul nu este deloc grea dar prin rugăciune de multe ori ajungem să primim puteri sufleteşti pentru a merge mai departe şi a ne continua lupta. „Din rugăciunea curată izvorăsc virtuţi ca: înţelegerea, blândeţea, dragostea, înfrânarea, ajutorul, care vin numai de la Dumnezeu, deodată cu mângâierea, iar frumuseţea dobândirii acestora stă în aceea că mintea are pururea o dorinţă nesăturată după întâlnirea cu Dumnezeu."[93]

Absurdul este un lucru care nu vine din voia lui Dumnezeu. La fel ca păcatul Dumnezeu tolerează absurdul fiindcă în cele din urmă este bine să ştim că nu vom ajunge să înfrângem absurdul numai bazaţi pe noi înşine ci trebuie să vedem că absurdul este un lucru care nu este nici pe placul lui Dumnezeu.

Rugăciunea ajunge să atragă cu sine şi modalitatea de a înţelege de ce absurdul este aşa cum este fiindcă Dumnezeu ştie foarte bine de ce lucrurile pot să devină absurde în lumea noastră.

„Dacă rugăciunea nu este împodobită de smerita cugetare, simplitate şi bunătate, rugăciunea aceasta, sau mai bine zis păruta rugăciune, prea puţin ne poate folosi. Pentru că, dacă nu vedem în noi roadele dragostei, ale păcii, bucuriei, simplităţii, smeritei cugetări, blândeţii, nevinovăţiei, credinţei, îndelungii-răbdări, înseamnă că răbdăm ostenelile fără de nici un folos, căci ostenelile primim să le răbdăm pentru folosul roadelor. Deci, dacă nu se află în noi roadele celor de mai sus, fără îndoială că este de prisos lucrarea. Unii ca aceştia nu se deosebesc întru nimic de fecioarele cele nebune, care pentru că nu au avut în inimi untdelemnul duhovnicesc, care este lucrarea virtuţilor prin Duhul, au fost numite nebune şi au fost lăsate afară de cămara de nuntă a Împăratului, neprimind nimic pentru osteneala fecioriei. Petrecând un singur ceas la rugăciune, gândurile omului sunt duse spre lucruri nemărginite şi necuprinse, încât în acel ceas omului îi vine să plece cu sufletul deodată cu rugăciunea."[94]

Ne luptăm cu absurdul din lumea noastră şi de multe ori simţim că această luptă este grea şi costisitoare aşa că ajungem să cerem ajutorul lui Dumnezeu în acest sens. Dumnezeu evident că nu întârzie să vină fiindcă El ne iubeşte ca pe fii Săi.

---

[90] Ibidem.

[91] A se vedea Jean Luc Marion, *Certitudini negative* (Sibiu, 2013).

[92] Calinic al Sucevei şi Rădăuţilor apud https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/rugaciunea-in-gandirea-sfintilor-parinti-99313.html (accesat pe 13.04.2023).

[93] Idem.

[94] Ibidem.

„Rugăciunea curată este urmată de cunoştinţă şi umilinţă, căci mintea şi cugetul ce se înfăţişează lui Dumnezeu printr-o simţire puternică şi printr-o rugăciune fierbinte sunt urmate şi de umilinţa sufletului. Iar dacă mintea, cuvântul şi duhul aleargă şi cad înaintea lui Dumnezeu, cea dintâi prin luare aminte, cel de-al doilea prin chemare, iar cel de-al treilea prin umilinţă şi dragoste, întreg omul dinlăuntru liturghiseşte lui Dumnezeu. Iar dacă în toată lucrarea va fi nelipsită rugăciunea, această maică a bunătăţilor, nu vei aţipi până nu vei primi pe Mirele care te va duce înlăuntru şi te va umple de slavă şi de veselie negrăită. Căci ea înlătură toate piedicile, netezeşte cărarea virtuţii şi o face uşoară celui ce o caută, depărtează gândurile pătimaşe, alungă înţelesurile lumii şi izgoneşte cele vremelnice."[95]

Oamenii care nu se roagă trebuie să ştim că nu au ajutorul lui Dumnezeu cu ei. Aceasta fiindcă ei sunt

- nepăsători,
- dezinteresaţi
- şi fără perspective

când vine vorba de absurdul din lumea lor.

Când oamenii nu se roagă în mod constant ei bine de multe ori lumea devine absurdă pentru ei. De ce? Fiindcă este rugăciunea cea care ajunge să ne ridice din starea de păcat şi de patimă la o stare superioară în care putem să vedem totul

- bine,
- clar,
- corect
- şi potrivit.

„Rugăciunea din inimă face să răsară dragostea dumnezeiască care trezeşte mintea spre descoperirea celor ascunse. Atunci, mintea unindu-se cu dragostea rodeşte înţelepciunea şi prin înţelepciune dă rostire celor tainice. Puterea rugăciunii este înţelepciunea mişcată de Duhul Sfânt. În acest caz mintea se face nematerială şi luminoasă, formând într-un chip negrăit un singur Duh cu El. Deci, rugăciunea este o lucrare neobosită produsă de har, din care se naşte un izvor de sfinţită veselie ce atrage la ea mintea şi o scoate din nălucirile întinate şi de multe feluri."[96]

Este o mare mângâiere pentru creştinii ortodocşi autentici să ştie că au de partea lor un ajutor atât de

- efectiv,
- bun
- şi rapid

ca rugăciunea.

După cum am spus rugăciunea este una care ne rupe de logica absurdului lumii acesteia şi ajunge să ne pună în legătură cu Dumnezeu şi să ne facă să fim unii care să vedem lucrurile lumii din jur

- profund,
- deplin
- şi mistic.

„Rugăciunea ce se săvârşeşte înlăuntrul inimii, însoţită de luarea-aminte şi trezvie, fără nici un alt gând, deci şi fără nici o nălucire, face mintea prin cuvintele: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu" să se întindă în întregime spre însuşi Domnul Iisus Hristos, pomenit în chip nematerial şi negrăit; iar prin cuvântul „miluieşte-mă", o face să se întoarcă şi să se mişte spre ea însăşi, nesuportând să nu se roage pentru sine. Într-o astfel de stăruinţă, inima înghite pe Domnul şi Domnul înghite inima şi cele două se fac una. Această rugăciune are nevoie de timp îndelungat şi de osteneală pentru ca să scoată pe vrăjmaş din întinderile inimii şi să se sălăşluiască în ea în chip vădit Hristos. Căci, numai prin curăţia minţii omul vine la vederea tainelor lui Dumnezeu, după care mintea vede descoperiri şi semne."[97]

După cum spune arhiepiscopul Calinic al Sucevei şi Rădăuţilor ei bine rugăciunea este una care ajunge să îl scoată din noi – din sufletul nostru – pe diavol şi să ne facă ducem o viaţă în Duhul Sfânt. Iată de ce absurdul creat de diavol în noi şi în jurul nostru ajunge să dispară prin rugăciune. „Rugăciunile sunt nervii sufletului, căci precum trupul este susţinut laolaltă prin nervi şi prin el se mişcă în chip unitar, persistă şi îşi menţine tăria, iar

[95] Calinic al Sucevei şi Rădăuţilor apud https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/rugaciunea-in-gandirea-sfintilor-parinti-99313.html (accesat pe 13.04.2023).
[96] Idem.
[97] Ibidem.

dacă îi taie cineva pe aceştia, desface toată armonia trupului, tot aşa sufletele se armonizează şi se susţin laolaltă prin rugăciune, şi prin ea străbate drumul evlaviei."[98]

Creştinii ortodocşi din toate timpurile au ajuns să se confrunte cu absurdul sub formele lui multiple însă au ajuns să îl biruiască fiindcă prin rugăciunea nu şi-au pus speranţa şi nădejdea în ei înşişi ci în Dumnezeu. „Rugăciunea dă sufletului şi puterea Duhului spre lucrare, iar cel ce s-a făcut părtaş de Darul Duhului primeşte puterea mai presus de fire, învăţătura mai presus de lume şi mângâierea dumnezeiască. Când simţi dulceaţă sau străpungere în rugăciune, rămâi în acea stare, căci atunci se află păzitorul care se roagă împreună cu noi. Sau cum spune Sfântul Pavel: „Omul lăuntric primeşte prin rugăciune cuvinte negrăite pe care nu este cu putinţă omului a le spune" (II Corinteni 12, 4)."[99]

Doi moralişti discutau într-o zi.

- Ce zi frumoasă.
- Aşa este.
- Mă bucur că îţi place vremea.
- Îmi place tot ceea ce este rânduit de Dumnezeu.
- Foarte bine.
- Este ceva care aş vrea să discut cu tine.
- Ce?
- Este vorba de absurdul din jurul nostru.
- Ce este cu el?
- De ce există?
- Din nouă cauze.
- Care?
- Din neatenţia omului.
- Şi mai din ce?
- Din cauza răutăţii omului.
- În ce sens?
- Diavolul vrea să ne facă viaţa absurdă.
- Şi de multe ori reuşeşte.
- Fiindcă nu ne rugăm lui Dumnezeu pentru ajutor.
- Dar Dumnezeu nu ştie că avem nevoie de ajutor?
- Ba da.
- Şi atunci de ce să ne mai rugăm?
- Ca să ne smerim şi să ne dăm seama că suntem fiinţe limitate.
- Aşa este.
- Vezi?
- Spunea-i că absurdul ajunge să fie creat şi de om.
- Aşa este.
- Cum?
- Când un om îţi face viaţa insuportabilă nu este absurd?
- Ba da.
- Vezi?
- Deci omul poate să creeze şi el absurdul?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Şi de câte ori nu a făcut-o în istorie.
- Aşa este.
- Totuşi omul poate ajunge să nu creeze absurdul în jurul lui.
- Cum?
- Dacă îi este frică de chinurile iadului.
- Chinurile iadului?
- Da.

[98] Calinic al Sucevei şi Rădăuţilor apud https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/rugaciunea-in-gandirea-sfintilor-parinti-99313.html (accesat pe 13.04.2023).

[99] Idem.

- Cum?
- Îţi voi spune o întâmplare.
- Te ascult.
- În vechime se spune că a existat un călugăr pe bune Dositeu.
- Înţeleg.
- Acesta a făcut o călătorie la Ierusalim.
- Frumos.
- Acolo a ajuns să viziteze dealul Măslinilor unde a început Domnul Hristos patima Lui.
- Şi ce a văzut acolo?
- A văzut o icoană care reprezenta chinurile iadului.
- Interesant.
- Dositeu s-a umplut de frică.
- De ce?
- Fiindcă nu mai văzut niciodată o icoană cu iadul.
- Se temea de chinurile iadului?
- Da.
- Continuă.
- Pe cum stătea şi medita la chinurile iadului dintr-o dată a putut să vadă lângă el o femeie cu văl pe faţă plină de blândeţe şi de maiestate.
- Cine era?
- Dositeu a putut să o recunoască pe Maica Domnului.
- Minunat.
- Maica Domnului vreau să te întreb ceva.
- Ce este fiul meu?
- Chiar există iad?
- Da.
- Cu toate aceste chinuri?
- Da.
- Văd că pentru fiecare păcat există un anumit fel de chinuri.
- Aşa este.
- Şi ce trebuie să fac să nu ajung în iad?
- Fiul meu — zise ea — roagă-te cu sârguinţă, ţine posturile, evită păcatele, şi te asigur că nu vei face cunoştinţă cu aceste pedepse şi chinuri, a răspuns Maica Domnului.
- Şi ce a urmat?
- Maica Domnului s-a făcut nevăzută.
- Înţeleg.
- Bine.
- Deci iadul este un loc al absurdului?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- De fapt un păcătos alege absurdul încă din această viaţă nu?
- Da.
- Mă gândeam eu.
- Tot ceea ce nu se leagă cumva de Dumnezeu este absurd.
- Şi absurdul cel mai mare este să duci o viaţă fără de Dumnezeu?
- Da.
- Îţi mulţumesc mult.
- Pentru ce?
- Pentru această conversaţie.
- De ce?
- A fost foarte folositoare.
- Mă bucur.[100]

[100] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Dialogul de mai sus ne face conştienţi că dacă ajungem să păcătuim şi să răspândim absurdul în jurul nostru vom ajunge în iad. Iată de ce trebuie să începem să ne rugăm ca Dumnezeu să nu ne trimită în iad. „Rugăciunea destramă şi risipeşte din suflet norii patimilor şi luminează mintea cu lumina veseliei şi a mângâierii. Vederile arătate sfinţilor, atât celor vechi-testamentari, cât şi celor nou-testametari, au avut loc în vremea rugăciunii, deşi au fost situaţii în care Dumnezeu nu a ascultat unele rugăciuni (Ieşirea 32; 30-35; Isaia 1, 15; 29, 13; Ieremia 7, 16; 11, 14; Amos 7, 8-9). Numai prin rugăciune, care este duh şi viaţă, aducem în suflet bunăvoinţa luminoasă a lui Dumnezeu şi sălăşluirea Lui, ne facem biserică a lui Dumnezeu cu pregătire pentru odihnirea în El. Pomenirea continuă în rugăciune a lui Dumnezeu pune stăpânire pe întinderea sufletului. Sobornicitatea sau comuniunea dă putere rugăciunii, iar cel ce se roagă sporeşte în sine când ştie că rugăciunea lui este însoţită de a altora. Dumnezeu nu se slăveşte altfel de către noi de cum a fost slăvit de către Fiul. Fiindcă prin acelea prin care a slăvit Fiul pe Tatăl Său, prin acelea a fost slăvit şi Fiul de către Tatăl. Şi aceleaşi trebuie să le facem şi noi cu sârguinţă, ca prin aceleaşi să slăvim pe Cel ce primeşte să se numească „Tatăl nostru cel din ceruri“ şi să fim slăviţi de El cu slava Fiului în Care a fost înainte de a fi lumea prin El. Numai prin rugăciune, în care sunt ascunse toate visteriile dragostei, ni se împărtăşesc puterea mai presus de fire, învăţătura mai presus de lume şi mângâierea dumnezeiască precum darurile cele mai mari ale Sfântului Duh pentru ca şi noi să împărățim, întocmai cu Apostolii, împreună cu El în împărăţia lui Dumnezeu şi Tatăl.”[101]

CAPITOLUL 5

TREZVIA ŞI VIGILENȚA CA METODE SPIRITUALE ŞI PSIHOLOGICE DE ÎNFRÂNGERE A ABSURDULUI

Viaţa noastră de multe ori se derulează plăcut şi frumos. Aceasta până într-o zi când trebuie să ştim că parc ajungem să îi pierdem

- sensul
- şi semnificaţia.

Este ca şi cum ne-am trezit dintr-un vis frumos şi acum ne pare rău. Acest lucru are loc fiindcă noi oameni de multe ori suntem prinşi de rutina de zi cu zi şi nu mai suntem cu luare aminte la ceea ce este cu adevărat important în viaţa noastră.[102]

Când nu mai ştim să facem deosebirea dintre ceea ce este important şi ceea ce este efemer trebuie să ştim că acest lucru are loc fiindcă în viaţa noastră nu am ajuns să cultivăm trezvia. Părintele Adrian Agachi spunea în acest sens: „când vorbim despre inimă ne imaginăm cel mai adesea un teritoriu necunoscut, aproape tenebros, în care intrăm parcă mai mult însoțiți de teamă decât de bucurie. Pentru că inima omului este, cu adevărat, un adânc de nepătruns și un loc din care, nu de puține ori, ies la iveală monștri, în special cei ai patimilor. De aceea, nu de puține ori, omul fuge de propria sa inimă, o evită, speră să nu fie nevoit să o țină în fața ochilor de prea multe ori. Dar sunt și situații în care, efectiv, nu are de ales. Trebuie să-și înfrunte starea cea mai profundă și să sufere o durere imensă observând în ce stadiu avansat de degradare se află. Și atunci va recurge fie la deznădejde, lăsându-se pradă tristeții, fie va începe să se roage din adâncul acesta pustiit. Va învăța să are pământul propriei sale inimi.”[103]

Trezvia este o virtute creştin ortodoxă care ajunge să ne facă

- atenţi,
- cu luare aminte,
- deschişi
- şi cât se poate de concentraţi

pe viaţa noastră de zi cu zi.

Ne ducem viaţa de zi cu zi la fel ca un ritual şi de multe ori nu mai ştim exact de ce trăim şi care este sensul vieţii noastre. De ce? Fiindcă am ajuns să nu mai conştientizăm că viaţa noastră are un sens şi că fără de acest sens viaţa ar fi o mare absurditate.

---

101 Calinic al Sucevei şi Rădăuţilor apud https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/rugaciunea-in-gandirea-sfintilor-parinti-99313.html (accesat pe 13.04.2023).

102 A se vedea Alexandru Paleologu, *Despre lucrurile cu adevărat importante* (Bucureşti, 1997).

103 Preot Adrian Agachi apud https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/intre-trezvia-inimii-si-imprastierea-mintii-165610.html (accesat pe 13.04.2023).

Cu adevărat o viaţă fără de sens nu se prea merită să fie luată în considerare fiindcă este sensul care ajunge să ne însufleţească pentru a ajunge la destinaţie. Care este destinaţia noastră ultimă? Dumnezeu. Trezvia se poate spune că este una care ne face să fim în fiecare zi atenţi la ceea ce este cu adevărat important pentru viaţa noastră: relaţia noastră cu Dumnezeu.[104]

Absurdul ajunge de multe ori să câştige teren în viaţa noastră fiindcă nu prea suntem atenţi la noi înşine. Iată că trebuie să ştim că vom ajunge să învingem absurdul dacă cultivăm trezia: „haosul din propria inimă este cauzat, în bună măsură, de împrăștierea propriei noastre minți. Sunt situații în care atenția ni se disipează fără a reuși măcar să ne dăm seama. Ne trezim risipiți în multe, stresați, neputincioși în a pune rânduială în ceea ce facem, oameni fără memorie. Este, oare, o simplă coincidență faptul că bolile degenerative ale creierului precum Parkinson sau Alzheimer s-au înmulțit atât de mult în ultima vreme? Că suntem aproape incapabili să ne amintim orice pentru că suntem suprasaturați de informație? Această zăpăceală la nivel rațional ne înstrăinează de propria noastră inimă. O inimă împietrită, necurată, dar, atenție!, întotdeauna *trează*. Pentru că inima nu ne minte așa cum o face propria noastră rațiune. Inima spune întotdeauna adevărul despre noi înșine. Așa a fost lăsată de bunul Dumnezeu, ca să nu ne rătăcim cu totul în bezna propriilor raționamente, care de care mai lipsite de orice logică, fie ea și omenească. Faptul că inima noastră este haotică spune totul despre propria minte, dar, de fapt inima nu este haotică, inima este împătimită, saturată de necurăția noastră mentală, de toate gândurile rele pe care le iubim și le cultivăm ca pe niște idoli."[105]

Este cât se poate de adevărat că diavolul poate aduce în noi un fel de stare de somnolenţă care ne face:

- leneși,
- delăsători,
- dezinteresaţi
- şi fără de perspective.

Inima ajunge să fie una care să aibă sentimente haotice şi mintea ajunge să ne meargă aiurea. Toate aceste lucruri au loc fiindcă omul nu mai are trezvie şi nici nu mai ia seama la sine însuşi. Care sunt prin urmare lucrurile care ne fac să nu mai ţinem cont de Dumnezeu: „preocuparea pentru treburile lumești, concentrarea pe plăcerea fizică și obsesia pentru bogăție. Acestea sunt cele trei patimi fundamentale care împietresc inima. Răpesc inimii puterea de a-și canaliza energiile spre Dumnezeu. Consumăm această energie vitală cu preocupări lumești și cu ispitele tuturor lucrurilor din jurul nostru. Atenția ni se fragmentează, ni se împrăștie."[106]

Prin urmare sunt trei lucruri majore care în lumea noastră ajung să ne separe de Dumnezeu şi ajung să ne ducă pe drumul absurdului:

1. preocuparea pentru treburile lumeşti,
2. concentrarea pe plăcere fizică
3. şi obsesia pentru bogăţie.

După cum am spus este esenţial să fim conştienţi că o viaţă fără de Dumnezeu este fără doar i poate cât e poate absurdă.

Absurdul este unul care ajunge să ne facă să fim persoane care să nu mai ştim care este deosebirea dintre esenţial şi detaliu.

Ei bine diavolul nu vrea ca noi să fim persoane ale trezviei fiindcă în acest mod el ajunge să ne îndepărteze de la Dumnezeu. Un sfânt spunea la un moment dat că gândul la Dumnezeu trebuie să ne fie ca o durere dă dinţi şi măsele. De ce? Fiindcă nu ai cum să ignori o durere de dinţi.

Trezvia prin urmare este una care ne face atenţi la modul cum absurdul ajunge să ne facă să fim unii care să nu mai ţinem cont de existenţa lui Dumnezeu şi uneori ne face să nu mai considerăm că în cele din urmă moralitatea contează.

Lipsa trezviei aduce în suflet o stare de

- lehamite,
- de apatie

---

[104] A se vedea Radu Teodorescu, *Trezvia duhovnicească în viața de zi cu zi* (Cugir, 2017).

[105] Preot Adrian Agachi apud https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/intre-trezvia-inimii-si-imprastierea-mintii-165610.html (accesat pe 13.04.2023).

[106] Kyriacos C. Markides, *Muntele tăcerii. În căutarea spiritualității ortodoxe*, trad. de Anca Irina Ionescu, București, Ed. Herald, 2019, p. 91) apud preot Adrian Agachi apud https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/intre-trezvia-inimii-si-imprastierea-mintii-165610.html (accesat pe 13.04.2023).

- şi de dezinteres

total faţă de realităţile duhovniceşti.

„Primul pas ar consta, așadar, în reconsiderarea părerii despre propria noastră inimă. Trebuie să privim în adâncul ei fără frică și să ne asumăm dezastrul pe care l-am creat acolo, fără a cădea în deznădejde, ci apucându-ne de treabă. Să ne trezim din somn propriile noastre raționamente. Inima are rațiunile ei, cum spunea Pascal, și pe baza lor trebuie să ne reclădim alături de Dumnezeu propria noastră viață. Cine se bazează pe minte greșește. Cine cade în distorsionarea emoțională a inimii rătăcește. Inima trebuie reunită cu mintea. Inima trebuie să înghită mintea, să o ajute să lepede împrăștierea, să-i redeschidă atenția vie, trează, iubitoare."[107]

Trezvia prin urmare este o metodă de sta alerţi şi atenţi cu ceea ce are loc în viaţa noastră fiindcă dacă facem acest lucru evident că vom fii unii care ne vom realiza propria noastră mântuire. Diavolul vrea să ne facă să credem că a duce o viaţă cu perspectiva mântuirii este un lucru

- desuet,
- fără semnificaţie,
- fără logică
- şi absurd.

Viaţa noastră este aici şi acum şi nu trebuie să ne gândim ce va urma după ea.

Cu privire la trezvie Cuviosul Isihie Sinaitul spunea: „trezvia e o metodă duhovnicească durabilă, urmărită cu râvnă, care, cu ajutorul lui Dumnezeu, izbăvește pe om cu totul de gânduri și cuvinte pătimașe, și de fapte rele; urmărită astfel, ea îi dăruiește apoi cunoștința sigură a lui Dumnezeu Cel necuprins, atât cât e cu putință, și dezlegarea tainelor dumnezeiești și ascunse. Ea împlinește toată porunca lui Dumnezeu din Vechiul și Noul Testament și aduce tot binele veacului ce va să vie. Ea e propriu-zis curăția inimii, care, din pricina măreției și a frumuseții ei sau, mai bine zis, din neatenția și negrija noastră, e azi atât de rară printre monahi. Pe aceasta o fericește Hristos zicând: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*. Așa fiind, ea se cumpără foarte scump. Trezvia dăinuind mult în om se face călăuză a vieții drepte și plăcute lui Dumnezeu. Iar urcușul în aceasta ne deprinde cu contemplația și cu felul cum trebuie să punem în mișcare, în chip cuvenit, cele trei părți ale sufletului și să ne păzim fără greșeală simțurile. Ea sporește în fiecare zi cele patru virtuți generale, în cel ce se împărtășește de ea."[108]

Ceea ce trebuie să ştim este că fără de trezvia nu vom ajunge niciodată să ne dăm seama că ispitele diavolului sub absurd. De ce sunt absurde? Fiindcă diavolul este o fiinţă absurdă. Diavolul nu numai că este un mare prost dar la fel de bine este şi absurd. Cum să nu fie absurd dacă el ne învaţă să ne bazăm numai pe lucrurile acestei lumi şi să uităm şi să nu ţinem cont de Dumnezeu?

Nu este asta cea mai mare dovadă de absurditate? Fără doar şi poate. Absurditatea diavolului este una care ajunge să ne stăpânească numai în măsura în care noi o permite. Absurditatea diavolului vine şi din faptul că el nu este o persoană mulţumită cu sine ci totdeauna vrea mai mult şi mai mult. Adică ştim că diavolul se vrea pe sine Dumnezeu.

Cuviosul Isihie Sinaitul ne spune că trezvia ne ajută să luăm aminte la noi înşine şi la inima noastră: „marele legiuitor Moise, mai bine zis Duhul Sfânt, arătând lipsa de cusur, curățenia, lărgimea cuprinzătoare și puterea înălțătoare a acestei virtuți, și învățându-ne cum trebuie să o începem și să o deprindem, zice: *Ia aminte la tine, să nu fie vreun cuvânt ascuns în inima ta*. Cuvânt ascuns numește arătarea ca simplu gând a vreunui lucru rău, urât de Dumnezeu. Pe aceasta Părinții o numesc momeală (atac) aruncată în inimă de diavolul. Îndată ce aceasta se arată minții, îi urmează gândurile noastre, care intră în vorbă cu ea în chip pătimaș."[109]

Acolo unde există trezvie trebuie să ştim că există şi conştiinţă de sine şi absurdul nu poate să îşi facă loc prea mult. Nu are cum fiindcă el ajunge să fie un lucru care nu mai are nici un motiv să nu fie conştientizat.

Se poate spune că trezvia este o lărgire a conştiinţei noastre care ne ajută să vedem lucrurile în

- în perspectivă,
- în ansamblu,
- şi obiectiv.

---

[107] [107] Preot Adrian Agachi apud https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/intre-trezvia-inimii-si-imprastierea-mintii-165610.html (accesat pe 13.04.2023).

[108] Isihie Sinaitul, *Către Teodul, Scurt cuvânt de folos sufletului și mântuitor despre trezvie și virtute, în Filocalia* (2004), vol. 4, pp. 43-45 apud https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/patristica/trezvia-cale-catre-virtuti-161485.html (accesat pe 13.04.2023).

[109] Idem.

Tot Cuviosul Isihie Sinaitul spunea: „atenția e liniștea neîncetată a inimii față de orice gând. Ea răsuflă și cheamă pururea și neîncetat numai pe Hristos Iisus, Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu, și împreună cu El se împotrivește cu bărbăție vrăjmașilor. Și numai Lui se mărturisește, Care are toată puterea să ierte păcatele. Dar îmbrăcându-se neîncetat prin această chemare în Hristos, Care singur cunoaște în chip ascuns inimile, sufletul încearcă în tot felul să ascundă de toți oamenii dulceața lui și lupta dinăuntru, ca nu cumva Vicleanul să facă să înainteze răutatea lui și să surpe, pe nebăgător de seamă, lucrarea cea bună."[110]

Doi filosofi discutau într-o zi.

- Şi cum merge cu filosofia?
- Binişor.
- Doar binişor?
- Da.
- De ce nu foarte bine?
- Fiindcă mă lovesc de mai mult dileme.
- Cum ar fi?
- Chiar te interesează?
- Da.
- Bine îţi voi spune.
- Te ascult.
- Mă preocupă cum vede filosofia problema absurdului.
- Da, ştiu Sartre şi Camus au creat chiar o filozofie a absurdului.
- Ştii ce?
- Ce?
- Ce filosofie poate să existe în absurd?
- Nici una.
- Păi şi atunci de ce să vorbeşti de o filozofie a absurdului?
- Tu nu ştii cum se spune.
- Ce?
- Nu tot ceea ce zboară se mănâncă.
- Adică?
- Nu tot ceea ce spun oamenii că este filozofie este filozofie.
- Oare?
- Da.
- Cum aşa?
- Una este un tablou autentic şi alta este un fals al lui.
- A te înţeleg.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- De multe ori absurdul apare acolo unde oamenii nu mai au nici un ideal.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă idealul este un lucru care ne motivează.
- La ce?
- Să realizăm lucruri frumoase şi măreţe.
- Nu ştiu ce să spun.
- De ce?
- Nu am fost conştient de asta.
- Eşti acum.
- Deci este bine să avem idealuri?
- Cum să nu.
- De fapt cred că ai dreptate.

[110] [110] Isihie Sinaitul, *Către Teodul, Scurt cuvânt de folos sufletului și mântuitor despre trezvie și virtute, în Filocalia* (2004), vol. 4, pp. 43-45 apud https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/patristica/trezvia-cale-catre-virtuti-161485.html (accesat pe 13.04.2023).

- Ştii ce spunea Marele savant creştin Pasteur?
- Ce?
- „Fericit este cel ce poartă în sine un ideal şi se supune aceluia: idealul artei, al ştiinţei, al patriei, sau al virtuților evanghelice. Aceste idealuri sunt sursele vii ale cugetărilor mari şi ale acţiunilor mari."
- Foarte frumos.
- Şi foarte adevărat.
- Aşa este.
- Acest impuls spre ideal a fost descris şi de Dante.
- Poetul italian?
- Da.
- Unde?
- În Divina comedie.
- Cartea sa de bază?
- Da.
- Şi ce spune el acolo?
- Ei bine Dante spune că se afla în Purgatoriu.
- Locul care după catolici merg cei care nu au făcut păcate mari?
- Da.
- Şi?
- Dante se afla într-o vale fermecătoare.
- Frumos.
- Acolo adoarme pe iarbă.
- Şi?
- Către dimineaţă are un vis. El vede un vultur cu pene de aur, căutând a se coborî din înălţimile cereşti.
- Frumos.
- Aşa este.
- Şi ce a urmat?
- Vulturul a coborât şi l-a luat pe Dante şi l-a urcat până la sferele focului.
- Ce frumos.
- Este.
- Şi ce înseamnă acest vultur visat de Dante în Purgatoriu?
- Este idealul pe care marii oameni îl aud.
- Şi care îi ridică în sus?
- Da.
- Nu ştiam acest lucru.
- Bine este evident că nu există un asemene vultur.
- Nu fiindcă idealurile sunt concepte.
- Aşa este.
- Şi tu crezi că a avea idealuri ne ajută în lupta cu absurdul?
- Da.
- Cum?
- Absurdul ne face să nu mai voim să facem nimic.
- De ce?
- Fiindcă în cele din urmă nu are rost fiindcă totul este absurd.
- Aşa este.
- Absurdul în viaţa omului este la fel ca demonul akediei.
- Te face să îţi fie urât de viaţă?
- Da.
- Deci se poate vorbii şi de un demon al absurdului?
- Toţi demonii sunt fiinţe ale absurdului.
- Aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord.[111]

[111] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Dialogul de mai sus ne spune că atunci când nu mai avem

- idealuri,
- planuri,
- aspirații,
- dorințe
- şi tânjiri

ei bine viaţa noastră devine un mare absurd. Aceasta fiindcă este în fierea lucrurilor ca omul să se bucure de viaţă şi să sondeze în sensurile ei care ne vin de la Dumnezeu.

Sfântul Simeon Noul Teolog ne spunea că trebuie să luăm aminte la noi înşine pentru a ajunge ca viaţa noastră şi nu fie invadată de absurd mai ales în timpul rugăciunii: „trei sunt felurile rugăciunii și ale luării-aminte prin care sufletul sau se înalță, sau se coboară. Se înalță dacă le întrebuințează la timp potrivit, sau se coboară dacă le întrebuințează fără socoteală la vreme nepotrivită. Iar trezvia și rugăciunea sunt legate între ele ca sufletul și trupul: lipsind una, nu poate sta nici cealaltă. Unirea lor se face în acest chip: întâi trezvia se opune păcatului ca un străjuitor și înainte-mergător; în urma ei, rugăciunea desființează și șterge îndată gândurile rele, împiedicate de străjuitor, luarea-aminte neputând face singură acest lucru. Acestea sunt, deci, poarta vieții și a morții: luarea-aminte și rugăciunea. De o curățim prin trezvie, ne îmbunătățim; iar de o întinăm prin lipsă de pază, o înrăim."[112]

După trezvie trebuie să ştim că urmează vigilenţa care deşi are mai multe lucruri în comun cu trezvia nu este identică. Aceasta fiindcă este bine să ne dăm seama că vigilenţa este:

„atitudine de observare atentă și susținută, de supraveghere continuă a ceea ce se întâmplă în jurul său (pentru a preveni, a descoperi sau a combate acțiuni reprobabile, ostile, dușmănoase).

2. Comportare plină de grijă, de atenție, de conștiinciozitate.

3. Calitate politică care constă în a veghea, a recunoaște cu pricepere dușmanul de clasă sub orice formă s-ar ascunde și a-l face inofensiv."[113]

Cu cât suntem mai vigilenţi cu atât mai multe absurdul nu ajunge să se instaleze în jurul nostru şi poate să fie eradicat din faza lui incipeientă.

Vigilenţa este una care evită absurdul şi ajunge să creeze condiţiile unui viitor:

- bun,
- frumos
- şi prosper.

Omul vigilent nu are cum să fie învins de absurd fiindcă el este unul care visează şi este cum se spune în limbaj popular „pe față." Se cuvine să fim vigilenţi nu numai cu lumea din jur ci la fel de bine şi cu noi înşine. Aceasta fiindcă în acest mod putem să ne opunem la răul şi absurdul care ne dau târcoale.

Vigilenţa prin urmare este un lucru care ne menţine într-o stare de veche cu lumea din care facem parte şi ne face să fim cât se poate de atenţi cu noi înşine.

Evident că nu toţi cred în vigilenţă însă despre ea a vorbit şi Iisus când a spus: „privegheaţi şi vă rugaţi ca să nu intraţi în ispită" (Matei 26, 41).

Starea de priveghere morală este una care este din ce în ce mai

- uitată,
- neglijată
- şi trecută cu vederea.

Trebuie să fim vigilenţi cu ceea ce are loc în jurul nostru fiindcă în acest mod ne vom ferii de mai multe rele pe care neatenţia le aduce supra noastră.[114]

În lumea noastră trebuie să ştim că de multe or circulă mai multe curente

- umaniste,
- materialiste,
- hedoniste
- sau nihiliste

care de multe ori sunt camuflate în mai multe idei şi cuvinte furmoase. Dacă nu suntem vigilenţi adevărul este că vom ajunge să acceptăm aceste curente distrugătoare ca fiind unele bune şi folositoare.

---

[112] Sfântul Simeon Noul Teolog, *Metoda sfintei rugăciuni și atenţiuni,* în Filocalia (2002), vol. 8, pp. 493-494 apud https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/patristica/rugaciunea-si-luarea-aminte-161407.html (accesat pe 13.04.2023).

[113] După Dicţionarul explicativ.

[114] A se vedea Cuviosul Paisie Aghioritul, *Trezie duhovnicească* (Bucureşti, 2003).

Cu privire la locul în care absurdul este prezent la nivel absolut se cuvine să ştim că iadul este un astfel de loc. aceasta fiindcă nu se poate vorbii de viaţă în iad ci mai mult de o umbră a vieţii. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea în acest sens: „căci iadul se cuvine să fie înţeles ca încăperea şi locul de vieţuire al celor lipsiţi de viaţă”.[115]

Este evident că absurdul de multe ori iasă din iad şi ajunge să inunde viaţa noastră de zi cu zi. Aceasta fiindcă el este unul care vrea să se extindă. În cazul absurdului se poate spune că există o luptă dintre raţional şi iraţional în cazul absurdului de care se cuvine să fim conştienţi.

Totuşi trebuie să ştim că absurdul din iad nu este dincolo de puterile lui Hristos. Acest lucru a fost afirmat de Sfântul Chiril al Alexandriei când spunea: „căci, dacă (Hristos - n.n.) umple cerurile şi pământul până la marginile lui, adică până la iad”.[116]

După cum am spus absurdul ajunge să se manifeste şi la nivel spiritual. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că sunt mai multe

- maladii,
- boli
- şi suferinţe

de natură spirituală care ajung să ne facă să suferim.

Păcatul şi patimile sunt unele ca acestea şi este bine să ne dăm seama că în nici un fel ele nu ne vor da pace în această viaţă.

Ceea ce trebuie să fim conştienţi este că diavolul vrea să ne aducă şi pe noi la absurdul în care trăieşte el. aceasta fiindcă în iad este bine să ştim că viaţa diavolului nu are nici un sens şi este fără de nici un

- rost,
- semnificaţie,
- şi înţeles.

Trebuie să ştim că în cer lucrurile nu sunt fără de simţire şi fără de sentimente. Sfântul Macarie Egipteanul spunea în acest sens: „după cum *bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăieşte,* cum spune Adevărul (*Luca* 5, 10); tot aşa, întristare mare se face pentru un suflet care se exclude de la viaţa cea veşnică”.[117]

Faptele noastre bune sau rele sunt văzute de îngerii din cer care ajung să se bucure sau să se întristeze în funcţie de ceea ce facem noi.

Trebuie să le dăm mai multe şanse şi motive îngerilor

- să se bucure,
- să se veselească
- şi să jubileze

prin faptul că ajungem să facem binele în mod sistematic.

Aceasta fiindcă trebuie să ştim că sunt mulţi care uneori fac binele dar acest lucru nu este de durată. Trebuie să fim unii care să nu facem biele ocazional ci să ajungem să facem binele

- permanent,
- continuu
- şi în tot timpul.

Atunci când omul nu mai este convins şi încredinţat de puterea şi efectivitatea facerii binelui ei bine el ajunge să fie unul care încet, încet ajunge să se îndrepte spre absurd. Aceasta fiindcă după cum am spus natura răului este una absurdă.

Cum de natura răului este absurdă? Ştim acest lucru din faptul că tot ceea ce există este creat de Dumnezeu. La fel de bine Dumnezeu a dat un sens în această lume la tot ceea ce a creat El.

Ei bine răul este unul care vine şi alterează sensurile pe care Dumnezeu le-a dat lucrurilor din această lume.

Mâncarea hrăneşte organismul. În rău însă mâncarea ajunge să fie expresie a lăcomiei şi ajunge să îi facă răul.

Tabacul poate să fie o plantă medicinală. În rău însă tabacul ajunge să fie folosit pentru a ne droga cu nicotină.

Sexul este o modalitate de a perpetua specia umană. În rău sexul ajunge o modalitate de a te desfrâna.

Alcoolul este un lucru bun pentru organism. În rău alcoolul ajunge unul care te îmbată şi te face alcoolic.

---

[115] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere,* Cartea a şasea, 5, în *PSB,* voi. 39, p. 203.

[116] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea a noua, Capitol unic, în PSB, voi. 41, p. 858.

[117] Sf. Macarie Egipteanul, *Alte şapte omilii*, „Cuvânt despre libertatea minţii”, 9, în *PSB*, voi. 34, p. 340.

Banii sunt lăsaţi pentru a face ca economia să prospere. În răul banii devin scopul suprem al vieţii care duce la avariţie.

Se poate vedea cum răul ajunge să facă mai toate lucrurile din lumea noastră absurde.

Cu privire la dreapta pedeapsă a celor răi Sfântul Ioan Gură de Aur spunea: „unde mai este dreptatea lui Dumnezeu, spun aceştia, dacă păcătuind eşti pedepsit şi pe lumea aceasta şi pe lumea cealaltă? Vreţi să vă aduc aminte chiar de cuvintele voastre, ca să nu-mi faceţi greutăţi, ci ca voi înşivă să daţi răspuns întrebării voastre? Am auzit pe mulţi oameni de-ai noştri revoltându-se şi grăind aşa când află că unui ucigaş i s-a tăiat capul în temniţă: Ticălosul şi blestematul acela a ucis treizeci de oameni şi chiar cu mult mai mulţi şi îndură numai o singură moarte! Unde este dreptatea? Deci voi înşivă mărturisiţi că nu-i de ajuns o singură moarte pentru pedepsirea lui. Cum se face, însă, că atunci când e vorba de pedepsele de pe lumea cealaltă sunteţi de altă părere? Sunteţi de altă părere pentru că nu judecaţi pe alţii, ci pe voi înşivă. Atât de mare piedică e dragostea de sine pentru vederea dreptăţii!”.[118]

Ceea ce trebuie să învăţăm din afirmaţia de mai sus este că răul nu este un lucru care va rămâne nepedepsit de Dumnezeu.

- În această lume
- Sau în lumea de dincolo

Trebuie să ştim că răul va fi sub o formă sau alta pedepsit cu răsplata pe care o merită. Căi răi cred că pot să scape de pedeapsa lui Dumnezeu dacă

- se ascund,
- fug,
- se camuflează,
- sau se fac că plouă.

Ceea ce ne spune tradiţia ortodoxă este că mai de vreme sau mai târziu în cele din urmă răul va ajunge să ia ceea ce merită: iadul.[119]

Sunt mai multe persoane dedicate iadului în lumea noastră care trebuie să ştim că fac tot ceea ce pot ca absurdul să ajungă să guverneze lumea noastră. Aceasta fiindcă este bine să ştim că răul este unul care aduce cu sine de multe ori

- pierderea simţului realităţii,
- despărţirea de viaţă
- şi o logică bolnavă.

Cu toţii putem să vedem că aceste lucruri sunt prezente în lumea noastră şi este bine să ne ferim de ele.

În cele din urmă adepţii absurdului sunt unii care cred că de fapt ei nu pot să fie deosebiţi de oamenii

- binelui,
- raţiunii
- şi al logicii.

Să fie acest lucru adevărat?. Nu, nu este adevărat. De ce? Este bine să ne aducem aminte de ce spunea Iisus: *„Asemenea este împărăţia cerurilor cu un năvod aruncat în mare şi care adună tot felul de peşti. Iar când s-a umplut, trecându-l pescarii la uscat, au adunat cele bune în vas, iar pe cele rele le-au aruncat afară (Matei* 13, 47-48). Deci, cei buni vor fi adunaţi în curţile dumnezeieşti şi cereşti, fiindcă s-a spus că cele bune s-au adunat în vase. Iar prin cele nefolositoare, care au fost aruncate afară, vom înţelege pe cel ce e aruncat din toate bunătăţile şi va fi predat judecăţii”.[120]

Afirmaţia de mai sus a Sfântului Chiril al Alexandriei ne face cât se poate de conştienţi că mai de vreme sau mai târziu absurdul va fi eradicat.

În rai nu există absurd deloc. Totul este plin de sens şi de logică în iad şi acest lucru este veşnic. Ei bine iadul va fi o veşnicie de absurd şi de rău.

Este bine să ştim aceste diferenţe fiindcă sunt mulţi care de fapt au ajuns să se obişnuiască cu absurdul din lumea noastră aşa de mult că ei cred că acest absurd va fi veşnic.

Ei bine absurdul nu va fi veşnic. Nu are cum să fie veşnic fiindcă absurdul nu vine de la Dumnezeu. Nimic din ceea ce face Dumnezeu nu este absurd. Absurdul este o consecinţă a

- răului demonic
- şi al păcatului oamenilor.

---

[118] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* omilia XXXVI, IV, în *PSB,* voi. 23, pp. 449-450.

[119] A se vedea Sfântul Siluan Atonitul, *Între iadul smereniei şi iadul deznădejdii* (Alba Iulia, 1993).

[120] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,* Cartea a treia, Cap. 6, în *PSB,* voi. 41, p. 371.

Sfântul Chiril al Alexandriei spunea că necredinţa este un lucru rău şi absurd fiindcă ea ne îndepărtează de Dumnezeu: „Căci cei ce n-au primit pe Cel venit la noi din ceruri, ca să ne îndreptăţească pe toţi prin credinţă *(Galateni* 2, 16), cum nu vor muri neîndoielnic în păcatele lor? Şi, neprimind pe Cel ce a venit ca să-i curăţească, cum nu vor rămâne în răutatea veşnică a necredinţei lor? Căci dacă moare nemântuit, ci aflat încă sub povara păcatului, cine se va îndoi de locul unde va fi trimis sufletul lui? Căci socotesc că pe unul ca acesta îl va primi iadul adânc şi va vieţui în întunericul nesfârşit, ba va locui şi în flăcări, fiind numărat între aceia despre care s-a spus prin cuvântul Proroculuі: *Viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge şi vor fi în văzul a tot trupul (Isaia* 66, 24)".[121]

Doi orăşeni creştin ortodocşi discutau într-o zi.

- Ştii ce să preocupă în ultima perioadă?
- Nu.
- Absurdul.
- Absurdul?
- Da.
- De ce?
- Îmi dau seama că în jurul nostru au loc multe lucruri absurde.
- Cum ar fi?
- Păi uită-te numai la viaţa politică.
- Ce este cu ea?
- Oamenii se luptă pe viaţă şi moarte după puterea politică.
- Aşa este.
- Nu este absurd să te lupţi pe viaţă şi moarte pentru ea?
- Este.
- Vezi?
- Da ai dreptate.
- Şi zici că lupta pentru putere politică te-a făcut să te gândeşti la absurd?
- Şi păcatul.
- Păcatul?
- Da.
- De ce?
- Ştii la ce concluzia am ajuns?
- Nu.
- Păcatul este cumva absurd.
- De ce?
- Din două motive.
- Care?
- 1. Primul este că păcatul nu se mulţumeşte să fie numai păcat ci ajungând să fie repetat devine patimă.
- Şi al doilea?
- 1. Păcatul este unul care ne scoate din voia lui Dumnezeu.
- Şi pentru asta este absurd?
- Da.
- Nu înţeleg.
- Câtă vreme eşti în voia lui Dumnezeu nu ai cum să intri în absurd.
- Asta aşa este.
- La Dumnezeu totul are sens şi viaţă.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Şi cum trebuie să eradicăm absurdul de la rădăcină?
- Nu prin răzbunare.
- Nu?
- Nu.
- De ce?

[121] Sf. Chiril al Alexandriei**,** *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,* Cartea a cincea, Cap. 3, în *PSB,* voi. 41, p. 564.

- Îţi voi spune o întâmplare în acest sens.
- Te ascult?
- Tu de emirul Aaron Reschid ai auzit?
- Nu.
- A fost un om foarte bogat
- Înţeleg.
- Ei bine într-o zi la el a venit fiul lui.
- Tată pot să discut ceva cu tine?
- Da.
- Bine.
- Ce este fiul meu?
- Uite cum este persoana (cutare) şi-a bătut joc de mama.
- Înţeleg.
- Vreau ca el să dea socoteală.
- Adică vrei să te răzbuni?
- Da.
- Nu cred că este bine fiul meu.
- De ce?
- Fiindcă răzbunarea nu ajută.
- Dar şi-a bătut joc de mama.
- Ştii cum este?
- Cum?
- O fiul meu! — răspunse tatăl — prin această faptă îţi vei bate joc şi mai mult de mama ta, decât acel netrebnic, căci ar putea crede că mama ta nu te-a învăţat să ierţi pe netrebnic.
- Nu m-am gândit la asta tată.
- Să te gândeşti.
- Ştii ce?
- Ce?
- Cred că ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Îţi mulţumesc că mi-ai deschis ochii.
- Pentru nimic fiul meu.
- Fiul a plecat liniştit la treburile lui.
- Este frumoasă întâmplarea, a spus celălalt orăşean.
- Şi a avut loc în realitate.
- Mi-am dat seama.
- Deci nu este bine să te răzbuni?
- Nu.
- Sunt de acord.
- Ştii cum se zice în popor?
- Cum?
- Că răzbunarea este arma prostului.
- Asta aşa este.
- Deci zici că nu trebuie să ne răzbunăm pe cei care creează absurdul în jurul nostru?
- Este mai bine să îi iertăm.
- Poate aşa este.
- Absurdul nu trebuie să fie însuşit ci mai mult combătut.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- A fost o discuţie cu mult folos.
- Da?
- Da.
- Nu mi-am dat seama.[122]

[122] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Prin urmare este bine să ştim că a lupta împotriva absurdului nu înseamnă că trebuie să ne răzbună împotriva celor care creează absurdul. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea că oricum Dumnezeu va ajunge să îi pedepsească pe aceştia mai de vreme sau mai târziu: „Dacă deci mlădiţa este în acest mod, atârnând, ca să spun aşa, degeaba de tulpina viţei, va fi expusă cuţitului lucrătorului, căci o va tăia cu siguranţă şi o va da ca gunoi deşert focului. Aceasta e osânda celor neroditori, precum socotesc că spune, în chip de parabolă, stăpânul către lucrător, despre smochin: *Taie-l; de ce să ocupe locul în zadar? (Luca* 13, 7). Aşa socotesc că şi Dumnezeu, Tatăl tuturor, taie mulţimea uscată şi neroditoare a mlădiţelor care atârnă fără folos de viţa spirituală. Căci cred că îngrijitorul de sufletele noastre, adică Dumnezeu, vrea să arate prin parabola de aici ce şi câtă pagubă suportă sufletul tăiat din comuniunea cu El. Căci va fi aruncat spre nimic cel ce nu se va folosi spre nici o facere de bine, predându-se în mod neîndoielnic chinului şi făcându-l se hrană focului a-toate-consumator. Dar şi prin proorocul Iezechiel s-a spus despre aceasta, tâlcuindu-se: *Fiul Omului, ce întâietate are lemnul de viţă de vie faţă de oricare alt lemn, şi coarda de viţă de vie între arborii din pădure? Se ia oare din el vreo bucăţică pentru vreun lucru? Se ia oare din el măcar pentru un cui, ca să atârni de el vreun lucru oarecare? Iată, el se dă focului spre ardere; amândouă capetele lui le mistuie focul, şi mijlocul arde şi el (Iezechiel* 15, 2-4). Înţelegi deci că ceea ce a fost tăiat şi desprins cu totul e pe de-a-ntregul nefolositor, deci nu poate fi folosit la nimic din cele necesare, ci do se dă focului".[123]

CAPITOLUL 3

ABSURDUL DIN LUMEA NOASTRĂ NU ESTE NIMIC ALRCEVA DECÂT O PREFGURARE A IADULUI ŞI DEMONICULUI

Suntem persoane care ne-am născut şi am crescut în această lume. Celor mai mulţi dintre noi ne vine greu să credem că tot ceea ce există este numai această lume şi dincolo de ea nu mai există nimic. Ei bine ceea ce ne spune creştinismul ortodox este că dincolo de această lume mai există ale două lumi care sunt în opoziţie una cu alta:

1. raiul îngerilor şi a lui Dumnezeu
2. şi iadul demonilor.

Antagonia dintre aceste două lumi a avut loc cu mult înainte de apariţia omului. Omul a fost creat de Dumnezeu şi el are libertatea de a opta între aceste două lumi.

Teoretic nimeni nu este de partea demonilor însă prin fapte evident că unii ajung să fie de partea lor. Mai de vreme sau mai târziu trebuie să ştim că tu toţii avem de făcut o alegere în acest sens.

Trebuie să ne dăm seama că alegerea noastră este una liberă şi nimeni nu ne constrânge să o facem. Nici pe diavol nu l-a constrâns nimeni să ajung să se facă din înger de lumină diavol al întunericului veşnic şi absolut. Prin urmare este bine să ştim că absurdul nu s-a născut

- din obligaţie,
- sunt presiune
- şi sub ameninţare.

Aceasta fiindcă demonii fac absurdul liber şi fără să fie presaţi de nimeni.[124]

Este evident că cel care creează absurdul în această lume va ajunge să aibă parte de el în lumea de dincolo. Sfântul Vasile cel Mare spunea în acest sens: „(...) când vei fi dus în faţa Stăpânului şi ţi se va cere rodul călătoriei îngăduite ţie pământ şi vei vedea că nu poţi arăta niciunul, vei plânge cu amar, vei locui într-un veşnic întuneric şi te vei ţine de rău pentru desfătarea şi rătăcirea ta, din pricina cărora ai pierdut timpul în care puteai să te mântui; dar de pe urma lacrimilor nimic nu vei mai câştiga, că spune David: în iad cine se va mărturisi Ţie?"[125]

Putem să vedem că Dumnezeu a creat lumea cu sens. Aceasta fiindcă se poate vedea că tot cea ce a fost creat în această lume are

- sens,
- înţeles,
- logică,
- noimă
- raţionalitate
- şi finalitate.

---

[123] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea a zecea, Capitolul al doilea, în PSB, voi. 41, pp. 932-933.

[124] A se vedea Petre Semen, *Păcatul: despărţire de Dumnezeu şi unire cu demonii* (Editura Sfântul Mina, 2017).

[125] Sf. Vasile cel Mare, Omilii şi cuvântări, Omilia a XXI-a, VI, în PSB, voi. 17, p. 558.

Finalitatea ultimă a omului este să ducă o viaţă veşnică fericită alături de Dumnezeu. Totuşi în această lume frumoasă şi cu sens de mai multe ori ajunge să intervină absurdul. De temem de multe ori de absurd şi de modul cum el ajunge să se manifeste. Totuşi această lume ne spune teologia creştin ortodoxă nu este

- veşnică,
- singură
- şi unica.

După cum am spus mai există o lume nevăzută compusă din rai şi iad.

Este evident că dacă în această lume nu am făcut decât să cultivăm absurdul ei bine în lumea de apoi ne vom lipsii de prezenţa lui Dumnezeu. De ce? Fiindcă Dumnezeu nu este absurd şi nici nu vrea să ştie de absurd. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea în acest sens: „sau cum îşi va mai aduce aminte de Dumnezeu, pentru a împlini porunca Lui, cineva dintre cei coborâţi la iad?”[126]

Sunt mai multe persoane care ajung să creeze absurdul pentru cei din jurul lor.

- Criminali,
- dictatori,
- sabotori,
- tirani,
- hoţi
- sau violatori

sunt cu toate nu numai persoane păcătoase ci la fel de bine şi persoane care ajung să răspândească în jurul lor absurdul.

Există cu adevărat o plăcere sadică de a ajunge să îi vezi pe cei din jurul tău suferit de absurd şi tu să nu fi afectat de el.

Totuşi trebuie să ştim că cei care au creat absurdul în această lume ajung de multe ori să ajungă să le pară rău pentru ceea ce au făcut. Ei se pocăiesc şi astfel sunt primiţi ca fii ai lui Dumnezeu. Totuşi sunt şi mulţi care nu se pocăiesc. Ei cred că se vor pocăii în viaţa de apoi. Doar că nu mai există pocăinţă în viaţa de apoi. Sfântul Chiril al Alexandriei spunea în acest sens: „se vor arunca în iad, unde se vor pedepsi şi pocăinţa întârziată de acolo nu le va mai fi de niciun folos.”[127]

Este evident că demonii de multe ori ne fac să ne confruntăm cu realitatea

- crudă,
- bestială
- şi iraţională

a absurdului.

În această situaţie se cuvine să luptăm şi să nu stăm pasivi. Evident că sunt şi mulţi care nu se sinchisesc prea mult când sunt confruntaţi cu demonicul şi absurdul care iasă din el. aceasta fiindcă ei sunt laşi şi nu vor să se lupte de partea

- binelui,
- a raţiunii
- şi a sensului.

Despre cei care cred că nu trebuie să se opună absurdului demonilor Clement Alexandrinul spunea: „dar dacă alergi să te lăfăi în plăceri, păcătuind mereu, dacă preferi desfătarea de aici în locul vieţii veşnice, dacă întorci spatele Mântuitorului, care-ţi dă iertare, atunci nu da vina nici pe Dumnezeu, nici pe bogăţie, nici pe starea ta de frunte, pentru că tu, de bunăvoia ta, ţi-ai pierdut sufletul”.[128]

Sufletul uman este prin urmare ţinta demonilor care trebuie să ştim că ajung să îi prezinte acestuia lucruri absurde cum sunt patimile şi păcatele ca fiind cu

- sens,
- logică,
- şi înţeles.

În acest sens cei care ajung să pătimească de pe urma demonilor sunt cei care sunt

- ignoranţi,
- nepăsători
- şi dezinteresaţi.

---

126 Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului* Ioan, Cartea a treia, Cap. IV, în PSB, voi. 41, p. 327.

127 Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, Cartea a şasea, Capitol unic, în PSB, voi. 41, p. 707.

128 Clement Alexandrinul*, Care bogat seva mântui?,* 42.18., în PSB, voi. 4, p. 66.

Demonicul este unul care ajunge să creeze iluzia puterii. Aceasta fiindcă atunci când cineva ajunge să se mânie el crede că este puternic. Sfinţii părinţi au altă părere cu privire la acest lucru. Ei ne spun că de fapt mânia nu este în nici un fel dovadă de putere ci mai mult de slăbiciune fiindcă suntem unii care dăm dovadă că nu ne putem controla impulsurile şi instinctele.[129]

Este evident că deşi absurdul ajunge să contamineze lumea noastră cu iraţionalul şi ilogica lui acest lucru nu poate să dureze la nesfârşit fiindcă după cum am spus absurdul ajunge să creeze multă suferinţă în cei din jurul nostru. Cu privire la acest lucru Sfântul Vasile cel Mare spunea cât se poate de concludent: „din pricina unei desfătări trecătoare a păcatului mă chinui veşnic! Din pricina plăcerii trupului, sunt dat focului! Judecata lui Dumnezeu e dreaptă! Eram chemat şi nu ascultam! Eram învăţat şi nu luam aminte! Mi se aduceau mărturii şi râdeam de ele!”[130]

Este adevărat că Dumnezeu nu a menit această lume pentru absurd ci mai mult a menit-o pentru frumos şi bine. Totuşi sunt mulţi care sunt seduşi de

- raţionalul,
- ilogicul
- şi demonicul

absurdului.

Aceştia se cred oameni puternici fiindcă după cum am spus absurdul creează iluzia puterii. Ei bine aceste persoane nu sunt puternice ci din contră unii slabi. De ce? Fiindcă ei sunt unii care nu mai ajuns să vadă sensul şi logica

- ultimă
- şi finală

a lucrurilor.

Urâtul este şi el o altă modalitate de manifestare a absurdului. Sunt mai mulţi care evident că nu ştiu că urâtul este absurd fiindcă pentru ei frumosul nu este prea bine definit. Nu este de mirare că una dintre cele mai mari colecţii mistice a creştinismului ortodox se numeşte Filocalia adică iubirea de frumos.

Absurdul este unul care ne face să suferim fiindcă nu mai vedem dincolo de el sensul şi înţelesul pe care Dumnezeu le-a lăsat în această lume.

Nu este un loc ca Auschwitz una dintre cele mai mari expresii ale absurdului din lumea noastră? Fără doar şi poate că da.

Ca absurdul să ajungă să triumfe în lumea noastră tot ceea ce trebuie să facem noi este să nu luptăm cu el.

Cu privire la acest lucru Sfântul Ioan Gură de Aur era cât se poate de concludent: „când a vorbit despre împărăţie, după ce a spus: Veniţi de moşteniţi împărăţia, a adăugat: cea pregătită vouă de la întemeierea lumii; dar când a vorbit de foc, n-a mai grăit aşa, ci: cel pregătit diavolului. Eu, le spune Hristos păcătoşilor, v-am pregătit împărăţia; focul nu-i pregătit vouă, ci diavolului şi îngerilor lui; dar pentru că voi înşivă v-aţi aruncat în el, vina e a voastră.

Hristos îşi îndreptăţeşte hotărârea Lui nu numai prin cele spuse mai înainte, ci şi prin cele ce le mai spune, arătând pricinile osândirii lor: Am flămânzit şi nu Mi-aţi dat să mănânc. De-ar fi fost chiar un duşman cel ce întindea mâna, oare, suferinţele lui, foamea lui, frigul lui, lanţurile lui, goliciunea lui, boala lui, umbletul lui de ici-colo sub cerul liber n-ar fi fost în stare să înmoaie şi să înduplece chiar pe cel mai nemilos om? Aceste suferinţe sunt în stare să pună capăt şi duşmăniei. Dar voi n-aţi făcut aceasta nici prietenului vostru, care vă e prieten şi binefăcător şi stăpân. De vedem un câine flămând, ni se face milă de el; o sălbăticiune de-o vedem înflămânzită, ni se moaie inima; dar ţie nu ţi se înmoaie inima când vezi pe Stăpân flămând? Poţi să mai aperi o astfel de purtare?”[131]

Este clar că deşi demonii sunt fiinţe ale absurdului ei vor încerca să ascundă acest lucru şi să ne facă să credem că de fapt tot ceea ce fac ei are sens şi logică. Ce logică să fie în acea că e cred că răul este un lucru

- bun,
- frumos
- de dorit,
- vrednic
- şi potrivit de a fi făcut?

---

[129] A se vedea Gabriel Bunge, *Mânia și terapia ei după Ava Evagrie Ponitcul sau vinul dracilor și pâinea îngerilor* (Sibiu, 2016).

[130] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări,* Omilia a XIII-a, VIII, în PSB, voi. 17, p. 499.

[131] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, omilia LXXIX, II, în PSB, voi. 23, pp. 898-899.

Evident că nici unul. Fost Sfântul Grigorie de Nyssa cel care ne-a spus că de fapt nu ai cum să fie un om dedat absurdului şi în acelaşi timp să spui că eşti un om credincios. Aceasta fiindcă noţiunea de absurd nu este deloc compatibilă cu Dumnezeu şi existenţa Lui: „căci Domnul nu primeşte nici să fie şi nici să se numească Domn al slavei pentru cei necinstiţi. De aceea, numai acela care este străin de toată purtarea cea urâtă şi de toată netrebnicia, atât în ce priveşte omul cel văzut, cât şi cel ascuns, poate face stăpân al lui pe Cel ce este şi se numeşte Domn nu al necinstei, ci al slavei".[132]

Doi istorici discutau într-o zi.

- Ce vreme bună.
- Da este foarte frumos.
- Şi ce mai faci?
- Mă preocupă problema absurdului.
- De ce?
- Fiindcă trebuie să recunoaştem un lucru.
- Care?
- Există mult absurd în istoria umană.
- În ce sens?
- Chiar asta este.
- Ce?
- Sensul.
- Adică?
- Sunt mulţi istorici care nici nu ştiu dacă istoria are un sens.
- Are un sens.
- Care?
- Ca omul să fie fericit.
- Poate să fie omul fericit în istorie?
- Dacă vrea cu adevărat.
- Poate.
- Nu poate.
- Nu?
- Nu.
- Dar cum?
- Singur.
- Înţeleg.
- Şi atunci cum rămâne cu absurdul din istorie?
- Este Dumnezeu cauza lui?
- Nu.
- Este foarte important să ştim acest lucru.
- De ce?
- Fiindcă sunt mulţi care Îl învinovăţesc pe Dumnezeu de absurdul din istorie.
- Aşa este.
- Dumnezeu nu a creat absurdul.
- Ştiu asta.
- Mă bucur.
- Omul însă trebuie să se lupte cu absurdul.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Ca să nu îl facă unica realitate din această lume.
- Nu prea înţeles.
- Te voi face să înţelegi.
- Te rog.
- Îţi voi spune o întâmplare în acest sens.
- Te ascult.

[132] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre desăvârşire, către monahul Olimpiu*, în PSB, voi. 30, p. 473.

- Ştii că până la mijlocul secolului XX India a fost o colonie engleză?
- Da.
- Ei bine un indian s-a dus la vânătoare.
- Şi?
- A fugit după vânat până şi-a dat seama că s-a rătăcit.
- M-am rătăcit. Ce voi face acum?
- Şi ce a făcut?
- A încercat să găsească drumul.
- Şi l-a găsit?
- Nu.
- Păcat.
- Indianul era înfometat, însetat şi obosit.
- Îmi dau seama.
- La un moment dat a putut vedea în drumul lui coliba unui englez.
- A găsit scăparea.
- Nu.
- Nu? De ce?
- S-a dus la englez şi i-a spus:
- Domnule m-am rătăcit.
- Şi?
- Nu aveţi nişte apă şi o bucată de pâine.
- Nu.
- Vă rog domnule.
- Nu am.
- Sunt însetat şi înfometat.
- Pleacă de aici.
- Dar vă rog domnule.
- Englezul a pus câinii pe el.
- Şi ce a urmat?
- Indianul a mers mai departe şi a găsit un al indian care i-a arătat drumul.
- După câteva luni englezul la rândul lui s-a rătăcit în pădure.
- S-a întors roata.
- Se poate spune.
- Şi ce a urmat?
- Ei bine în cele din urmă s-a întâlnit cu un indian.
- Domnule te rog ajută-mă.
- De ce?
- M-am rătăcit.
- Mi-am dat seama.
- Pe unde este drumul de ieşit de aici?
- Uite cum este: s-a înserat.
- Aşa este.
- Du-te la mine în cort şi îţi voi arăta drumul mâine dimineaţă.
- Bine.
- Englezul a fost primit foarte bine şi i s-a dat să mănânce şi să bea.
- A doua zi indianul i-a arătat drumul.
- Îţi mulţumesc pentru toate.
- Nu îţi aduci aminte de mine? A întrebat indianul.
- Nu.
- Sunt cel care s-a rătăcit prin pădure acum câteva luni şi ţi-am cerut ajutorul pe care tu nu mi l-ai dat.
- Să mă ierţi.
- Să fi iertat.

Indianul se uita cum englezul mergea pe drumul de ieşire din pădure.[133]

[133] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Avem mai sus o întâmplare care ne spune că răului şi absurdului nu trebuie să îi răspundem cu răzbunare şi răutate. Aceasta fiindcă în cele din urmă trebuie să lăsăm judecata lui Dumnezeu. Sfântul Ambrozie al Milanului spunea în acest sens: „aşadar, cât timp este aşteptată împlinirea vremii, aşteaptă şi sufletele răsplata ce li se cuvine. Pe unele le aşteaptă pedeapsa, pe altele fericirea veşnică; dar, în răstimpul acesta, nici primele nu sunt fără pedeapsă, nici cele din urmă fără folos. Căci primele - se vor tulbura văzând că pe sufletele care au păzit legea lui Dumnezeu le aşteaptă cununa dreptăţii (2 *Timotei* 4, 8) şi că lăcaşurile lor sunt păzite de îngeri, pe când ele vor fi pedepsite pentru făţărnicia şi trufia lor şi vor avea parte de ruşine şi tulburare încât, privind preamărirea Celui Preaînalt, roşesc să vină în faţa Aceluia ale Cărui porunci le-au dispreţuit. La fel a fost şi cu Adam (cf. *Facerea* 3, 8): precum i-a fost călcarea poruncii, aşa i-a fost ruşinea, fiindcă, precum a alunecat prin nerespectarea poruncilor cereşti şi s-a ascuns de ruşinea căderii sale, tot aşa nu a îndrăznit să înfrunte strălucirea prezenţei dumnezeieşti, de ruşinea conştiinţei sale păcătoase; la fel nici sufletele păcătoşilor nu vor îndura strălucirea acelei lumini scânteietoare, în a cărei prezenţă îşi vor aminti că au greşit”.[134]

Ceea ce am voit să arătăm în acest capitol este că absurdul poate să existe nu numai la nivel material ci la fel de bine şi la nivel spiritual. Lumea demonicului este o lume a absurdului absolut fiindcă acolo nu mai există

- raţiune,
- logică
- responsabilitate
- şi înţelegere.

Sunt mulţi care nu cred acest lucru însă el a putut să fie văzut de mai mulţi sfinţi creştin ortodocşi. A crede în rău şi a voii să săvârşeşti numai răul este un lucru absurd în cele din urmă.

A lucra şi a voii numai absurdul este un mare păcat. Acest lucru atrage cu sine pedeapsa lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea în acest sens: „nici de osândă, nici de pedeapsă şi n-ar mai fi fost nici urmă de răutate; cei răi ar fi trebuit sau să nu se nască sau să moară îndată ce s-au născut.

Se cuvine să-ţi spun mai întâi cuvintele apostolice: *Dar tu, omule, tu cine eşti care răspunzi înaintea lui Dumnezeu? Oare făptura va zice Celui ce a făcut-o: Pentru ce m-ai făcut aşa? (Romani 9,* 20). Iar dacă vrei şi argumente, îţi voi spune că sunt mai mult admiraţi cei buni când se găsesc printre cei răi; atunci se vădeşte mai ales bunătatea şi multa lor filosofie. Dar tu, spunând acestea, nimiceşti temeiul luptelor şi al strădaniilor.

Dar ce? Ca să se arate aceştia buni, trebuie să fi pedepsiţi alţii?

- Doamne fereşte! Ei nu sunt pedepsiţi ca să se arate ceilalţi buni, ci sunt pedepsiţi pentru răutatea lor; nici n-au ajuns răi pentru că au fost aduşi aşa pe lume, ci pentru răutatea lor; nici n-au ajuns răi pentru că au fost aduşi aşa pe lume, ci pentru că sunt trândavi. De aceea şi sunt pedepsiţi. Şi cum să nu fie vrednici de pedeapsă, când au avut atâţia dascăli de virtute şi n-au câştigat nimic. După cum cei buni şi virtuoşi sunt vrednici de îndoită cinste şi pentru că au ajuns de folos şi pentru că n-au fost vătămaţi cu nimic de cei răi, tot aşa şi cei răi sunt vrednici de îndoită pedeapsă şi pentru că au ajuns răi, când puteau să ajungă buni - dovadă cei care au ajuns buni - şi pentru că n-au câştigat nimic de la cei buni”.[135]

Ceea ce se poate înţelege din întâmplarea de mai sus este că în cele din urmă absurdul şi răul vor fi pedepsite de Dumnezeu. Sunt mulţi care lucrează absurdul şi le fac vieţile semenilor lor absurde. Ei bine ei nu vor rămâne nepedepsiţi.

Este bine să ştim că este foarte uşor sau mai bine este mult mai uşor să creezi absurdul şi să ajungi să înşeli oameni decât să faci binele şi să îi aduci la bine. Trebuie să fim conştienţi că în cele din urmă absurdul este un lucru care ne face să suferim şi acest lucru nu trebuie trecut vederea. Suferim fiindcă semenii noştri ajung să ne facă existenţa absurdă.

Când cineva ne face viaţa absurdă trebuie să ne gândim că şi Hristos s-a confruntat cu absurdul. Nu a fost crucea un lucru absurd? Fără doar şi poate că se poate spune că crucea a fost cel mai absurd lucru din viaţa lui Hristos. Totuşi Hristos a trecut peste absurdul crucii.

Cu privire la diferenţa dintre cei care au dus o viaţă absurdă şi cei drepţi Sfântul Vasile cel Mare spunea: „cel care s-a ostenit în veacul acesta, acela va trăi până la sfârşit; dar cel care a dus-o în petreceri şi desfrânări, care pentru a duce o viaţă molatecă s-a îmbrăcat în porfiră şi vison, veselindu-se în fiecare zi luminat (*Luca* 16, 19), care a fugit de ostenelile cele pentru virtute şi nici nu s-a ostenit în veacul acesta, nu va trăi nici în cel ce va să fie, ci va vedea de departe viaţa, chinuindu-se în flacăra cuptorului”.[136]

---

[134] Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre binefacerile morţii,* X. 47, în *PSB,* voi. 52, pp. 492-493.

[135] Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* omilia LXXXI, II, în *PSB,* voi. 23, p. 918.

[136] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi,* Omilia la Psalmul XLVIII, V, în *PSB,* voi. 17, p. 315.

După cum am spus sunt unii care de fapt cred în puterea absurdului ca unul care va dăinuii veşnic. Trebuie să ştim că absurdul însă are o existenţă şi a viaţă limitată.

Adepţii absurdului sunt unii care cred că de fapt pot să îl propage în jurul lor fără ca ei să fie afectaţi. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că în cele din urmă absurdul este un lucru care ne face să ne dăm seama că la un moment dat vom da seama de faptul că

- l-am propagat,
- l-am răspândit,
- l-a lucrat
- şi l-am susţinut.

Tot Sfântul Vasile cel Mare spunea în acest sens: „(...) la arătarea Judecătorului aşteptat - iar venirea Lui este neîndoielnică - tu singur îţi vei închide cinstea şi slava cerească şi-ţi vei deschide foc nestins, gheenă, chinuri şi veacuri amare de dureri, în locul unei vieţi fericite îndelungate. Să nu-ţi închipui că încerc să te sperii cu sperietori mincinoase, cum fac mamele şi doicile cu copiii care plâng fără noimă şi neîntrerupt, liniştindu-i cu povestiri născocite. Cele ce vă spun nu sunt basme, ci adevăr propovăduit mai dinainte de o gură nemincinoasă. Să fii deplin încredinţat că, după spusa evanghelică, nici o iotă sau cirtă nu va trece din cuvintele Domnului (*Matei* 5, 18)".[137]

Este bine să ştim că tot ceea ce face demonii este absurd în cele din urmă însă ei ajung să ascundă acest lucru la fel cum diavolul a ascuns atunci când i-a spus Evei în rai că dacă va mânca din pomul cunoştinţei binelui şi răului vor murii. Fiindcă este o fiinţă absurdă trebuie să ştim că tot ceea ce poate oferii diavolul este absurdul. Este acest absurd care ajunge să ne facă viaţa insuportabilă.

Totuşi creştinul ortodox are un aliat împotriva absurdului diavolului: pe Domnul Iisus Hristos. Dacă în această viaţă omul nu va ajunge să urmeze lui Hristos ei bine viaţa lui veşnică va ajunge să devină un absurd veşnic. Aceasta fiindcă acest lucru l-au ales deja diavolii din iad. Sfântul Vasile cel Mare ţinea să ne atenţioneze că: „suferinţele din iad nu au autor pe Dumnezeu, ci pe noi înşine".[138] Aceasta fiindcă am fost noi cei care am ales absurdul patimilor şi păcatelor mai mult decât logica şi raţiunea virtuţilor.

După cum am spus sunt mai mulţi care nu îşi dau seama de faptul că absurdul este un lucru care vine de la demoni. Acest lucru a putut să fie certificat de spiritualitatea creştin ortodoxă după mai bine de 2000 de ani de experienţe.

Au fost mai mulţi pe parcursul istoriei care au crezut că ceea ce fac demonii este

- logic,
- raţional,
- cu sens
- şi cu înţeles.

Ei bine s-au înşelat amarnic. Aceasta fiindcă demonii din proprie iniţiativă au păşit pe calea absurdului atunci când au decis să îi întoarcă spatele lui Dumnezeu.

Cei care sunt seduşi de demoni prin patimi şi păcate cred că acest mod de viaţă va ajunge să se continue şi după moarte. Aceasta fiindcă ei sunt înşelaţi de demoni care îi stăpânesc. Nu trebuie să ne facem nici o iluzie: demonii nu pot oferii decât ceea ce sunt ei: absurzi.

Iadul este un loc al absurdului fiindcă el înseamnă chinuri veşnice. Au fost demonii are au crezut că dacă vor câştiga în rebeliunea lor împotriva lui Dumnezeu vor ajunge să fie unii care să ducă o viaţă

- normală,
- obişnuită
- şi firească.

Ei bine acest lucru nu a avut loc fiindcă fără de Dumnezeu totul devine un mare absurd. Nu fără de nici un motiv Sfântul Ioan Teologul l-a denumit pe Hristos Logos, adică raţiunea (cuvântul) lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă Hristos este logica lumii în cele din urmă. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea în acest sens: „(...) pe cel care spune fratelui său: *nebunule,* îl pedepseşte cu gheena focului. Acum, pentru prima dată, Hristos pomeneşte de gheenă. Mai înainte, vorbise mult de împărăţia cerurilor; dar abia acum vorbeşte de gheenă, arătând cu asta că împărăţia cerurilor se datoreşte iubirii Sale de oameni şi voinţei Sale, pe când iadul se datoreşte vieţii noastre păcătoase".[139]

---

[137] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări,* Omilia a VIII-a, VIII, în *PSB,* voi. 17, p. 433.

[138] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări,* Omilia a IX-a, III, în *PSB,* voi. 17, p. 436.

[139] Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, omilia XVI, VIII, în PSB, voi. 23, pp. 210-211.

De multe ori sunt mai multe persoane care pot să vadă că absurdul este unul care bântuie lumea noastră şi aceste persoane nu ştiu cum să îi vină de hac şi cum să scape de el. De ce? Fiindcă absurdul mai de vreme sau mai târziu va ajunge să creeze suferinţă. Nimeni nu vrea să trăiască o viaţă absurdă însă de multe ori viaţa noastră adevărul este că devine un mare absurd.

Despre cum ajunge să ne afecteze absurdul dincolo de această viaţă Sfântul Grigorie de Nyssa spunea: „(...) din istorisirea despre bogatul milostiv şi săracul Lazăr mai aflăm o învăţătură strâns legată de discuţiile noastre. Scriptura ne spune despre acel om că era împătimit şi iubitor de trup, întrucât după ce a înţeles că nu poate să scape de nefericirea lui, îşi făcea griji pentru rudele lui după trup rămase încă în viaţa pământească. Şi după ce Avraam i-a spus că viaţa celor ce trăiesc în trup este în grija lui Dumnezeu şi că ei au libertatea de a se lăsa conduşi de Lege şi Proroci, bogatul tot mai stăruia că doar-doar le va fi mai vrednică de crezare o solie dusă de cineva înviat din morţi.

Dar ce învăţătură - am întrebat eu - putem trage de aici?

Ea mi-a spus: vedem pe de o parte că sufletul lui Lazăr nu se îngrijorează de cele ale vieţii acesteia şi nu se mai întoarce spre niciunul dintre lucrurile lăsate în urmă. Pe de altă parte însă, bogatul şi după moarte se lipeşte de viaţa trupească, parcă ar fi folosit în acest scop un clei, fiindcă nu s-a dezbărat de ea cu totul, nici după ce a încetat de a trăi pe pământ, ci îşi face încă mereu griji de trup şi de sânge. Din aceea că bogatul se roagă să-i fie scăpate rudele de la rele, reiese limpede că el nu este încă dezlegat de împătimirea trupească, de aceea - continuă ea (Sf. Macrina - n.n.) - sunt de părere că Domnul ne învaţă următoarele: cei ce trăiesc în trup trebuie să se dezlege de legătura cu viaţa, mai ales printr-o viaţă virtuoasă".[140]

Afirmaţia de mai sus ne spune că cei care au ales să ducă o viaţă a absurdului vor ajunge ca veşnic să trăiască în absurd. Aceasta fiindcă ei sunt unii care nu vor mai putea să se întoarcă la

- normal
- şi la firesc.

Este greu pentru mulţi să creadă că există un loc în care absurdul va ajunge să existe veşnic. Un astfel de loc este iadul în care totul este

- cu susul în jos
- nenatural
- şi pervertit.

Fiindcă cei absurzi cred că tot ceea ce există este această lume trebuie să ştim că ei nu se vor întreba cu privire la viaţa de apoi. În cele din urmă ei cred că moartea înseamnă o trecere în nefiinţă. Ei bine după dogma creştin ortodoxă viaţa de apoi în nici un fel nu este nefiinţă.

Este adevărat că sunt puţini cei care ajung să vadă absurdul ca fiind un lucru ce poate exista veşnic. Iadul demonstrează că acest lucru este posibil. De ce? Fiindcă atunci când este bântuit de absurd ei bine omul ajunge să sufere. Cum să nu fie acest lucru pe placul demonilor din iad.

Am spus că demonii din iad vor să ne facă viaţa absurdă. De multe ori ei reuşesc acest lucru şi trebuie să fim atenţi cu aceasta. Sfântul Grigorie de Nyssa spunea în acest sens: „dacă cineva îşi formează o minte cu totul trupească, punându-şi toată pornirea şi lucrarea sufletului în slujirea dorinţelor trupeşti, un astfel de om nici după ce a ieşit din trup nu se desparte cu totul de patimile trupeşti. După cum cei ce-şi petrec cea mai mare parte a vieţii în locuri rău mirositoare, nici dacă s-ar muta în aer curat n-ar putea să se curăţească de putoarea aceea, care a intrat în ei prin petrecerea lor îndelungată în mirosul greu, tot aşa şi cei iubitori de trup n-ar fi cu putinţă să nu ducă cu ei, după mutarea în viaţa cea nevăzută, măcar cât de puţin din putoarea trupului; iar din pricina aceasta, suferinţa le sporeşte, fiindcă sufletul lor a ajuns şi mai legat de cele materiale".[141]

Viaţa aceasta este una care este definitorie cu privire la viaţa de apoi. Aceasta fiindcă în ea ajungem să decidem în ce direcţie ajungem să o luăm.

- Criminalii,
- sadicii,
- tiranii
- sau perverşii

sunt unii care au ales calea absurdului. Ei bine ei vor avea parte de absurd în viaţa de apoi.[142]

Absurdul este un lucru care nu se manifestă numai în lucrurile materiale ci la fel de bine şi în cele spirituale. Aceasta fiindcă se poate vedea că sufletul este unu care ajunge să se îmbolnăvească şi să sufere de pe

---

[140] Sf. Grigorie de Nyssa, *Dialogul Despre suflet şi înviere,* în *PSB,* voi. 30, p. 378.

[141] Grigorie de Nyssa, *Dialogul Despre suflet şi înviere,* Preliminarii, în PSB, voi. 30, pp. 378-379.

[142] A se vedea Radu Teodorescu, *Sufletul între îngeri şi demoni* (Cugir, 2023).

urma alegerilor sale. Patimile sunt un fel de absurd care a pus stăpânire pe suflet care are nevoie să se elibereze de ele. Sfântul Grigorie de Nyssa spunea în acest sens: „(...) dacă cineva nu prezintă dovezi că este bun, acela este rău. Or, cel rău nu va avea nici cinste, nici mărire, nici nestricăciune, nici putere. Deci, în chip necesar nu trebuie să ne îndoim că unde nu se află nimic din toate acestea, acolo se află contrarele lor: neputința, necinstea, stricăciunea şi tot ce este asemenea cu ele, care, după cum am spus mai înainte, sunt patimi ruşinoase. Sufletul anevoie se poate elibera de acestea, fiindcă ele au pus stăpânire pe el, au crescut împreună cu el şi s-au făcut una cu el".[143]

Doi soldați dintr-o armată discutau.

- Şi cum mai merge?
- Nu prea bine.
- De ce?
- Mă confrunt cu un lucru.
- Care?
- Nu crezi că armata este un lucru absurd?
- Nu.
- Eu încep să cred că da.
- De ce?
- În armată se spune că ordinul se execută nu se discută.
- Aşa este.
- Păi nu este acest lucru absurd?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă trebuie să te bazezi pe încredere.
- Ce încredere?
- În superiorii tăi.
- Şi dacă ei se înşeală?
- Este şi aceasta o posibilitate.
- Păi vezi?
- Idea este că cel care dă un ordin trebuie să fie un gradat.
- De ce?
- Fiindcă în lume trebuie să fie ierarhie.
- Și la ce ajută ierarhia?
- La ordine.
- Oare?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Dacă nu ar fi ierarhie lumea ar cădea în haos.
- Asta aşa este.
- Mă gândesc dacă sunt potrivit pentru armată.
- Nimeni nu se naşte soldat.
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă devii soldat.
- Da cred că ai dreptate.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Un soldat trebuie să ştie să îşi ierte superiorii după cum şi el este iertat de el.
- Adică cum?
- Aşa cum auzi.
- Nu înțeleg.
- Te voi face să înțelegi.
- Te ascult.
- Îți voi spune o întâmplare.

[143] Sf. Grigorie de Nyssa, *Dialogul Despre suflet şi înviere,* Preliminarii, în *PSB,* voi. 30**,** p. 408.

- Care?
- Se spune că un soldat a ucis pe tatăl unui alt soldat.
- Şi?
- Timpul a trecut şi în cele din urmă soldatul criminal a căzut în mâinile fiului tatălui ucis.
- Şi ce a făcut acesta?
- I-a spus:
- Ai căzut în mâinile mele.
- Milă.
- Milă?
- Da.
- Dar tu când l-ai ucis pe tata ai avut milă?
- Iartă-mă.
- De ce să te iert?
- Îndură-te de mine, ca şi Iisus cel de pe cruce, care se îndura de lumea ce zăcea la picioarele Lui.
- Dintr-o dată soldatul tatălui ucis s-a răzgândit.
- Cum?
- Bine, te voi ierta.
- Nici nu ştii cât îţi mulţumesc.
- Ştiu că îţi pare rău că l-au ucis pe tata.
- Nu este zi că nu mă gândesc la asta.
- Te mustră conştiinţa?
- Da.
- Înţeleg.
- Şi l-a iertat?
- Da.
- Cred că a făcut bine.
- Evident.
- Răzbunarea nu este bună.
- În nici un caz.
- Dar uneori este aşa de greu să ierţi.
- Dacă Dumnezeu nu ne-ar ierta pe noi lumea de mi multă vreme ar fi distrusă.
- Aşa este.
- Deci trebuie să credem în iertare.
- Şi să mergem pe iertare.
- Sunt de acord.
- Deci este posibil ca un superior să îţi dea ordine greşite.
- Şi trebuie să îl iertăm?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă el a voit binele.
- Cred că ai dreptate.
- Mă bucur că eşti de acord.
- Eu nu am probleme cu disciplina din armată.
- Ci mai mult cu executarea ordinelor?
- Da.
- Mi-am dat seama.
- Forte bine.
- Acum eşti lămurit?
- Da.
- Mă bucur.
- A fost o conversaţie plăcută.
- Sunt de acord.
- Toate cele bune.[144]

[144] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Întâmplarea de mai sus ne spune că dacă nu vom ajunge să îi iertăm şi să îi iubim pe cei care susţin şi fac absurdul ei bine viaţa noastră la rândul ei se va contamina de absurd. Trebuie să vedem acest lucru şi să devenim conştienţi de el fiindcă sunt din ce în ce mai puţini cei care sunt dispuşi să ierte. Gânditorul creştin antic Salvianus spunea în acest sens: „de îndată ce îngăduim lucruri care duc la chinuri, suntem înşine autorii chinurilor noastre. Pentru ce ne plângem dar de asprimea pedepselor? Fiecare dintre noi se pedepseşte de către el însuşi. Şi, de aceea, acel cuvânt profetic ne spune: *Iată voi toţi aţi aprins focul şi aţi dat puteri flăcărilor: mergeţi în para focului vostru şi a flăcărilor pe care le-aţi aprins (Isaia* 50, 11). Tot neamul omenesc se prăbuşeşte în pedeapsa cea veşnică, potrivit acestei rânduieli pe care a arătat-o Scriptura: mai întâi aprinde focul, apoi dă putere flăcărilor şi după aceea intră în flăcările pe care el le-a pregătit. Când, aşadar, şi-a aprins omul pentru prima dată focul cel veşnic? De bună seamă că de la primul păcat. Dar când dă puteri focului? Când îngrămădeşte păcate peste păcate. Şi când va intra în focul cel veşnic? Când suma fără leac a tuturor relelor va întrece orice măsură prin excesul delictelor din ce în ce mai mari, precum spune Mântuitorul nostru către fruntaşii iudeilor: *întreceţi măsura părinţilor voştri, şerpilor, fii de vipere (Matei* 23, 32)”.[145]

CONCLUZII

Am voit să prezentăm în această carte o imagine de ansamblu a ceea ce este absurdul şi care sunt toate implicaţiile lui

- materiale
- şi spirituale.

Am arătat că patimile şi păcatele deşi se prezintă pe sine în primă instanţă ca fiind bune sunt absurde la final. Aceasta fiindcă ele sunt unele care ne ţin legaţi numai de această lume şi nu ne lasă se ne îndreptăm spre lumea de apoi.

Cartea noastră se vrea mai înainte de toate un manifest împotriva absurdului. De ce? Fiindcă de-a lungul istoriei sub o formă sau alta absurdul a creat şi continuă să creeze suferinţă. Absurdul poate să se manifeste – la fel ca răul – sub forme multiple:

- crimă,
- viol,
- furt,
- şantaj,
- tiranie
- sau dictatură.

Toate acestea sunt manifestări ale răului care ne demonstrează că răul nu este

- logic,
- raţional
- şi firesc.[146]

Sfântul Chiril al Alexandriei ne spune că în cele din urmă absurdul este o alegere proprie pe care fiecare dintre noi o facem din libertate: *„iar judecata este aceasta, că Lumina a venit în lume, şi oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina (Ioan* 3, 19). (...) Căci cei ce aleg să zacă în întuneric, deşi pot fi luminaţi, cum nu-şi hotărăsc ei înşişi suferinţele şi nu merg prin proprie pornire spre pătimirea celor pe care le puteau ocoli dacă ar fi voit să cerceteze drept lucrurile şi ar fi pus cele rele pe al doilea plan faţă de cele bune?”[147]

Demonii în această viaţă nu pot să ne constrângă la absurd. Suntem liberi să optăm între absurd şi logică după propria alegere.

Faptul că există atât de multă suferinţă şi durere în jurul nostru nu i se datorează lui Dumnezeu ci mai mult diavolului şi propriilor noastre alegeri.

Oamenii au găsit de cuviinţă că Hristos – care a venit să ne scoată din absurdul patimilor şi al păcatelor – merită să fie crucificat. Este evident că sunt mulţi care sub o formă sau alta au ajuns să se dedice şi să susţină absurdul.

Răul deşi pare logic – după cum am spus – este în cele din urmă ilogic şi absurd.

Am mai vorbit în această carte că dacă voim să înfrângem absurdul din lumea noastră trebuie să îi cerem ajutorul lui Hristos.

---

145 Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu,* Cartea a IV-a, VIII, 36-37, în *PSB,* voi. 72, p. 241.

146 A se vedea Radu Teodorescu, *Răul în religiile lumii* (Pennsylvania, 2002).

147 Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,* Cartea a doua, Cap. I, în *PSB,* voi. 41, p. 180.

Fără Hristos în cele din urmă suntem aproape neputincioşi în confruntarea noastră cu forţele absurdului în această viaţă. Este o luptă grea pe care a anticipat-o şi Hristos: „în lume necazuri veţi avea; dar îndrăzniţi. Eu am biruit lumea" (Ioan 16, 33). Lupta cu absurdul este una veche pe care pentru prima dată au dus-o sfinţii îngeri împotriva demonilor, demoni care din proprie iniţiativă au ajuns ceea ce sunt. Chiar şi un filosof păgân ca Platon care a trăit în secolul al IV-lea înainte de Hristos a devenit conştient de existenţa iadului şi l-a descris ca un loc absurd: „pe acesta (iadul - n.n.) Platon îl descrie în Phaidon ca pe sânul pământului, unde, ajungând şi aşezându-se toate scursorile lumii, fac să iasă de acolo la suprafaţă mirosuri grele şi, ca şi în noroiul propriei lor murdării, îngrămădesc acolo un aer particular mai gros, pe care-l înghit".[148]

Este bine să ştim că iadul ca loc al

- absurdului,
- iraţionalului,
- ilogicului
- şi nefirescului

nu este numai un lucru pe care iudaismul şi creştinismul îl susţin. Iad a existat şi în păgânism care era conştient că cei răi vor ajunge într-o existenţă a absurdului şi a suferinţei veşnice.

Sunt mai multe mărturii antice care ne vorbesc despre absurdul şi iraţionalitatea iadului aşa cum a fost văzut în antichitatea clasică păgână. Iată ce spunea în acest sens Clement Alexandrinul: „ideea chinurilor de după moarte şi a pedepsi prin foc au luat-o poezia şi filosofia elenă de la filosofia barbară. Platon, în ultima carte a lucrării sale Statul, spune aceste cuvinte: Erau acolo bărbaţi sălbatici, ca focul la înfăţişare; când auzeau mugetul, luau pe unii cu ei şi-i duceau; pe Arideu şi pe alţii, legaţi de mâini, la picioare şi la cap, i-au aruncat la pământ şi i-au jupuit de piele; apoi i-au târât afară de-a lungul drumului, sfâşiindu-le cărnurile, târându-i pe ghimpi. Pentru Platon, bărbaţii aceia, cu înfăţişarea ca focul, vor să arate pe îngerii care iau pe cei nedrepţi pentru a-i pedepsi. Cel ce face pe îngerii Săi duhuri, spune Scriptura, şi pe slugile Sale pară de foc (Psalmii 103, 5). Din cuvintele de mai sus se vede că sufletul este nemuritor. Cel chinuit şi pedepsit, în simţiri fiind, trăieşte, deşi se află într-o stare de suferinţă.

Ce dar? Nu ştie, oare, Platon şi de râurile cele de foc şi de adâncul pământului, numit de barbari gheenă, iar în poezie numit tartar? Nu vorbeşte el de Cocitos, Aheron, Piriflegeton şi alte locuri de chin, la fel cu acestea, pentru pedepsirea şi înţelepţirea oamenilor?"[149]

Am vorbit în această carte despre faptul că logica şi raţiunea trebuie să câştige asupra absurdului. Aceasta fiindcă sunt mai multe nivele în absurd şi trebuie să fim conştienţi de ele.

Am vorbit aici că fiindcă s-au despărţit de Hristos care este Logosul, Raţiunea primă şi ultimă a lui Dumnezeu, ei bine demonii au ajuns – se poate spune – exponenţi ai absurdului

- total,
- deplin
- şi absolut.

Dacă este să vorbim de un absurd absolut ei bine el este demonismul.

„Domnul îi va scufunda (pe îngerii răi - n.n.) (...), îi va preda în ziua judecăţii flăcării nestinse, facându-i să piară în oceanul chinurilor. Iar mai departe se spune: *Se duc în jos, în străfunduri, ca o piatră (Ieşirea* 15, 5). Ce se înţelege prin: *în străfunduri ca o piatră*? În orice caz, e vorba de pietre, din acelea din care *pot să ridice pe fiii lui Avraam (Matei* 3, 9), sunt acei care iubesc străfundurile şi preţuiesc elementul lichid, adică aceia pe care îi înlănţuie plăcerile amare şi fug de lucrurile prezente. Despre aceştia se zice că: *se duc la fund ca plumbul în apele cele mari (Ieşirea* 15, 10). Păcătoşii sunt grei. În sfârşit, profetul Zaharia arată că nedreptatea şedea pe un disc de plumb. Am văzut, zice el, o femeie aşezată pe un disc de plumb şi am întrebat: ce este aceasta? Şi răspunde: nedreptatea (Zaharia 5, 7 ş.u.). Iată pentru ce se spune că oamenii nedrepţi sunt scufundaţi în străfunduri ca plumbul într-o mare adunare de apă.

Sfinţii, însă, nu sunt înghiţiţi, merg pe deasupra apelor, pentru că ei sunt uşori şi pentru că greutatea păcatului nu-i apasă. în sfârşit, Domnul şi Mântuitorul nostru a umblat pe ape (Matei 14, 25), căci El este Acela care într-adevăr nu cunoaşte păcatul. Ucenicul Său Petru a umblat şi el, cu toate că a tremurat puţin. Căci el nu era atât de curat ca să nu fie într-însul un oarecare amestec de plumb. îl avea, dar puţin. De aceea a zis către el Domnul: Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit? (Matei 14, 25)".[150]

---

[148] Tertulian, *Despre suflet,* LIV, 4, în PSB, voi. 3, p. 330.

[149] Clement Alexandrinul, *Stromatele,* Stromata a V-a, Cap. XIV, 90.4-90.6, 91.1-91.2, în PSB, vol. 5, p. 362.

[150] Origen, *Omilii la Cartea Ieşirii*, Omilia VI, Cap. III-IV, în PSB, voi. 6, pp. 98-99.

Demonii nu au crezut cu adevărat că vor fi pedepsiţi pentru rebeliunea lor şi manifestarea urii împotriva lui Dumnezeu. Ei credeau că pot să meargă cu dorinţa lor de a Îl uzurpa pe Dumnezeu până la final. Ei bine acest lucru nu a fost posibil fiindcă au ajuns să fie izgoniţi din rai. Se poate spune că atunci a apărut absurdul când demonii au voit să ia locul lui Dumnezeu.

Absurdul iadului demonilor este foarte bine descris de Sfântul Vasile cel Mare: „lângă cel care a făcut multe rele cât a trăit vor sta îngeri înfricoşători şi groaznici, care aruncă foc din ochi şi foc din gură, pentru a arăta gândul lor cumplit, şi cu feţele lor asemănătoare nopţii, pentru a arăta sălbăticiunea lor şi ura lor de oameni; apoi prăpastie adâncă, întuneric, din care nu poţi ieşi, şi foc fără strălucire, care are în întuneric putere arzătoare; apoi neam de viermi otrăvitori şi mâncători de trupuri, care mănâncă fără saţ şi niciodată săturaţi, care prin ronţăitul lor pricinuiesc dureri nesuferite; apoi chinul acela mai cumplit ca toate chinurile, ocara aceea şi veşnica ruşine".[151]

Lumea noastră se va confrunta cu absurdul sub o formă sau alta cât timp va exista. Acesta fiindcă trebuie să ştim că la nivel generic absurdul este pentru om

- o ispită,
- o provocare,
- o încercare
- şi o tentaţie.

În istorie în mai toate epocile au fost unii care au căzut pradă tentaţiilor absurdului şi în numele unor principii

- abstracte,
- raţionale,
- nefireşti
- şi ilogice

au ajuns să impună absurdul în jurul lor.

Ei bine cei care au creat şi au promovat absurdul în lumea noastră sub o formă sau alta vor ajunge să aibă parte de el în viaţa de apoi. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea în acest sens „Hristos, vrând să ne descrie chinul din iad, ni l-a zugrăvit sub chipul unui om care nu-şi poate satisface dorinţa; ne-a dat ca pildă pe bogatul care se pârjolea de sete; dorea o picătură de apă şi n-o putea avea; aşa se chinuia (Luca 16, 24)".[152]

Absurdul este o mare provocare pentru creştinul ortodox din toate timpurile fiindcă omul vrea să ducă viaţă în care

- sensul,
- raţiunea,
- înţelegerea
- şi decenţa

sunt de la sine înţelese.

Suferim când absurdul ajunge să cuprindă viaţa noastră şi pentru aceasta trebuie să ştim că dacă ne bazăm numai pe noi înşine nu vom reuşii să îl înfrângem şi să îl scoatem din viaţa noastră. Iată de ce creştinismul ortodox ne recomandă să avem un părinte duhovnic la care să ne spovedim şi cu care să ne sfătuim cum să scăpăm de aceste tentacule ale absurdului care ajung să cuprindă viaţa noastră. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea în acest sens: „dacă focul acesta material de pe pământ s-a năpustit ca o fiară din cuptorul Babilonului şi i-a ars pe cei ce şedeau afară, ce nu va face focul celălalt, nematerial, celor peste care se va năpusti? Ascultă ce spun profeţii despre ziua aceea: *Ziua Domnului este nelipsită de mânie şi plină de urgie (Isaia* 13, 9**).** Nu va fi nimeni care să ne apere; nimeni care să ne scape; nicăieri chipul cel blând şi liniştit al lui Hristos. Ci, după cum cei osândiţi în mine, la muncă silnică, sunt daţi pe mâna unor oameni fără de inimă şi nu văd pe niciunul dintre cunoscuţii lor, ci numai pe cei care-i păzesc, tot aşa va fi şi atunci; dar, mai bine spus, nu aşa, ci chiar cu mult mai cumplit. Aici pe pământ mai poţi să faci o cerere de graţiere împăratului, îl mai poţi ruga să-ţi ridice osânda; dar acolo nu. Cei ce au intrat acolo nu mai scapă, ci rămân acolo, se pârjolesc şi simt atâta durere cât nu se poate spune cu cuvântul. Dacă nimeni nu poate să înfăţişeze prin cuvinte durerile cumplite ale celor arşi în foc, cu mult mai mult suferinţele pricinuite de focul de acolo. Aici pe pământ se termină totul într-o scurtă scurgere de timp; dincolo însă focul arde mereu şi nu se mistuie ce se arde".[153]

---

[151] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi,* Omilia la Psalmul XXXVI, VIII, în *PSB,* voi. 17, pp. 273-274.
[152] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, omilia LXIII, III, în PSB, voi. 23, p. 731.
[153] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, omilia XLIII, IV, în *PSB,* voi. 23**,** pp. 515-516.

Prin urmare cei care au ajuns să fie agenţi ai absurdului în lumea noastră sunt unii care cred că ei nu vor da seama pentru ceea ce fac. Ei cred că Dumnezeu nu există şi nici nu îi pasă de absurdul din jurul nostru. Biblia şi sfinţii părinţi nu sunt de acord cu această opinie. Cei care au ajuns să susţină şi să facă absurdul răului în lumea noastră vor avea destinul demonilor din iad. Ei nu vor scăpa de pedeapsa lui Dumnezeu: „două lucruri a spus Ioan despre Hristos: unul, că va boteza cu Duh Sfânt, şi altul, că va arde pe cei necredincioşi. Dacă unul e vrednic de credinţă, atunci negreşit şi celălalt. De aceea, Ioan a făcut două prorocii despre Hristos, pentru ca, pe temeiul celei care s-a împlinit, să crezi şi în aceea care nu s-a împlinit încă. Hristos face la fel; adeseori despre aceleaşi lucruri sau despre lucruri contrare, face două prorocii, una care se împlineşte pe pământ, alta pe care o făgăduieşte că se va împlini pe lumea cealaltă. Face asta pentru ca oamenii, cărora le place să discute mult, să creadă pe temeiul profeţiei împlinite şi profeţia care nu s-a împlinit încă. Hristos a făgăduit că va da în viaţa aceasta însutit celor care au părăsit tot ce-au avut, iar în veacul viitor viaţă veşnică (*Marcu* 10, 30); şi a făcut vrednice de credinţă şi darurile viitoare prin împlinirea darurilor date pe pământ. Aşa şi Ioan Botezătorul; a făcut două profeţii: una că Hristos va boteza cu Duh Sfânt, alta că va arde pe cei păcătoşi în focul cel nestins.

Deci dacă Hristos n-ar fi botezat cu Duhul Sfânt pe Apostoli şi în fiecare zi pe cei ce voiesc, ai putea pune la îndoială şi pe celelalte, adică pedeapsa veşnică şi focul cel nestins; dar dacă s-a săvârşit şi se săvârşeşte în fiecare zi ceea ce este mai mare şi mai greu, ceea ce depăşeşte orice cuvânt - botezul cu Duh Sfânt -, cum poţi spune că nu-i adevărat ceea ce-i uşor, ceea ce-i potrivit minţii omeneşti, adică pedeapsa veşnică şi focul nestins?”[154]

Doi profesori universitari discutau într-o zi.

- Ce te mai preocupă?
- Sincer?
- Da.
- Absurdul.
- Ce este cu el?
- Asta mă preocupă.
- De ce?
- Fiindcă vrem nu vrem ne confruntăm cu el.
- Sunt de acord.
- Nu ştiu cum să scap de absurdul care mă înconjoară.
- Dar nu te înconjoară numai absurdul.
- Nu?
- Nu.
- Dar mai ce?
- De ce nu vrei să vezi binele din jurul tău?
- Ce bine?
- Biserica Ortodoxă are atât de mulţi sfinţi.
- Da ai dreptate.
- Vezi?
- Am uitat de Biserică şi sfinţii ei.
- Să nu o mai faci.
- Ceea ce pot vedea este că îmi duc viaţa de zi cu zi şi simt cum sunt cuprins de absurd.
- De ce?
- Repetăm mereu şi mereu aceleaşi lucruri.
- Este rutina zilnică.
- Ei vezi asta este problema mea.
- Rutina zilnică?
- Da.
- O poţi depăşii numai dacă ai duci o viaţă creştin ortodoxă.
- Sunt creştin ortodox.
- Dar mai mult nominal.
- Asta aşa este.
- Trebuie să îţi iei credinţa în serios.
- Cum?

[154] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* omilia XI, V-VI, în PSB, voi. 23, p. 139.

- Îţi voi spune eu cum.
- Te ascult.
- Este o întâmplare din Algeria.
- Africa?
- Da.
- Te ascult.
- Aici încă se mai ţineau sclavi.
- Şi?
- Într-o zi un sclav crud a putut să îl vadă pe paznicul lor că a adormit.
- Înţeleg.
- Hei tu? A spus acest sclav crud unui sclav creştin ce era cu el.
- Ce este?
- Paznicul nostru a adormit.
- Şi?
- A sosit ziua eliberării.
- De ce?
- Cu o singură lovitură îl vom ucide
- Şi?
- Aşa ne vom recâştiga libertatea.
- Să îl ucidem?
- Da.
- Nu vreau.
- De ce?
- Sunt creştin.
- Şi ce este cu asta.
- Religia mea nu îmi permite să ucid.
- Bine dar omul acesta ne asupreşte de mai mulţi ani.
- Nu este bine să ucizi.
- Nu totdeauna.
- Hristos ne spune să ne iertăm duşmanii.
- Nu eşti în toate minţile?
- Nu păcătuii.
- Şi atunci ce să vezi?
- Ce?
- O viperă veninoasă se apropia de paznicul care dormea.
- Şi?
- Creştinul s-a dus şi a ucis-o.
- Formidabil.
- După aceasta s-a întors liniştit la munca lui.
- Asta este întâmplarea?
- Da.
- Foarte interesantă.
- Da este mai mult o poveste din Algeria.
- Mi-am dat seama.
- Mă bucur.
- Deci nu poţi învinge absurdul tot prin absurd nu?
- Da.
- Este cumva logic.
- Hristos ne cere să ne ridicăm dincolo de logica absurdă a acestei lumi.
- Aşa este.
- Acum eşti lămurit?
- Sunt.
- Mă bucur foarte mult.[155]

[155] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Este evident că absurdul are o logică aparentă pe care am prezentat-o mai sus. Logica aparentă a absurdului este una care nu ţine cont prea mult de consecinţele de ansamblu ale patimilor ci mai mult de plăcerea imediată pe care o aduc. Patimile în cele din urmă sunt absurde şi ajung să facă viaţa noastră un mare absurd. Ceea ce am arătat în această carte este că numai aparent patima şi păcatul ne împlineşte fiindcă în realitate ele ne duc spre chinurile iadului ca unele care ne ţin strâns legate de această lume şi exclusiv de ea. Cu privire la absurdul veşnic al chinurilor iadului Sfântul Grigorie de Nyssa spunea: „(...) viaţa păcătoşilor (din iad - n.n.), cea plină de suferinţe de tot felul, nu se poate asemăna cu nici o cazană sau cu chinurile ce le rabdă omul pe pământ. De le-ai da orice nume şi de le-ai compara cu cele mai grele torturi din lume, diferenţa dintre ele este totuşi enormă".[156]

Absurdul este un lucru care aduce multă durere şi suferinţă în viaţa noastră. Această carte se vrea o mângâiere pentru toţi cei care ajung să se confrunte cu el. sperăm ca cititorul să găsească în această carte o lectură plăcută şi reconfortantă.

[156] Sf. Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, cap. 40, în PSB, voi. 30, p. 346.